

ፋሉይ ሕታም

ወይን

ልሳን ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ

መበል 50 ዓመት ቁፅሪ 1076

www.woyenmedia.com

1968 - 2018 ዓ/ም

ዋጋ ብር 50

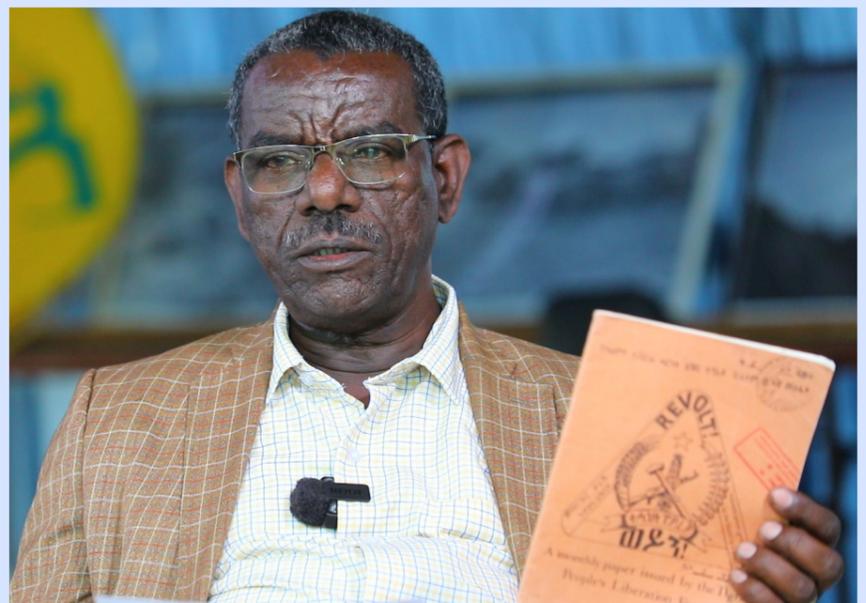
“ጋዜጣ ወይን ብቴክኖሎጂ፣
አወዳድባን ሓይሊ ሰብን
ንምዕጣቸ ክሰራሕ እዩ።”

አቦ መንበር ውድብ ህወሓት ዶ/ር ደብረጅዮን ገ/ሚካኤል

ዝርዝር ትሕዝቶ ኣብ ገፅ 5 ይርከብ

ወይን ኣብ ስበስተ ምዕራፍት
ተቋሊሳ ዘቃሰሰት
በኳር ልሳን ህዝቢ ከምዝኾነት ተገሊጹ።

ዋና ዳይሬክተር ምስንዳእ ጋዜጣ ወይን ኣይተ ተወልደብርሃን ተኸሉ

ዝርዝር ትሕዝቶ ኣብ ገፅ 16 ይርከብ

ወይን 15 ጥሪ 2018 ዓ/ም

ዋና ዳይሬክተር - ተወልደ-በርሃን ተኸሉ
ቁ.ስ - 034 440 00 10

ዋና አስተዳዳሪ - አክሊሉ ታደሰ
ቁ.ስ - 034 440 22 92

ም/ዋና አስተዳዳሪ - አማኑኤል ገ/ሩፋኤል

ዲዛይንን ለይአውትን - መነን ይሕደጐ
- ማርታ መረሳ

ቁ.ስ - 03 42 40 53 98

15 ጥሪ 2018 ዓ/ም
መስሪያ ቤቅ 50 ዓመት ቁጠራ 1076

ፋክስ - 034 440 46 07

ቁ.ሳ.ፖ - 840 መቐለ

መልእክተ ወይን

ሐምሳ ዓመት ስብ ምዕዋት ህዝባዊ ልኩክ ዝወፈረት ሰላም!!

ጋዜጣ ወይን፣ ህዝባዊ ቻልሲ ህዝቢ ትግራይ እንትውላዕ መቻሊኛ ናይቲ ቻልሲ ኮይና ከተገልግል ታሪኽ ሓርይዎ። በዚ እውን ህዝባዊ ቻልሲ ኣብ በረኽ ደደቢት ምስተተኮሰ ድሕሪ ዝተወሰኑ ኣዋርሕ ኣብ ምብራቕ ትግራይ፣ ዳይማ ማርዋ ኣብዝተብሃለ ቦታ ምስረታኡ ብዕሊ ተበሰረ። እወ!... ልሳን ውድብና ህወሓት ጋዜጣ ወይን 1968 ዓ/ም ኣብ ቀዳማይ ዓመት ምስረታ ተሓህት (ህወሓት) ኣሃዱ ኢሉ ንንባብ ኣብዝበቐዎትሉ እዋን ደምበ ወያነና ብልዑል ፍናንን ታሕጓስን እንትደምቐ ደምበ ፀላእቲ ድማ ዝርዕድሉን ብስግኣት ዝወሓጥሉን ኮነ።

ወይን ሒዳቶ ዝተበገሰት ዓብይ ልኩክ ህዝቢ ትግራይ ብዛዕባ ዕላማ ወያኔ ክርዳእን ነቲ ህዝባዊ ቻልሲ ክስለፍን ምግባር ኮይኑ ነዚ ከም ሓባሪት ወያኔ ኮይና ተቻሊሶ ተግባራት ለይ። ወይን ኣብ ትሕቲ ፀላእቲ ኮይተረፈ ብምእታው ገፊሕ ናይ ምብርባር መደብ ፈገግ እዩ። ህዝብና ብፀላእቲ ዝበፀሐ ዝነበረ ጭፍጨፋን ወፅዓን ፈሊጡ ንሕድሕድ ፀረ-ህዝቢ ምንቅስቃስ ፀላእቲ ብኸመይ ከምዝምክት ዝግባእ እዋናዊ ሓበሬታ ኣብ ምሃብ ተዋፊራ ዕውት ታሪኽ ኣመዝገቢ እዩ። ወይን እዚ ልኩክ እዚ ብምእታው እውን እዩ ደሃዩ እንትትስማዕ ኣብ ደምበ ወያነና ፍናን ኣብ ደምበ ፀላእትና ድማ ብግልግጡ ራዕዲ ዝነገሰ።

ስሙይ መራሕና ተጋዳላይ መለስ ዜናዊ፣ ካብቶም ንወይን ዝመሰረቱን አሰናዳእቲ ዝነበሩን መራሕቲ ህወሓት ቅድሚት ዝጥቀስ ኮይኑ፣ ኣብ 1987 ዓ/ም “ጋዜጣ ወይን ብፍላይ ኣብ ወያኔ ትግራይ ዝነበራ ግደ እንታይ እዩ?” ብዝበል ተሓቲቱ ዝስዕበ ምላሽ ሂሶ ነይሩ።

“... ወይን ንህወሓት ከምውድብ መጠን ሓደ ጭቡጥ ንፁር መስመር ኣብ ምትእኽኻብ ምናልባት ተወዳዳሪ ዘይብሉ ተራ ነይርዎ ዝበል እምነት ኣለኒ። ናይ ከተማ ስርዓትና ኣብ ክሊ ወይን እዩ ተወዳብ። ናይቲ ውድብ ዕላማ እንታይ ምዃኑ፣ ከመይ ገይርና ከምእንቃለስ፣ እንታይ ፍጻሜታት ከምዝተፈፀሙ ብዝርዝር ተረድኦ ዝነበረት፣ ስለዚ ድማ ኣብ ከተማ ዝነበሩ ኣባላትና ኣብ ምንቃሕ ብዘይምንም ጥርጥር ወሳይ ተራ ነይሩዎ። ኣብ ምውዳብ እዋን ቁልፊ ተራ ተገባብ። ብጠቕላላ እቲ ውድብ ኣብ ክሊ ሓደ መስመር ከጥመር ብምግባር ዓይኒ ብጣዕሚ ዓብይ ተራ ተገባብ ክበሃል ይከኣል።”

ጋዜጣ ወይን ደርጊ ናይ ምድምሳስ ልኩክ ከምመሳርሒት ብልሒ ጫፍ ፖለቲካ ናይቲ ውድብ ኮይና ምስኣዕወተት ስራሕቲ ልምዓት፣ ምዕሳል ዲሞክራሲን ምዕምባብ ሕገ-መንግስታዊ ትካላትን ተደራሽ ቻልሳ ኣጠናኺራ ቀፀለት። እቲ ዝካየድ ዝነበረ ዕጥቃዊ ቻልሲ ዝተበገሰሎም ዕላማታት ብኸናት ጥራሕ ኣብ ዳርቻኦም ዝበፀሑ ስለዘይኮኑ፣ ህዝብና ብቐልፅሙ ነቲ ዋርድድ ድኽነት ዝነበረ ስርዓት ከምዘደምሰሰ ኩሉ ሕዚ እውን ብቐልፅሙን ብፅፍናን ነቲ እንኮ ፀላእቲ ዝኾነ ድኽነት ክሓርድ ከምዝግባእ ወይን ኣለዓዓለት፣ ኣንቀሳቀሶ፣ ተሞክሮታት ኣሰፈሐት። ተጠቓምነት ህዝቢ ክረጋገፅ መሪሕነታ ቀፀለትሉ። ሓረስታይ ትግራይ ካብ ተደጋጋሚ ሓደጋ ድርቂ ዝናገፈሉ ሳይንሳዊ ሚላታት ከጥቀም፣ ደቂ ናብ ቤት ትምህርቲ ክሰድድ፣ ሕክምናዊ ኣገልግሎታት ክረክቡ፣ መሰረተ ልምዓት ክዝርገሙሉን ንሱ እውን ሓጋዳይ ክኸውንን፣ ኣብ ከተማታት ዝነበር ህዝብና እውን ዓርሱ ዝኸለለሉ ዕድላትን ፈጠራታትን ስራሕ ክስፋሕፍሕ ወዘተ ወይን ማእኸል ፕሮፖጋንዳ ህዝቢ ትግራይ

ኮይና ልዑል ኣስተዋፅኦ ገይራ። ኣብ ናይ ባዕልና ኣፈጻፀም ዝራኣዩ ጉድለታት፣ ሕመታት፣ ጥሕሰት ኣሰራርሓታት ብወይን ክቃልዑን ክእረሙን ሓፋሽ ተሞክሮ ክወስድሎም ኣብ ምግባር ዋላ ክንዲ፣ ትፅቢት ዝግበር እንተዘይኮነ ዓቢይቲ መዘራረብቲ ናይ ህዝቢ ኣጀንዳታት ሒዝካ ኣብ መፅናዕቲ ዝተመሰረተ ፀብግብ ክሰርሖሎምን መፍትሒ ክርከቡሎምን ኣብ ምኽኣል ወይን ቁፅራ ሓደ ተበግሶ ወሳዲት ልሳን እዩ እንተትብሃለ ኣይምግናንን።

ከምዝፍለጥ ናይ ዘመናት ፀላእትና ብብመዋላሎም ንቋንቋና “ቋንቋ ዓፍ” ኢሎም ካብ ምንጻው ሰጊርም ኣብ መሳርሒ ቤት ትምህርቲ፣ መጋባእያ፣ ኣብያተ ዕዮ መንግስትን ትካላትን ወዘተ ኣብ ጥቕሚ ከይውፀል ብምግባርም፣ ትግርኛ መዝገብ ቋንቋና ከይንጥቀሙሉ፣ ከይንግዕብሎን ከይነስፍሙን ገይርምና ፀረ-ሕመም እዮም። ነዚ ደልገሞት ዝኾነጠጠት እምበኣር እዛ ቦኳር ጋዜጣ ትግርኛ ዝኾነት ወይን እዩ። ህዝቢ ትግራይ ኣብዝሃለዎ ይሃሉ ዳሃይ ወያኔ ከጨፍጭን ዕድል ካብ ምርካብ ሓሊፉ ንመጀመሪያ ግዜ ብቋንቋቱ ቋንቋ ትግርኛ ዝተፅሓፈት ውፅኢት ሕትመት ምርእዩ ናይ ብሓቂ ከምዳግመ ውልደት ዝረእ ዓወት እይ ነይሩ።

ወይን ነዚ ኹሉ ልኩክ ተሸኪሞ ብብመድረኹ ንምእማናም ዘፀግሙ ፈተናታት እናተሳሰረት እቲ ህዝባዊ ቻልሲ ክዕወትን ኣብዚ ብርኪ እዚ ክበፀሕን እናተቻለሰት ዘቃለሰት ብሄራዊ ልሳን ህዝቢ ትግራይ እዩ። ክሳብ እቲ ፅንተታዊ ኩነት ዝተኸፈተልና እዋን ሰላም፣ ልምዓት፣ ዲሞክራሲ፣ ፍትሕን ሰናይ ምምሕዳርን ማእኸላ ገይራ ህዝብና ብዋናነት ድኽነት ኣብ ምውጋድ ክሰለፍ ዝገበረቶ ምርብራብ ዝለዓለ ህዝባዊ ምንቕጥቕጥ ፈጠሩ ምንጻዩ ብብኸባቢኡ ንሓበሬታ ወይን ተጠቐሙ ናብ ተግባር ዝወፈረ ህዝብና ዝህቦ ዝነበረ ምስክርነት እዩ። ይኹን እምበር፣ ብብምዕራፉ ፀላእቲ ዘይፍለዩ ህዝቢ ትግራይ ሎም እውን ካብ ዕዮ መደባቱ ኣብኩሮም ኣብ ህልውንኡ ዘነገፀሩ ሓደጋ ምስኣብፀሑ ወይን ነቲ ሓደጋ ኣብ ምምካትን ናብዚ ተነገሪ ህለው ኣብ ምስግጋርን ህዝባዊ ገድላ ቀላላትሉ። ውድብ ንምብታን ዝተገበረን ዝግበር ዘሎን ሽርሕታት ብፅፁን ኣብምቅላስ፣ ወያኔ ሓይልታት ኣብ መትከሎም ክስለፍ ኣብ ምዕሳልን ውድብ ናብ ሕውዳት ኣብ ምስግጋርን እውን ብፅሑት ወይን ታሪካውን ኣብ ቅድሚት ዝስራዕን እዩ።

ሎሚ ወይን 50 ዓመት ወርቃዊ ናይ ክብሪ ኢዮቤልዮ ልደታ ኣብተኸብረሉ ወርሓት ንርከብ። ንመላእ ተቻላሳይ ህዝብናን ፈተሙቲ ወይንን እንኳን ኣብፀሓና ክንብል ንፈቱ። እዚ ኮይኑ፣ ጉዕዞ እቲ ህዝባዊ ቻልሲ ብሓፈሻ ኣብ ፅባሕ ሓምሳ ዓመት በሂሑ እውን ብኸልእ ፈተና ብኸልእ ብድሆ ዝተሓፀረ ካብ ምዃን ኣይደሓንን። እንተኾነ እውን ህዝባዊ መትከል ዝእመነቱ ውድብና ነቶም ፈተናታት ፊት ንፊት እናተቻለሰ ይምክቶምን ብዓወት ይግስግሳን ኣሎ። ወይን እውን ኣብዚ ናይ መድረኽ ብድሆታትን ዓወታትን ቀንዲ ተዋሳኢት ኮይና ከም ልሙድ ክትወፅእ ኣብዚ ፍሉይ ፅምብል ቃል ትኣቱ። ወይን ብመሰረቱ ተራ-ጋዜጣ ኣይኮነትን። ከም ብሄራዊ ልሳን ናይ ኩሉ ትግራዊይ ቅርሲ ክትውሰድ ኣለዋ። ወይን ከም ሚዲያ ካብዚ በሂሓትሉ ዘላ ብርኪ ብዘይዳ እዚ ዘመን ብዝጠልፀ ብርኪ ንምዕባይ ብሄራዊ ደገፍን ተሳትፎን ከምዘድልዩ እሙን እዩ።

ትብዓሕ

መሬት ወርቅ ዝካየድ መረፃ...?

ዝኸበርኩም ኣሰናዳእቲ ጋዜጣ ወይን፣ ሰላም ከመይ ቀኒኹም? እናበልኩ ንሎሚ ናብ ዝተረኽቦ መበገሲ ፅሑፊይ ክኣቱ።

ከም ዝፍለጥ ቅድሚ ሓሙሽተ ዓመት ህዝቢ ትግራይ ኣብ ሕገ መንግስቲ ዝሰፈረ መሰል ምምራፅ ተጠቐሙ ኣብ ትግራይ ልዕሊ ክልተ ነጥቢ ሸውዓተ ሚልዮን ህዝቢ ዝተሳተፈሉ ሻድሻይ ክልላዊ መረፃ ከም ዘካየድ ይዝከር። ኣብቲ ዝተኸየደ ክልላዊ መረፃ ኣብ ትግራይ ዝነበራ ተናፋናሕቲ ውድባት ማዕረ ናይ ምምራፅ መሰል ረኺበን እዩን። ኣብቲ ዝተኸየደ ክልላዊ መረፃ ውድብ ህወሓት ልዑል ድምጺ ብምርካብ ተግባራዊ እዩ። በዚ ድማ ኣብ ትግራይ ክሳብ ሓዚ ውድብ ህወሓት ዝመርሖ መንግስቲ ክቅፅልን ክመርሕን ተገይሩ እዩ።

ይኹን ደኣምበር ነቲ ብመሰረት ሕገ-መንግስቲ ህዝቢ ትግራይ ዘካየድ ሕጋዊ ክልላዊ መረፃ መንግስቲ ፌደራል”የጨረገ ምርጫ “ኣካይድኩም ብዝብል ዘይሕጋዊ ምኽንያት ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ፅንተታዊ ኩነት ፈገገሙን ኣፈገገሙን እዩ። በዚ ድማ ብእኹሓት ዝኸፀር ህዝቢ ትግራይ ኣረግፍዎ ብዝኾነ መንገዲ ክጭፍጨፍ፣ ኣካላውን ስነ ልቦናውን ሃሰዮ ክበፀሑ፣ ከምኡ እውን ልካላዊ ግዝኣት መሬት ትግራይ ብወረርቲ ሓይልታት ከተሓዘን ብሚልዮን ዝኸፀር ህዝቢ ካብ መረብቱ ክመዘበልን ክስደትን ገይሩ። እዚ ዝወለደ መላእ ህዝቢ ትግራይ ካብ 24 ጥቅምቲ 2013 ዓ.ም ጀሚሩ ክሳብ ሓዚ ኣብ ከቢድ ሽግርን ፀበባን ወዲቐ ይርከብ።

ብኸልእ መዳይ ድማ ንቃልስን መኸተን ህዝቢ ትግራይን ኣብ ልዕሊኡ ዝተፈፀሙ ፅንተትን ክሒዶም ምስቲ ደመኛ ፀላእ ህዝቢ ትግራይ ዝኾነ ስርዓት ብልፅግና ዝተሰለፉ ፕጅላ ክሕደት ብዛዕባ ተመዘበልቲ ክሕለቁ ይረኣዩ ኣለዉ። ብፍሉይ ድማ ህዝባዊ መስመርን ዕላማን ንዝተሓንገጠ መሪሕ ውድብ ህወሓትን ስራዊትን ትግራይ ጠላምም ብዘተፀለሙን በለካን ለኸፀካን እናተነጉ ይውዕሉ ኣለዉ። ስለዝኾነ እውን እዞም ሰባት ውልቀ ረብሐኣም ስልጣናዎምን እንትዋደቁ ደኣ እምበር ኣብ ናይ ህዝቢ ትግራይ ህልውናን ዓፀቦን መፍትሒ ክሓስቡን ክግበቑን ኣይተረኣዩን። እዚ ከምዚ እናሃለው ኣብዚ ዓመት ኣብ ትግራይ መበል ሻውዓይ ሃገራዊ መረፃ ንኸካይዱ ኣብ ምኽብሻብ ይርከቡ።

ልዕሊ ኩሉ ንዓይ ዘሕዝነኒ፣ እዞም ናብ ኣዲስ ኣበባ ሃዲሞም ኣብ እግሪ ኣብይ ኣሕመድ ዝሰግዱን ዝተምበርከኹን ሓይሊ ክሕደት ምዕራብ ትግራይ ኣብ ኢድ ወረርቲ ሓይልታት ወዲቁ ተመዘበልቲ ንሻድሻይ ዓመት ኣብ ኬንዳ ብጥምየት፣ ሕምምን ዓፀቦን እናተሰቐዩ ኣብ ዝርከበሉ ኩነታት ኣብ ትግራይ ሃገራዊ መረፃ ክካየድ ምሕሳብ እዩ። ኩነታት ህዝቢ ትግራይ እንተዘተሓሳስፀም ነይሩ ውዕሊ ፕሪቶርያ ብእዋኑ ክፍፀምን ተመዘበልቲ ናብ ቦትኣም ክምለሱን ኣብ ከንዲ ምስራሕ ተልእኾ ስርዓት ብልፅግና ከተግብሩ ኣይምተጓዩን። እቲ ዝገርም ግና ኣብ ቀፀልቲ ሽዳሽተ ኣዋርሕ ኣብ ትግራይ መረፃ ብምክያድ ዕድመ ውድብ ህወሓት ንምሕገር “ኣካይዳና ንምትዕርራይ ክንዝትይ ኢና” ክብሉ እንትምድሩ ሰሚዕናዮም።

ኮይኑ ግን ንሰም ከምኡ እንተብሉ ንሕና ሰለማዊ ቃልስና ኣዕነዕና ውዕሊ ፕሪቶርያ ክትግበርን ተመዘበል ከምለስን ብፅፁን ኣይኮነትን ክንቃለስ ኢና። ስዒቡ ድማ ህዝቢ ትግራይ ዝእመነሉ ኣብ ትግራይ መረፃ ንክካየድን ኣድላይ እንተኾነ ድማ ምስ ፌዴራል መንግስቲ ፖለቲካዊ ልዝብ ክግበር ጠንኪርና ክንቃለስን ኢና። ካብዚ ሓሊፉ ውዕሊ ፕሪቶርያ እንተይተፈፀመ ጉጅላ ክሕደት ምስቲ ጀፍሳይድ ዝፈፀመልና ስርዓት ተኸልኺሉ ኣብ ትግራይ “መረፃ ክካይድ ኢና” ኢሉ ምሕሳብ ግዚኡን ገንዘቡን ካብ ምብኻን ሓሊፉ ኣካይድኡ ሕጋዊ ስለ ዘይኮነ ዘምፀኦ ለውጥን ረብሐን ኣይህብን። እንተኾነ እውን ካብ ፀላእትና እንፀብዮ ብሄራዊ ረብሐ ስለዘየለ ኣብ ዕላማ ህዝቢ ትግራይ ዝነበርኩምን ኣብ መኸተ ፅንተት ኣበርክቶ ዝነበርኩምን ሓዚ መሳርሒ ስርዓት ብልፅግና ኮይንኩም ንህዝቢ ትግራይ ናብ ዳግማይ ጥፍኣት ክትሰተኻኹሉን ይግባእ ብምባል ንሎሚ መልእኽተይ ክዘዘም።

አሰረስ አረሩ ካብ መቐለ

እዋናዊ ዛዕባ

ክናጸነትካ ዝሒጋገል ህልውና የሰን!

“ሰላም” ናይ ኹሉ ግዛ ባህሪን ድልየትን ህዝቢ ትግራይን ውድብ ህወሓትን እዩ። ብዛዕባ እዚ ጉዳይ ናብ ርሑቕ እዋን ከይኸድና ቅድሚያ እቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተኣዘኸ ኩናት ፅንተት ብወገን ትግራይ ንሰላም ዝግበር ዝነበረ ዓውዲት ንድሕሪት ምልስ ኢልኻ ምርኣይ ይከኣል እዩ። ኣብቲ እዋን፤ “ኩናት መፍትሒ ኣይኸውንን፤ ናብ ኩናት እንተተኣትዮ እቲ ዝስዕብ ሓዲጋ ከቢድ እዩ፤ በዚ ዝፍታሕ ፀገም ከህልው ኣይኸእልን፤ ኣፈላላይ እንተሃልዮ ብሰላማዊ ልዝብ እምበር ብኩናት ክፍታሕ ኣይኸእልን፤ ኣብ ልዕሊ ሓዲ ብሄር ዘነፃፀረ ጥቕዓት ጠጠው ይበል፤ ሕገ መንግስትን ሕገ መንግስታዊ ስርዓትን ይክበር ወዘተ” ዝብሉ ዓውዲታት ሰላም ብወገን ትግራይ ብተደጋጋሚ ይቐርቡ ከምዝነበሩ ናይ ቐረባ ተከክር እዩ። ይኹን እምበር ነዚ ዓውዲት ፀገም እዝኒ ዝሃበ እቲ ፀረ ሰላምን ፀረ ህዝብን ዝኾነ ስርዓት፤ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዓለም ዘደንገፀ ኩናት ፅንተት ፈገገሙ እዩ። ህዝቢ ትግራይ ብወገኑ፤ ህልውንኡን ድሕንነቱን ከረጋግፀ ግድን ስለዝኾነ ኣብ ሓዲ ረቢቡ ብምምካትን ከቡር መሰዋእቲ ብምኸፋፍልን ኣብዚ ደረጃ በዚሑ ኣሎ።

ህዝቢ ትግራይን ህወሓትን ኣብ እዋን ኩናት እውን ዓውዲት ሰላም ኣየቋረጹን። ኸይዱ ኸይዱ ድግ ድሕሪ ኣዝዮ መሪርን መዕናዎይን ኩናት ውዕሊ ስምምዕ ፕሪቶርያ ክፍረም ግድን ኾይኑ። ካብዚ ተበጊሮኻ ክርእ እንተሎ፤ እቲ ብወገን ትግራይ ዝቐርብ ዝነበረ ዓውዲት ሰላም ትክክለኛ ምንጻፍ ምርዳእ ይከኣል። ሕዚ እውን እቲ ውዕሊ ንክትግበርን ናብ ምሉእ ሰላም ንክሰጋገርን ህወሓት ተደጋጋሚ ዓውዲት ይገብር ኣሎ። ይኹን እምበር 23 ጥቅምቲ 2015 ዓ/ም ኣብ መንጎ ህወሓትን መንግስቲ ኢትዮጵያን ዝተፈረመ ውዕሊ ፕሪቶርያ ተነፃፃሪ ሰላም ዘምፀእ እኳ እንተኾነ መሰረታዊ ትሕዝቶ እቲ ውዕሊ ከይተተግበሩ ሰለስተ ዓመት ሓሲፍዎ ኣሕሊፍዎ ኣሎ። ብርግፀ እዚ ውዕሊ ተኹሲ ደው ክብል ምግባር ብቐሊሉ ዝርእ ኣይኮነን። ኮይኑ ግና ተኹሲ ደው ካብ ምባል ብተወሰኹ ናብ ዘላቕ ሰላም ንክሰጋገር ዝተኣሰረ ውዕሊ እዩ ነይሩ። ካብ ህዝቢ ትግራይ ትፅቢት ዝግበር ዘሎ ተስፋ እውን ናብ ምሉእ ሰላም ንክሰጋገር እዩ። ነዚ እውን እዩ ውድብና ህወሓት “እቲ ውዕሊ ይተግበር፤ ሰላማዊ ፖለቲካዊ ዘተ ይጀመር” እናበለ ብተደጋጋሚ ዓውዲት ዝገብር ዘሎ። ከምቲ ልዕል ክብል ዝተገለፀ ንሰላም ቐዳምነት ብምሃብ ከምውድብ ይኹን ግዝያዊ ምምሕዳር ትግራይ ኩናት ብርሑቕ ንምትራፍ ብዝለዓለ ትዕግስትን ጥበብን ቀትርን ለይትን ይሰራሕ ኣሎ።

ይኹን እምበር መንግስቲ ፌዴራል ካልኣት ሽርሕታት ብምፍሓስ እቲ ውዕሊ ንክይተግበር እዩ ዝሰርሕ ዘሎ። ንኣብነት፤ “ሉኣላውነት ትግራይ ብመሰረት ሕገ መንግስቲ ክኸበርን ናብቲ ንቡር ክምለስን ኣለዎ” ዝብል ኣብቲ ውዕሊ ብግልጺ ተቐሚጦ እዩ። ኮይኑ ግና እዚ ጉዳይ ክሳብ ሕዚ ኣይተተግበረን። እቲ ውዕሊ፤ “ኹሉ ነገር ናብቲ ቅድሚያ 2013 ዓ/ም ዝነበሮ ይመለስ” እዩ ዝብል። ከምኡ እውን “ዝተመዘበለን ዝተሰደደን ህዝቢ ቅድሚያ ምምላሱ ዘይሕጋውያን ሰፈርቲ ክውፀ ኣለዎም” ዝብል ኣብቲ ውዕሊ ብግልጺ ተቐሚጦ ኣሎ። እቲም ሰፈርቲ መሬትን ዝውትን እንዳማቶም ዝወሰዱ፤ ዘይናቶም ንብረትን ሃፍትን ዝጥቀሙ ዘለዉ ወረርሽኤ እዮም። ሕዚ እውን ኣብ መሬት ትግራይ ሰፈርም ዘለዉ ንሳቶም እዮም። እዚ እም እናሃለዉ ዝተመዘበለን ዝተሰደደን ህዝቢ ናብ መረብትኻ ተመለስ ምባል ድማ ንህዝብኻ ናብ ሓዲጋ ፅንተት ክጥሕል ምግባር ከምዝኸውን ምንም ኣየጠራጥርን።

እቲ ዝተመዘበለን ዝተሰደደን ህዝቢ ናብ መረብቱ ክምለስ እንተኾይኑ እምን ወረርሽኤን ሰፈርትን ክውፀ ኣለዎም። ካልእ ኣብቲ ውዕሊ ዝሰፈረ ነጥቢ፤ ዕጡቓትን ወረርሽኤን ብሓይሊ ካብ ዝሓዘዎ መሬት

ትግራይ ክውፀ ኣለዎም ዝብል እዩ። ንኣብነት፤ ካብ ክልል ኣምሓራ መግባዕ ኣብ ምዕራብ ትግራይ ዝሰፈሩ ምልሻታትን ዕጡቓትን ኣለዉ። እዚ እም ካብ 2013 ዓ.ም ጀሚሮም ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ መስካሕኪሎ ግፍዒ ዝፈፀሙን እናፈፀሙ ዝርከቡን እዮም። ሕዚ እውን ኣብኡ እዮም ዘለዉ። ካብዚ ብተወሳኺ እቲ ሕጋዊ ብዘይኮነ መንገዲ ኣብ ምዕራብ ትግራይ ዝተጣየሸ ምምሕዳር ክልል ኣምሓራ ክሳብ ሕዚ ኣይፈረሰን። እዚ ክፈርስ ከምዘለዎ ግን ኣብቲ ውዕሊ ተቐሚጦ እዩ። ስለዚ ከምዚ ዝበለ ከቢድን ሓዲጎኛን ኩነታት እናሃለዉ ተመዘበልቲ ምምላስ ሳዕቢኡ ዝኸፍኡ እዩ ክኸውን።

ውድብና ህወሓት፤ “እተን ኣብ ውዕሊ ፕሪቶርያ ዝተቐመጠ ነጥብታት ብመሰረት እቲ ውዕሊ ብእርይ ቁፅር ክትግበራ ብምግባር ዝተመዘበለን ዝተሰደደን ህዝብና ናብ መረብቱ ይመለስ” ዝብል ሰላማዊ መርገዚ ሒዙ እዩ ዝቃለስ ለሎ። እዚ ክሳብ ዝትግበር እውን ክቐፅለሉ ከምዝኾነ ብተደጋጋሚ እናገለፀ መግብን ኣሎን። ከምዚ ዝበለ ሓሳብ ምልዓል ድማ ነጋሪት ኩናት ክኸውን ኣይኣኸልን። ምኽንያቱ ህዝባዊ ሕቶ ስለዝኾነ። እዚ፤ ሕቶ ተመዘበልቲ ብሓዲሻ ድማ ሕቶ ህዝቢ ትግራይ እውን እዩ። ብሱር “ሉኣላዊ ግዝኣት ትግራይ ይክበር፤ ተመዘበልቲ ውሑስ ብዝኾነ መንገዲ ናብ መረብቶም ይመለሱ፤ ኮታስ ውዕሊ ስምምዕ ፕሪቶርያ ይተግበር” ምባል ንሰላም ዘለና ቅርብነት እምበር ንኩናት ዝግበር ምድላው ክኸውን ኣይኸእልን። ቅንዕናን ድልየትን እንተሃልዮ እተን ተመዘበልቲ ንምምላስ ዝተቐመጠ ቅድመ ኩነት ምትግባር፤ ክስርሓ ዝግብእን ስራሕቲ እውን ምስራሕ የድሊ። ንሳተን እንተተፈጸመን ድማ ተመዘበልቲ ብዘይፀገም ናብ መረብቶም ክምለሱ እዮም። እቲ ሓቂ እዚ እናሃለዉ፤ “ንሕና ተመዘበልቲ ናብ መረብቶም ይመለሱ ኢልና ነይርና፤ ንሳቶም (ህወሓት) እዮም ኣዕንቁፎም ዝበሃል ኣገላልፃ መንግስቲ ፌዴራል ሓሳትን ብህልውና ተመዘበልቲ ምቕላድን እዩ ክኸውን።

ብድምር፤ ውዕሊ ፕሪቶርያ ክትግበር ብዘይምኽኣሉ ህዝቢ ትግራይ ንዝኸፍኡ ፀገም ተቐሊፎ ኣሎ። ብፍላይ ዝተመዘበሉን ዝተሰደዱን ወገናትና ኣብ ዝኸፍኡ ኩነታት እዮም ዘለዉ። ኣብ ትሕቲ ወረርሽኤን ሰፈርትን ዘሎ ህዝብና እውን ሓሳሪ መከራ ናብራ ይደፍእ ኣሎ ጥራሕ እንተይኮነ ምኽንያታት እናፈጠርካ ክቕተል፤ ክበሳበስን ክሰጎግን ይግበር ኣሎ። ኣብ ማእኸል መዕቐቢ ተመዘበልቲ ቡብመዓልቲ ብሕመምን ጥምየትን ዝመውት ዘሎ ህዝቢ ብዙሕ እዩ። ብሰንኪ መረብቱ ብሓይሊ ጎቢጦም ዝሓዙ ወረርሽኤ ሓይልታት ንሓሙሽተ ዓመት ኣብ ቅዳዳ ኪንዳ ኮይኑ መዓልታዊ ሞትን ስቓይን የተኣናግድ ኣሎ። ንኣብነት፤ ኣብ ማእኸል መዕቐቢ ተመዘበልቲ ሕፃዕ ዘጋጠመን ዘጋጥም ዘሎን ሓዲጋ ጥምየትን ሞትን ናይዚ ሓዲ መርኣይ እዩ። ጉዳይ ሕፃዕ ከምኡብነት ተሓሳሲ እምበር ኣብ ኹሉን ማእኸላት መዕቐቢ ተመዘበልቲ ዘሎ ጥምየትን ሞትን ኣዝዮ መስከፍን መሕዘንን እዩ። እቲ ፀገም ሰብኣዊ ሓገዝ ዘይምምዕኡ ጥራሕ ዘይኮነስ እቲ ዝመፅእ እውን እኹል ኣይኮነን። እኹል ኣይኮነን ጥራሕ እውን ዘይኮነስ በሰር ዝመልኦ እዩ። ደሚርካ እቲ ሓገዝ ኣብዚ እቶ ዝበሃል ኣይኮነን። እቲ ኣዝዮ ዘሕዝን ድማ ሓገዝ ክገብሩ ንዝደልዩ ኣካላት መንግስቲ ፌዴራል ኣገራዊም ኣሎ። እዚ ድማ ጭፍ ፍሽሽትን እዩ።

ንኣብነት፤ ኣብ ሕፃዕን ካልኣት መዕቐቢ ተመዘበልትን ንዘሎ ከቢድ ጥምየት መሰረት ገይሮም ሓገዝ የተኣኻኹቡ ንዝነበሩ ግዳሳት ወገናት መንግስቲ ፌዴራል ነቲ ዝኣኩብዎ ገንዘብ መንጠልም እዩ። ካብ ምምንጣል ሓሊፉ ኣብ ጉዳይ ተመዘበልቲ ኣመልኪቶም ናብ ማእኸሪሰብ ዓለም ሓበሬታ ንክየቃልሑ የፈራርሑም ኣሎ። እቲ ዝገርም፤ ኣብ ዝኾነ ዓዲ ዘይተርእየን ዘይተሰምዐን ጉዳይ ሰብኣዊ ሓገዝ ምስፖለቲካ ብምትእስባር ወገናትና ንጥምየትን ሞትን እናሳጠሑም ይርከቡ። እዚ ጭካኔ በዚ ዘብቀዕ ኣይኮነን። ዋላ ሰብኣዊ ሓገዝ ከይመፀ እኹል

ከምዝተልኣኹ ኣምሲሉ ብሚድያታት ኢትዮጵያ ኣቢሉ ብምቅላሕ የደናግር ኣሎ። ንኣብነት፤ ኮሚሽን ሓዲጋን ስግኣትን ኢትዮጵያ ዝሃበ መግለጺ ዘሕዝን እዩ። እዚ ትካል፤ “ንፖለቲካ ክበሃል እዮም ከምኡ ዝብሉ ዘለዉ” ብምባል ነቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ዝኸፍኡ ፀገም ክሕድዎ ጥራሕ ዘይኮነስ ኣጣጭይሉ እዩ።

ካብዚ ብተወሳኺ “እኹል ሰብኣዊ ሓገዝ ሰዲድና ኢና፤ ዝነደለ ሓገዝ የለን፤ ብሰንኪ ጥምየትን ሕመምን ዝሞተ ተመዘበልቲ የለን፤ ህወሓት ንፖለቲካ ክብል ዝኣለዎ ሽርሒ እዩ” ብምባል መቐፀልታ እቲ ዝግበር ዝነበረ ፀለመ ኣብ ልዕሊ ህወሓት ቐፂሎ ኣሎ። ህወሓት ብመሰረቱ እኹል ረድኡት ከምዘየከፋፍል እናተፈለጠ እቲ ፀለመ ግና ፖለቲካዊ ቅርፂ ከህልዎ እናተገበረ እዩ እዚ ኣብ ልዕሊ ህወሓት ብዝግበር ፀለመ ጥራሕ ዝግለፅ ኣይኮነን። ቡብመዓልቲ ህዝቢ ብጥምየትን ሕመምን እናረገፈ “ዝሞተ የለን” ኢልኻ ክትሓብእን ክተደናግርን ምፍታን መቐፀልታ እቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝፍፀም ዘሎ ሰላሕታዊ ፅንተት ምኽኒ ግሁድ ሓቂ እዩ። ብሰንኪ ወረርሽኤ ካብ መረብቱ ተመዘበሉ ኣብ ማእኸላት መዕቐቢ ውሽጢ ዓድን ስደትን ዝነበር ህዝቢ ብሕመምን ጥምየትን እናሃለቐ ናብ ህወሓት ምስባብ ህዝቢ ትግራይ መልከው ብዝቐየረ ሰላሕታዊ ኩናት ክፀንት ምፍራድ እዩ። እዚ ብጥምየትን ሕመምን ዝሃልቐ ዘሎ ህዝቢ ኣብ ዝኸፍኡ ኩነታት ከምዝርከብ ማእኸሪሰብ ዓለም ክርዳእን እጃሙ ክዋፀን ዘኸእል ርብርብ ምድሓን ህይወት ኣብ ዝካየዱሉ እዋን፤ መንግስቲ ኢትዮጵያ ነዚ ንምሕጻእ ዝከኣሎ ኹሉ ኣብ ምግባር ተፀሚዱ ይርከቡ። እዚ ድማ ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተቐመጠ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዘካይዶ ዘሎ ሰላሕታዊ ፅንተት (ጅናሳይድ) ምኽኒ ምግንዛብ የድሊ። ማእኸሪሰብ ዓለም ነዚ እናበኣሰ ዝኸይድ ዘሎ ሞትን ስቓይን ህዝቢ ክይርዳእን ዘላቕ መፍትሒ ኣብ ምምጻእ እጃሙ ከይዋፀን ብኸልእ ኣጀንዳ ብምድንጋር ነቲ ኣብ ሓዲጋ ዝርከብ ህዝቢ ህፁፅ ሰብኣዊ ሓገዝ ከይግበር ኣብ ምዕንቃፍን ምኸልካልን ተፀሚዱ ይርከቡ።

ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተቐመጠ፤ ኣብ ፕሪቶርያ ዝተበፀሐ ስምምዕ ዘላቕ ምቁራፅ ተኹሲ ናብ ዘላቕ ሰላም ክሰጋገር እምበር መፈፀሚ ካልእ መልክዕ ፅንተት ክኸውን ኣይግብእን ነይሩ። ይኹን እምበር መንግስቲ ኢትዮጵያ ኣብ ክንዲ ነቲ ዝተበፀሐ ስምምዕ ምትግባር ካልእ መልክዕ ፅንተት ንምቕፃል ኣብ ዘኸእልዎ ሽርሕታትን መደናገሪ ኣጀንዳታትን ተፀሚዱ ከምዘሎ ካብ ኣጠቓላሊ ምንቅስቃሶን ብተግባር ዝፍፀሞም ዘሎ ውዲታትን ምርዳእ ይከኣል። ንድምፂ ተመዘበልቲ ፀገም እዝኒ ብምሃብ ልዕሊ ሓሙሽተ ዓመት ኣብ ቅዳዳ ኪንዳ እናነበሩ ኣይዳ ኣራዊት ይኹኑ ከምዘለዉ ቡብመዓልቲ ዝረእ ሓቂ እዩ። ኣብ ታሪኽ ትግራይ ተራእዮን ኣጋጠሙን ዘይፈልጥ ህግውንቲ ኣብ ማእኸል መዕቐቢ ተመዘበልቲ ብዝብኡ ተበሊጦም እዮም። ሕዚ እውን ናብ መረብቶም እንተዘይተመሊሶም ውሕስና የብሎምን። ቡብላቲ ብጥምየትን ሕመምን ዝመውት ብዙሕ እዩ። እቲ ዝበዘሕ ዝብላዕ ዝልቀም ስኢኑ ተዓዚፉ ዝድቕስን ሞቱ ዝፀበን ኾይኑ ኣሎ። ኣብ ማእኸል መዕቐቢ ተመዘበልቲ ሕፃዕ ሓቂ ኣብ ኹሉን ማእኸላት መዕቐቢ ተመዘበልቲ ከቢድ ሓዲጋ ጥምየት ኣጋጠሙ ህይወት ብዙሓት ወገናትና ንስእን ኣለና። እቲም ብህይወት ዘለዉ ወገናት እውን ምፍጣርም ክሳብ ዝፀልኡ ኣብ ከቢድ ዓፀቦ ኣትዮም ኣብ ኣዝዮ ዘተሓሳሱብን ከቢድን ኩነታት ይርከቡ። እዚ ድማ መንግስቲ ፌዴራል ውዕሊ ፕሪቶርያ ከተግባር ብዘይምኽኣሉ ዝተፈጠረ ፀገም እዩ።

እቲ ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂ እዚ ብምኽኒ፤ ህዝቢ ትግራይ ኣብ ልዕሊኡ ዝፍፀሞም ዘሎ ሰላሕታዊ ፅንተት ልዕሊ እዚ ክፃወር ከምዘይኸእል ማእኸሪሰብ ዓለም ክፈልጦ ኣለዎ። ብዛዕባ እዚ ጉዳይ ውድብና ተደጋጋሚ መግለጺ እናሃበሉ መግብ እዩ። እቲ ዝግበር ዘሎ ትዕግስትን ዓቕልን ከምሓዲ ዓብይ ፀጋን ንሰላም ዘሎ ቅርብነትን ዝውሰድ እኳ እንተኾነ ብምሓር ትዕግስቲ ዝሃልቐ ዘሎ ህዝቢ ብዙሕ ምኽኒ ምርዳእ የድሊ።

ስለዝኾነ ማእኸሪሰብ ዓለም ብፍላይ ኣደራደርቲ ውዕሊ ፕሪቶርያ ድሕሪ ምፍራም እውን እንተኾነ ብመንግስቲ ኢትዮጵያ ሰላሕታዊ ፅንተት ይፍፀም ከምዘሎ ብምግንዛብ ሓላፍነቶም ብህፁፅ ክዋፀኡ ይግብእም። ቅድሚያ ኹሉን ልዕሊ ኹሉን ድማ እቲ ዘላቕ መፍትሒ ተመዘበልቲ ናብ መረብቶም ምምላስ እዩ። ከምኡ እውን ሉኣላዊ ግዝኣት ትግራይ ክረጋገፅን ክኸበርን ምግባር እዩ።

“ምርግጋፅ ሉኣላውነት” እንትበሃል ግዝኣታዊ ሓድነት ብምምላስ ጥራሕ ዝግለፅ ኣይኮነን። ናይ ህዝቢ ናይ ምውሳን ስልጣን ህያው ምግባር፤ ቅድሚያ ኩሉን ልዕሊ ኩሉን ድማ ህዝቢ ትግራይ ብምግባር ዓርሱ ክኸእል ምግባር የድሊ። እቲ ቀንድን ቐፃልነት ዘለዎን መፍትሒ እዚ ስለዝኾነ። ነዚ እውን እዩ ህዝቢ ትግራይ፤ ግዝያዊ ምምሕዳርን ውድብ ህወሓትን ንተግባራውነት ውዕሊ ፕሪቶርያ ብዘለዓለ ትዕግስትን ፀዋርነትን ዝሰርሑ ዘለዉ። ሕዚ እውን ብወገን ትግራይ ዝግበር ዘሎ ምንቅስቃሴን ምእንተ ዘላቕ ሰላም ምኽኒ ምርዳእ ኣገዳሲ እዩ። ኣብዚ ክፍለጥ ዘለዎ፤ ብወገን ትግራይ “ሰላም እምበር ኩናት ኣይንደልን” ስለዝተበሃለ፤ ኩናት ብናትና ድልየት ጥራሕ ይተርፍ ማለት ኣይኮነን። ምኽንያቱ መንግስቲ ፌዴራል ዝኸይዶ ዘሎ ኣክያይዳ ኩናት ዘትርፍ ስለዘይኮነ። ንኩናት ዝዕድሙ ብዙሓት ሽርሕታት እንተፍፁም ብግልጺ ይርእ ኣሎ። እዚ ብዝተፈለለ መንገድታት ዝግለፅ ኾይኑ፤ ውዕሊ ፕሪቶርያ ንክይትግበር ሓኒቐኻ ምሓዝ ንገዕሉ ናብ ኩናት ንምእታው ዝግበር ዘሎ ውዲት ምኽኒ ዘጠራጥር የብሎን። እዚ ጥራሕ ኣይኮነን። ብህዝቢ ትግራይ ዝተፈጠረን ልዕሊ 50 ዓመት ዘቐፀለን ውድብ ህወሓት “ኣይፈልጠካን፤ ብብርድ መሪገ ተሰርዞ እዩ” ብምባል ከፊ ሰላማዊ ፖለቲካዊ ልዝብ ዓፀይዎ ኣሎ። ዝተፈላለዩ ዕጡቓት ምሕጋዝን ምውፋርን እውን ከምስልቲ ዝጥቀሙ ዘሎ እዩ።

ኣጠቓሊልኻ እንትርእ፤ ህዝቢ ትግራይ ንምፅናት ዘይተፈፀመ ግፍዒ የለን። እቲ ዝተፈፀመ ፅንተት ድማ ብሽሙ ክፅዋዕ ከምዘለዎን ብተደጋጋሚ ተገሊፁ እዩ። ኩሎም ዓይነት ግፍዕታትን ጨፍጫፋትን ከምዝተፈፀሙ ማእኸሪሰብ ዓለም ዝምስከር ሓቂ እዩ። ነዚ ክትከታተል ዝፀንሐትን ዘላን ዓለም፤ ብዛዕባ ኣብ ትግራይ ዝተፈፀመን ዝፍፀም ዘሎን ፅንተት እኹል መረዳኢ ኣለዎ። እቲ ፅንተት ሕዚ እውን ኣይቋረፀን። የግዳስ እቲ ናይ ምፅናት ፕሮጀክት መልክዕ ቐይሩ ተጠናኺሩ ይቐፅል እዩ ዘሎ። ብመሰረት ሕገ መንግስቲ ሉኣላዊ ግዝኣት ትግራይ ክኸበር ኣይከኣልን። እቲም መሬትና ብሓይሊ ጎቢጦም ዝሓዙ ኩሎም ወረርሽኤ ሓይልታት ኣይውፁን። ዝተመዘበለ ህዝብና ናብ መረብቱ ኣብ ክንዲ ዝምለስ ንልዕሊ ሓሙሽተ ዓመት ኣብ ኪንዳ ከቢድ ስቓይን መከራን የሕልፍ ኣሎ። እዚ ከይኣኸል ሕዚ እውን መንግስቲ ፌዴራል ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ወራር ንምፍፃም ዝተፈላለዩ ሽርሕታት ኣብ ምእላምን ነጋሪት ኩናት ኣብ ምስግዕን ይርከቡ። ነቲ ብሓድነቱ ዝፍለጥ ህዝቢ ትግራይ፤ ኣብ ሓድነቱ ነቐፅ ንምፍጣር ብዝተዋደደን ዝተተለመን መንገዲ እናተሰርሐ መግብ ኣሎን። ነዚ ሽርሒ ኣቐዲሞም ዝተረድኡ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን፤ ንኹሎም ውዲታት እናፍሸሉ ሓድነት ህዝቢ ትግራይ ናብ ንቡር ንምምላስን ዝያዳ ንምጥንኻርን ብዘለዓለ ፅንተት እናተቐለሱ ይርከቡ። ይኹን ምስርዳእ ኣናፀነትካ ዝረጋገፀ ህልውና የለን። ስለዚ ልዕሊ ዝኾነ እዋን ሓድነትና እነበርኹል እዋን ብምኽኒ ሎም እውን ነቲ ፅንተት ናይ መወዳእታ መፍትሒ ንምሃብ ሓድነትና ካብ ምጥንኻርን ህ

አብዚአማ

እዚ ዓምዲ እዚ ኣብ ፖለቲካዊ፣ ቁጠባዊን ማህበራዊን ጉዳያት ተመስሪቱ ካብ ተሳተፍቲ ዝመጹ ፅሑፋት የተኣናገድ

ጸገታትን ጸገማትን ተገቢ

ብመንክር ካብ መቐለ

ክልኢይን መዛዘምን

ኣብ ዝሓለፈ ክፋል ኣክሱማውያን ብብርኪ ዓለም ዘደምም ምዕባል ክህልዎም ዝገበርዎም ጸጋታትን ክወድቁ ዝዓደምዎም ጸገማትን ርኢና ነይርና። ካብቶም ጸጋታት ብጥርናፊ ምጉዳዝን ቅልጠፍ ምንባብን ዝኣመሰሉ ዳህሲስና ምንባርና ይዝክር። ተጋሩ ምስቲ ዘለናዮ ኣቀማምጣ ተተሓሓዙ ተደጋገሞቲ ወራራት እንተገገሙና ከምእስራኤላውያን ካብ ዓድና ከይንንቀል ዝገበሩና ህዝባውያን፣ እሙናትን ሓቀኛታትን፣ መትከላውያንን ፅኑዓትን፣ ጻገራማት፣ ብጸገማት ዘይስኮን ጅግንነት ወዘተ ዝኣመሰሉ ጸጋታት ብምውናንና ኮይኑ ኣብዚ ትሕዝቶ “መትከላውያንን ፅኑዓትን” እትብል ዛዕባ ብምቕራብ ናብ ጸገማትና ከነምርሑ።

መትከላውያንን ፅኑዓትን

ታሪኽ ህዝቢ ትግራይ ብሓብን ፅንዓትን ዝተመልአ ታሪኽ እዩ። ፅንዓትን ሓብን ብደረጃ ውልቀሰብ ምርኣይ ዘገርምን ዘደንቑን እንተዘይኮነ፣ ብደረጃ ህዝቢ እንትረኣ ግን የደምምን ከምተኣምር ይውሰድን። ሓብ ናይዘመናት ወለዶ ጻዕርን ውፅኢትን እምበር ብሓደ ጊዜ ዝመልእ ኣይኮነን። ነዚ ዝተዓደለ ህዝቢ፣ ህዝቢ ትግራይ እዩ። ቻርለስ ሮዘን ዝተብሃለ ፀሓፊ ከምዝገልፅ፣ ትግራይ ሓብኛ ብምዃኑ ኣብ ዕለታዊ መንባብርኡ ፈተናታትን መሰናኸላትን ዋላ እንተገጠዎ ብሓብን ህልኸን ናይልቡ እናገበረ ንኩሎም ሓሊፉ ብዓወት ከምዝዛዘም ገሊፁ ነይሩ።

ኩሎ ትግራይ ኣብ ዝተወረዘሉ ዓውደ ስራሕ ተቆሊሱ ሰዓሪ ኮይኑ ንምውጻእ ፀዓርዓር ይብል እዩ። ተጋሩ ኣብ ዘይስዕርዎን ዘይኣመንሉን ዓውደ ስራሕ ክኣትዉ ኣይደልዩን። ንሓደ ነገር ምሉእ እምነት እንተሓዲሮምሉ ይኸፋእ ይፀብቑ፣ ይኸበዱ ይቆላል ዝግባእ መስዋእትነት እናኸፈሉ ይኹዱ እምበር ንድሕሪት ዝብሉ ኣይኮኑን። ካብ ዘመን ውቤ ጀግና ክሰብ ሕዚ ህዝቢ ትግራይ ንምንብርካኸን ንምብራሰን ዝተፈለለዩ ንምእማናም ዘፀገሙ ውዲታትን ስጉምትታትን ተወሲድዎም እዩ። ህዝቢ ትግራይ ሓደ ጊዜ ባቲ መርዛም ባትሪ ጨቆንቲ ተንበርኪኹ እዩ እንትብሃል ከምብሓዱሽ ርኢሱ እናቐንጠጠ፣ ተኸሰቲሩ እንትብሃል ዝገፈፉ ኣናወፊ ፈተናታት ብሓብን ትብዓትን እናሰገረ እዩ ኣብዚ ባቢሒ።

ፅንዓትን ሓብን ተጋሩ ኣብ ብረታዊ ቃልሲ 17 ዓመት ይኹን ኣብ እዋን መኸተ ምዕናት ህዝቢ ዘጋጠመና ብተግባር ተግሂዱ እዩ። ኣብቲ ሕሉፍ እዋን ህዝቢ ትግራይ ብደርጊ ይኹን ብካልኣት ሃፀዎምን ማለለያ ዘይብሉ ግፍዒ ባቢሕዎ ምንባር ንዝክር ኢና። ብልፅግና እውን ዓለምለኸውን ኣህጉራውን ልፍንታውያን ኣይልታት ሒዙ ኣብ 2013 ዓ/ም ከፅንተና እንትመልእ “ኣይዘኸ” ዝብል ኣካል ኣይረኸብናን። ከምህዝቢ ተወዲብና ብዝለዓለ ፅንዓት መኪትና ህልውናናን ድሕንነትናን ንምርግጋፅ ኣብዚ ብርኪ ባቢሕና ኣለና። ተጋሩ ልዕልና ሕጊ ኣኸበርና ንክኸበር እንቃለስ ኣብ ምቕው ኩነታት ኮይንና ጥራሕ ዘይኮነስ ኣብ ዝኸረረ ውግእ እውን እዩ። ፀላእትና ካብ ገፀ ምድሪ ንምጥፋእ እንትንቀሳቐሱ፣ ንፁሃን ኣብ ገዝእም እናሃለው ብደብዳብ ነፈርቲ ውግእ፣ ከቢድ ብረትን እግረኛ ሰራዊትን ህፃናት፣ ኣዶታትን ሽማግሌታትን እንተይተረፉ ዝጭፍጭፉ ዝነበሩ ሰራዊት ደርግን ብልፅግናን እንትንማርኹም፣ ሰብኣዊ ክብርም ሓሊና ብምምሃር ናብ ቤተሰብም ኣፋኒናዮም ኢና።

ተገዳዳይ መስሎ ዜናዊ፤ ሃፋትም ዓድታት ብፍባይ ምዕራባውያን ሳመዕኪቱ “ኢትዮጵያ ግድብ ሰፊሓ 80 ሚሊዮን ህዝቢ ካብ ድቕድቕ ጸገማት ሳውዲስ ናብ ብርሃን ከይተስቱ፤ ሳብ ጫካ ዘበዎ ልምብሳሰሳ ከይብርገ፤ ሳብ ከባቢ ቃባይ ቱርኪና ዘበዎ ጭንቁቲን ጥፍንቕን ከይጠፍሓ ግድብ ጊቤ ሳይትሰርሑ፣ ንስኹም ግን ሙዝዮም ድኸነት ክትኮኑ ካብ ጸገማት ስንተይወዳኹምን ከዳን ስንተይተኸደንኩምን ንበራ ደብሱና ሳሰዉ። ንሱም ደማ ድሕረትናን ድኸነትናን ክፈሱ ብመዕከል ባህሕቲ (ቱፎዝም) መዲያም ክሰርኩዩ ደደደዩ” ዝበሉ።

እዚ ካብ ዘለና መትከል ዝብገስ እዩ። እዞም ከምዚ ዝበሉ መትከላትን ፅንዓትን ብኣግሑ እንትገፈልጦምን እንትጎዕቦምን እዩ ሃገራዊ ይኹን ዓለም ለኸዊ ዲፕሎማሲያዊ ክስቢ ክንረኽቡሎም እንኸእል። ብዛዕባ ጸጋታት ነዚ ካብ ረኣና ዘለዉና ጸገማት ናብ ምቕራብ ክንሰግር። ብልክዕ እዚ እሴት ኣብ ጊዜ ሰላም ረሲዕና እንጎርሰን ኣብ ጊዜ ሰላም ነኒርእና እንጠላለፍን መሳርሒ ፀላኢ እንኹንን ኢና። እዚ ንምብራህ ትምክሕተኛታት ኩሎ ጊዜ ዝገንጉንዎ ሽርሕን ተጋሩ ባቢ መዋእሉ ዝኸፈልዎ ዋጋን ምርኣዩ ጠቓሚ እዩ። ኣብዚ መዋእል ዘጋጠመና ዓፀቦ እንሰግረሉ እንኮ መፍትሒ ጸገማትና ኣለሊኻ ምፍታሕ ስለዝኾነ፣ ካብቶም ርሑቕ ዘይምእማት፣ ምጥልላፍን ምክሕሓድን፣ “ዓለም ንግሕላ” ምዃና ዘይምርዳእ፣ ሸለልትነት፣ ህልኸ፣ ቃላይ ብላዕልን ዘይምርድዳእን፣ ነንባዕልኻ ምምንቓይ፣ ስሰዐ ገንዘብን ስልጣንን ካብ ዝብሉ ጸገማት ንክልተ መዚዝና ከምዝሰዕብ ከንድህሰሶም ኢና።

ርሑቕ ዘይምእማት
ፀላእቲ ህዝቢ ትግራይ፣ ተጋሩ ጥንኩር ውድብ እንተረኸቡም ዝኾነ ዓይነት መፃብቦ ዋላ ይግጠም ከምዘይሰዓሩ፣ ዝኾነ ይኹን ፍጡር ከምዘይብድሆምን ኣብ ዝሃለዉ ይሃልዉ ከምዘይፈለገዩን ይፈልጡ እዮም። ስለዝኾነ ክብርታት ህዝቢ ትግራይ ብምልሕሕ መሪሕነቱ ንምድኻም እናፀዓሩ ስለዝመጹን ሕዚ እውን ስለዝርከቡን ኩሎ ጊዜ ውሽጥናን ጓዳናን ክንርኢ ይግበእና። ታሪኽና ከምዘሕብር ንስንሳትና ብምፍልላይናን ብምጥቕቓዕናን ተጋሩ ድኸትና እናረኣና መግእና ኢና። እዛ ናይ ሕዚ መኸተ እኳ ብተግባር ተጋሂዳ እያ። ድሕሪ ውዕሊ ሰላም ፕሪቶርያ ጥልመት ጉጅለ ክሕደት ስለዘጋጠመ እዩ ዓቕምና ተዳኸሙ ስቓይ ተመዛበልትና ክናዋሕን መደባት ደግሞ ህንፀት ክኹለናን ዝኸኣለ።

ወለድና “ዋልታ ዘይኮነስ ድሕሪ ዋልታ ዘሎ ርኣ” ይብሉ። እዚ ምኽሪ ወለዲ ብዘይምስማዕና ብዙሕ እናኸበርና መግእና ኢና። ንኣብነት ሙዚንገር ዝበሃል ሚሰዮናዊ ንክዲቭ እስማኤል ዝበሃል መራሒ ግብዚ እንትመኸር “ግብዚ መዋእላ ማይ ኣባይ እናተጠቐመት እትነበር እቲ ሓደ ኣብ ኢትዮጵያ

ብፍላይ ተጋሩ ነዛ ሃገር ብምሉእነት ወሪርካ ብምሓዝ፣ ሃይማኖት እስልምና ክትቐበል ብምግባር እዩ። እዚ እንተዘይኮይኑ ዝርግርግ ኣቢልካ ስርዓት ኣብ ዘይብሉ ሃዋህው ወይ ኣብ ረግረግ ፀገም ኣጥሒልካ ዝንተዓለም ሓሸው ክትብል ምግባር እዩ።” ኢሉ መኸርዎ ነይሩ። ካብዚ ምኽሪ ዝብገስ እውን እዩ ግብፃውያን ብሰራዊት ሃፀይ ዮሃንስ ኣብ ጉንደትን ጉራዕን ተድሂኹም ምስወፁ ብባንዳታት ተጋሩ ከምኡ እውን ውድባት ኤርትራ ይኹን ኣምሓሩ ገይርም ሃገር እናሓመሱ ዝፀንሑ። ነዛ ድኸመትና ብዝግባእ ዝፈልጡ ፀላእቲ ውሽጢ ዓዲ እውን እንጀራኡም ከርጉዱ ርፍራፍ ብዝዓሰብዎም ተጋሩ ገይርም ቅጫና ክሕርሩ ዝፀንሑን ሕዚ እውን ዘለዉን።

እቲ ካሊኦ ትኹረት ክንገብረሉ ዘለና ሕድሕድ ምንቅስቓስ መገብሊኡን መዕለቢኡን ዘነፀር ፍፍተ ካርታ ምቕማጥ እዩ። መብዛሕቲኡ ውድቀት ተጋሩ ፖለቲካናን ምልዕዳናን ኣብ ምክልኻል ዝሕፀር ቅድሚት ዝእምት መጥቀዳይ ንፁር ፍፍተ ካርታ ካብ ዘይምሓዝ ዝብገስ እዩ። ኩለን ተጋሩ ዝወደቆለንን ተሓሚሲም ዝቐረይሉን ታሪኻት እንትንርኢ ንፁር ፍፍተ ካርታ ካብ ዘይምሓዝ ዝብገስ እዩ። ንኣብነት ድሕሪ ሞት ሃፀይ ዮሃንስ መራሕቲ ትግራይ ንፁር ፍፍተ ካርታ ስለዘይነበርም ብተንኮል ሚኒሊክ ነንባዕሎም ተባሊዖም። ናይ ቀዳማይ ወያነ ታሪኽ እውን ተመሳሳሊ እዩ። ንናይ ሕዚ መኸተ ሓዊሱ ድሕሪኡ ዝነበረ ኩነታት እውን ከምኡ። ስለዝኾነ ካብዚ ውድቀት ተማሂርና ኣብ ዓርሰ ምኽኣል፣ ፖለቲካ፣ ማህበራዊን ቁጠባዊን ጉዳያት ንፁር ፍፍተ ካርታ ክህልወና ይግባእ። ፀላእትና ኣብ ዝደርበዩልና ባትሪ እናልዓልና ኣብ ኢጀንዳኡም ዕንክሊልል ምባል ዘይኮነስ ከምፍልሰናናና ባህልናን ታሪኽናን ኣብ መጥቀዳይ ፍፍተ ካርታ ዘድሃበ ክኸውን ኣለዎ።

ዓለም ንግሕላ ምዃና ዘይምርዳእ

ኣብዚ እዋን ሕግታት ሰብኣዊ መሰል እናጠቐሰ “ንምንታይ ዓለም ዘይትበፅሐልና?” እናበለ ብቅኑዕ ልቡ ገይሩ እናሓሰበ ዝወቅሰ ሰብ ብዙሕ እዩ። እቲ ዘይፈለጠ ነገር ዓለም ንግሕላ ክትብል ስለትኸይድ ግሕሉ ከመቐር ዘለዎ ባዕሉ ምዃኑ እዩ። እዚ ዛዕባ ሕሉፍ ታሪኽ ጠቐስና ክንገራ። ፀብባብ ትካል ልምዓት ውድብ ሕብራት መንግስታት ኣብ 1995 ዓ/ም/ፈ ዘውፅእ ሰነድ ከምዘሕብር፣ 80 ሚሊታዊ ህዝቢ ዓለም ነቲ 16 ሚሊታዊ ሃፍቲ ዓለም ሒዙ ገና ኣብ ምዕባይ ኣብ ዝርከባ ሃገራት ይነበር። እዚ ዘርእየና ገሊኡ ህዝቢ ዓለም፣ በሊሱ ዝተርፍ ቀለብ፣ ጠንቀላዕሳዕ ኢሉ ዝህርሰሉ ርሻን፣ መጋደሚ ኣልባሳትን ቁንጣሚንጥን፣ በይዛ እግርም ዝኾና መንግስታት፣ መሳላጥታት መራኽብ፣ ከይሓመ መከላኸለ ከምኡ እውን ከይድንቁ፣ መምሃሪ ዕቋር ገንዘብ ኣለዎም። እቶም ሰለስተ ኢድ ዝኾኑ ድማ እኹል ምግብን ዓለባን ዘይብሎም፣ ንጥዕናኦም ንምሕላው ይኹን ንምምሃር ዝኸእሎም ዓቕሚ ዘይወነኑ፣ ኣብ ክፉእ ጊዜ ኣውግዶም ዝጥቀሙ ሃፍቲ ዘይብሎም፣ ንጥፈጥፍ ጥራሕ እግርምን ኢድምን ዝቃለሱ፣ ምንም መሳላጥያ ዘይብሎም፣ እቲ ዘለዎም ፀገም መግዘን ብኸመይ መልኩን ከምዝራገፍ ዘይፈልጡን ክፋል ዓለም እዮም።

እቶም ዝማዕበሉ ሃገራት ንውቃብኦም ክጥብሩ ክብሉ፣ ኣብ ልዕሊ ዘይማዕበሉ ሰብኣዊ ርህራሄ ዘይብሉ ጭካኔ ዝተመልእ ስራሕ ይውግኑ። ደይሊ ኔሽን ዝተብሃለ ጋዜጣ ኣብ 2001 ዓ/ም ኣብ ዘሰፈረ መግለጺ “ንኣለዎ ኮሚቴ ቅርስታት ዓለም” ጠቐሱ ኣብ ልዕሊ ድኸነት ዝግበር ርብርብ ከምዘሰዕብ ከፀንቅፍ ፈቲኑ ነይሩ። “ኣብ ፍባ ጊዜ ዝሰራሕ ሓፀቢ ንቃላይ ቱርኪና ዝገድእ እዩ። ቃላይ ቱርኪና ንመፅናዕቲ እንሰሳን ኣፀዋትን ዝጠቐም ቃላይ ብምዃኑ ኢትዮጵያ እቲ ግድብ

ጠጠው ክተብሎ ኣለዎ” ኢሎም ነይሮም። ነዚ እውን እዩ ተጋዳላይ መለስ ዜናዊ፣ ሃፋትም ዓድታት ብፍላይ ምዕራባውያን ኣመልኪቱ “ኢትዮጵያ ግድብ ሰራሓ 80 ሚልዮን ህዝቢ ካብ ድቕድቕ ፀልማት ኣውግኢ ናብ ብርሃን ከይተለቱ፣ ኣብ ጫካ ዘለዎ ፅምብላሊዕ ከይብርግጋ፣ ኣብ ከባቢ ቃላይ ቱርኪና ዘለዎ ጭንቁቲን ጥፍንቕን ከይጠፍኡ ግድብ ጊቤ ኣይትሰርሑ፣ ንስኹም ግን ሙዝዮም ድኸነት ክትኮኑ ካብ ፀልማት እንተይወግኹምን ክዳን እንተይተኸደንኩምን ንበሩ ይብሉና ኣለዉ። ንሱም ድማ ድሕሪትናን ድኸነትናን ክራኡ ብመልክዕ ባህሕቲ (ቱሪዝም) መግእም ክዕዘቡና ይደልዩ” ዝበሎ።

እዚ ጭካኔ ኣብ ሓደ ከባቢ ዝተርኣዩ ዘይኮነስ ኣብ ሃገረ ህንዲ እውን ተፈሪመ እዩ። ኣብታ ሃገር ጃራዋ ዝበሃሉ ዓሊት ኣፍሪካውያን ኣለዉ። እዞም ሰባት ኣብ ፀቢብን ዕምርን ዝተሓዘኡ ጫካ ዝነበሩ ወዲ ሰብ “ኣብ ጥንቲ እዋን ይነበር ነይሩ” ተባሂሉ ኣብ መግሕፍቲ እንብብ ንጥፈጥፍ ብጥራሕ ኢድም ዝገጥሙ እዮም። ዓሊት ጃራዋ፣ ሕዚ ብሕማም ተመናሚኖም ህልውናኦም ከይዓርብ ኣብ ኣሲጋኢ ኩነታት ኣለዉ። እንተኾነ ግን ህይወት ጃራዋ ዘመሓይሽ ስራሕ ከይውገን የግዳስ መዋእሎም ሙዝዮም ባህሕቲ ዓዲ ኮይኖም ክነበሩ ተፈሪድዎም ኣሎ። እቲ ልዕሊ ኩሉ ዘሕዝን ካብቲ ንዕኡም ክርኢ ዝመፀ ባህሒ ዓዲ ዝርከብ ቱሪዝም ተኸፊልቲ ንክይኾኑ ምግባር እዩ። እዚ ዘርእየና ዓለም ብሰብኣውነት ክሳብ ክንድኡ ዘይትግደስ ምዃና እዩ። እትግደስ እንተተኾን ደው ኢላ ዝተዓዘበቶ ውዕሊ ፕሪቶርያ ክትግበር ፀቐጢ እንተይገበረትን ዝተመዛበለ ህዝቢ እንተይመለሰትን ረዲኤት ደው ኣይመበሉትን። እዚ ሕዚ ኣብ ማእኸል ተመዛበልቲ ሕጻን ካልኣት መዕቐቢታትን ዝረኣ ዘሎ ህልቂት ከምኡ ከምዘጋጥም ብተደጋጋሚ ክግለፅ ፀኒሑ እዩ። እንተዘይግለፅ እውን ረዲኤት ደው እንትብል ከምኡ ከምዝኾን ዝፍለጥ እዩ። ስለዝኾነ ዓለም ንግሕላ ስለዝኾነት ፀገምና ብባዕልትና ክንፈትሕ ከምዘለና ተራዲእና ሓድነትና ኣሰጢምና ክንሰርሕ ይግባእ ኣብዎ።

መኸንባቲ

ኣብ ተኸሳሒ ጂኦግራፊያዊ ኣቀማምጣ ቀርኒ ኣፍሪካን ቀይሕ ባሕርን ዝርከብ ህዝቢ ትግራይ፣ ዋላ እውን ተደጋጋሚ ኩናት እንተተኸየደ ብዝነበር ጸጋ ከምእስራኤላውያን እንተይተበተነ ፀላእቱ መኪቱ ህልውናኡ ቀይሎ እዩ። ካብ ዝለዓለ ብርኪ ምዕባል ናብ ዝተሓተ ከወርድ ዝኸኣለ ድማ ብዝነበር ፀገም እዩ። ምንጩ ምድኻም ተጋሩ ግዳማዊ ሓይሊ ዘይኮነስ ብጥቕምን ገንዘብን ዓይናም ዝዓወሩ ኣብ ከባቢዎውነት ሸፋን ዝገብሩ ኣብ ውሽጡ ብዝፍጠሩ ባንዲታትን ፀገማትን እዩ። እዚ እውን ከምቲ “ንፃዕ ዘዳኸም ከምትትጊ፣ ዝብሊን ንስርን ዝበለ ፀላኢኡ ዘይኮነስ ከምኡ ዝበለ ፃዕ እዩ” ዝበሃል ንተጋሩ ዘዳኸሙ እውን ተጋሩ እዮም። ፀላእትና ብሓይሊ ከምዘይኸእሉና ስለዝፈልጡ “ከፋፊልካ ግዛእ” ጥራሕ እንተይኮነ “ከፋፊልካ ኣፅንት” ዝብል ፖሊሲ ሓንጻዎም ንገሊኡ ዓድዎ፣ ዓጋመ፣ ተምቢን፣ እንደርታ፣ ራያ ወዘተ እናበሉ ንክብደም ዝሓድሩ ተለኣኻኺቲ እናፈጠሩ ንስንሳትና ንምጉናፅ ቀትርን ለይትን ይሰርሑ። ስለዚ ተጋሩ ካብ ሕሉፍን ህልውን ፀገማትና ተማሂርና ሓድነትና ብምሕላው ዘዳኸሙና ሓይሊ ፈለፍ ፀላእትና ክንምክት፣ ኣርሒቕና እውን ክንእምት ይግበእና ብዝብል ፅሑፊ ክኸምብት።

ተግባር ዝጠልቡ ስሜማት ሕውየት

ትልሚ፣ ሓዲ ስራሕ ብኣንጻር ግዜ ገደብ ዝሰርሑ ዝርዝር ስራሕቲ፣ ዘድልዮ እታዎታት፣ ሓይሊ ሰብን ባጀትን ዘነፅር፣ ከጋጥሙ ዝኸለሉ ማሕንጃታትን ብዕምቆት ዝምርመርን መፍትሔታቶም ዘነፀርን ናይ ስራሕ ቅድመ ምድላው እዩ። ብፍላይ ብመንግስታዊ ኣብያተ ዕዮ ዝምራሑ ዘርፍታት ስራሕን ኣውዳድባን ትልሚ መሰረት ብምግባር ኣብ ሓገርን ካይብን ዓመት ዝፍፀም ትልሚ ስራሕ ብምግባር ናብ ተግባር ይኣትቦ። ብመሰረት እዚ ቢሮ ጉዳይ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይ ኣብ 2018 ዓ.ም ክሰርሑ ዝሓዘም ትልሚታትን ከይዲ ኣፈፃፀምኡን እንታይ ከም ዝመስል በዚ ዝሰዕብ ዳህሲስናዮ ኣለና።

እቲ ቢሮ ኣብ መደባት በጀት ዓመት 2017 ዓ.ም ዝነበሩ ናይ ስራሕ ኣፈፃፀም መሰረት ብምግባር ኣብኡ ዝተፈፀሙ ምዕባላታትን ዝተረከቡ ክፍተታትን ብዝኣርም መንገዲ ትልሚ በጀት ዓመት 2018 ዓ.ም ኣውግኡ ኣብ ስራሕ ይርከብ። እዚ ትልሚ ካብ ኣጀማምርኡ እቲ ቢሮ ክሰርሖም ዝሓዘም መደባት ንመለእ ስራሕተኛታትን መሓውርን ትልሚ ኣፈንጅብን ከውሃብ እዩ ገይሩ። ካብዚ ብምብጋስ ከም ቢሮ ን 11,562 ስራሕተኛታትን መሓውርን ትልሚ ኣፈንጅብን ዝሃበ ኮይኑ ብዋናነት ድማ ካብ ክልል ክሳብ ወረዳ ዝለወጠ ጥምረት ኣመራርሓን ስትሪንግ ኮሚቴን ዝሓሸ ምርድዳእ ዝተገበረ እዩ። ከምኡ እውን ካብ ጣብያን ክሳብ ልምዓት ጉጅላ ዝለወጠ መሓውር መደብ ኣፈንጅብን ብምውራድ ፈፀምቲ ዓቕምታት ኣብ ምብቃዕ በቢብርኩ ሰፋሕቲ ስራሕቲ ተሰራሕምን እናተሰርሑን ይርከቡ። ምስ እዚ ጎረ ጎረ ኣብ ክላሲካር ስርዓተ ዶታትን ህፃናትን መሰረት ገይሮም ዝካየዱ መደባትን መደባትን ኣፈንጅብን እንትህልዉ ኣብዚ ዕንቅፋት ክፈጥሩ ዝኸለሉ ኣተሓሳስባታት፣ ተግባራት ከባቢያዊነት፣ ሓድነት ዝበትኑ ኣረኣእያታት፣ መንፈስ ዘይመገልገልይነትን ተግባራት ግዕዝይናን ብዝታለሰን ብዝቐርፍን

ኣገባብ መሪሕነት ከም ዝኸየድ ዓመታዊ ትልሚ 2018 ዓ.ም ቢሮ ጉዳይ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይ የመላኽት።

እቲ ልዕል ክብል ዝተገለፀ ከም መበገስን ኣንፈት ኣተገባብራ እቲ ትልሚ ደኣምበር ቀንዲ ትኹረት ዝግበረሎም ዕማማት እቲ ቢሮ ግን ኣብ ቁጠባዊ ምንቅስቃስ፣ ምሕዋይን ካልኣት ማሕበራዊ ንጥፈታትን ከም ዝኸነ እዩ እቲ ዝወፀ ትልሚ ብዝርዝር ዘመላኽት። ካብ ስራሕቲ ግዚያዊ ሓገዝ ጀሚርካ ክሳብ ቁጠባዊ ሕውየትን ኣግሪ ምትካልን ደቂ ኣንስትዮ ትኹረት ገይሩ ዝሰራሕ እንትኾን ኣብ መንግስታዊ ኣብያተ ዕዮታትን ካልኣት ትካላት ገበርቲ ሰናይን ምስ ዘሎዉ ውዳበታት ቁጠባ ጥበቕ ምንባብ ብምግባር በቢ ርብዓ ዓመቱ ናይ ሓገዝ ክትትልን ድጋፍን ስራሕቲ ከም ዝሰለጥን ውሳኔን ተግባር ከም ዘሎን የመላኽት። ኣብዚ ምስቲ ኣብ ትግራይ ዝተፈፀመ ፅንተታዊ ኮፍት ኣብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይ ዝበፀሐ ፍሉይ ቁጠባዊ ማህሰይቲ ንምቕቓሕ ቁጠባዊ ተሳትፎን ተጠቃምነትን ደቂ ኣንስትዮ ብፍላይ ንምጥንኻር ኣብ መደባት ሕርሻን ሃፍቲ ተፈጥሮን ክሰርሑ ዝተተሓዙ ትልሚታት ኣለዉ። ካብቶም ዝተታሓዙ ትልሚታት መራሕቲ ስድራ ደቂ ኣንስትዮ መራተን ባዕለን ክሓርሳን ክልምዓን ምልዕዳል ሓዲ እዩ። ብመሰረት እዚ ኣብዚ ዓመት ን 40,000 መራሕቲ ስድራ ደቂ ኣንስትዮ መራተን ባዕለን ክሓርሳ፣ ኢታወታት ሕርሻ ክጠልባ፣ ፀረ ፃህያይን ፀረ ባልዕን ክጥቀም ዝተሰርሐ ኮይኑ ቢሮ ሕርሻን ሃፍቲ ተፈጥሮን ክልል ትግራይ “ሓንቲ ጻል ኣንስተይቲ መራታ ክተወፍር የብላን” ብዝብል መራሕ ሓሳብ ሓጋዛይ ኣብ ምዃን ፀቡቕ ተበግሶ እናወሰደ ይርከብ። ብፍላይ ንስድራ ስውኣት መራሕቲ ስድራ ደቂ ኣንስትዮ ካብ ፍርያት ዝራእቲ ኣብ መራተን ባዕለን ተጠቀምቲ ክኾኑ ፀቡቕ ስራሕ ዝተሰርሐ ኮይኑ ኣብ ልምዓት መስኖ እውን ኣብዚ ዓመት 48,482 ምኡታዊ ተጠቀምቲ ንክኾኑ ብዝተናበበ መንገዲ እናተሰርሐ ይርከብ። ብተመሳሳሊ ኣብ ማሕበራት፣ ኣብ ሽግግሮን መጠሻ መራትን መናእሰይ ደቂ ኣንስትዮ ከውደባን ክጥቀምን

ብምትሕብባር ምስንዳእ ጋዜጣ ወይንን ቢሮ ጉዳይ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይን ዝዳሎ መደብ

ክትትልን ድጋፍን ዝግበረለን ኮይኑ ሎሚ ዘበን ን 15,000 ደቂ ኣንስትዮ መጠሻ መራት ተጠቀምቲ ክኾኑ ናይ መራት ሞንነት ሰርቲፊኬት ክረኽቦ ምስቢሮ መራት ትግራይ ክሰራሕ እዩ። ካብዚ ብተወሳኺ ኣብ ናይ ከተማ ሕርሻ ኣብ ምህግር ሃፍቲ እንስሳን፣ ምርባሕ ፀባ ላሕሚ፣ ጠለ በጊዕ፣ ደርሆ፣ ንሀቢ ከምኡ እውን ኣብ ምሕዋይ ሃፍቲ ተፈጥሮ፣ ኣብ ዕቃባ ሓመድን ማይን ብዝሓሸ ዝተተሓዙ ተጠቀምቲ ዝኾኑ ስርዓትን መንገዲ እናተሰርሐ ይርከብ። በቲ ካልእ መዳይ ደቂ ኣንስትዮ ቁጠባዊ ዓቕምን ንምምሕዳሽ ዝተተሓዙ ትልሚ ኣብ ስራሕቲ ንግድን ከተማ ልምዓትን ተሳተፍትን ተጠቀምትን ንምግባር እዩ። እዚ ናይ መስርሕን

መሸጥን ዝኸውን ቦታን ገንዘባዊ ልቓሕን ብምሃብ ኣስታት 66,000 ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ዝተፈላለዩ ስራሕቲ ንግዲ ክሰርሑ፣ ዕዳጋ ክተሓሳስሩን ቀዋሚ ስራሕ ዕድል ክፍጠረሉን ዝሰራሕ ገዕዞ ኣሎ። እዚ ከም ዘሎ ኮይኑ ምስ ተጠቃምነት ሰፍትኒት፣ ስራሕቲ መዳድንን ካልኣት ክባብያዊ ሃፍተ ገነት መሰረት ዝገበሩ ዘርፍታትን ንክዋፈሩ ካብ ሕሉፍ 2017 ዓ.ም ብዝሓሸ መልከዑ እናተሰርሐ ከም ዘሎ እቲ ትልሚ የመላኽት።

ደሚርካ እንትርእ በቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተፈፀመ ፅንተታዊ ኮፍት ኣብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይ ዝበፀሐ ከቢድ ቁጠባዊ ውድቀት ማሕበራዊ ቅልውላው ንምፍታሕን ናብ ንቡሩ ንምምላሰን ቢሮ ጉዳይ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይ ዝከኣሎ ገዕዞታትን እናገበረ መግኡን ኣሎን። ብፍላይ ካብዚ ክልተ ዓመት ጀሚሩ እቲ ቢሮ መሓውርን ውዳበታቱን እናተሓሳሰረ ምስ መንግስታውን ዘይመንግስታውን ኣብያተ ዕዮ ብምዃን ኣብ ትሕቲ ግዚያዊ ምምሕዳር ትግራይ ዘለዎ ገጠርን ከተማን ወረዳታት ኣብ ፅንዓት ዝተመሰረተ ዘርፍታት ቁጠባን ፍልፍላት እቶትን ብምግባር ናይ ደቂ ኣንስትዮ ዕድል ስራሕ እናፈጠረ ፀጊሑ እዩ። ናይዚ መቐፀልታ እውን ኣብ ባጀት ዓመት 2018 ዓ.ም ቁጠባዊ ዓቕሚ ደቂ ኣንስትዮ ትግራይ ብዝሓሸን ብሰፍሓትን ንምሕዋይ፣ እግሪ ንምትካልን ናብ ንቡር ንምላሰን እቲ ቢሮ ብዋናነት ኣብ ስራሕቲ ሕርሻ፣ ንግዲ፣ ቁጠባዊ ውዳበታት መዳርግቲ ሒዙ ኣጠናኺሩ ንምስራሕ ሰፋሕቲ ትልሚታትን ዕማማትን ሒዙ ኣብ ምንቅስቃስ ይርከብ። እዚ ብመሓደነት ተግባራውን ውፅኢታውን ንምዃን ቅድሚ ኩሉ እቲ ቢሮ ንዝሓዘ ትልሚን ዕማምን ዝተፈለየ ከይዲ ክትትልን ጥምረታዊ ምትሕግጋዝን ክገብር ይግባእ መልእኽትና እዩ።

ጋዜጣ ወይን ... ካብ ገፅ 1 ዝዘረ

ወይን 50 ዓመት ተቐሊሳ ዘቃለሰት ልሳን ህዝቢ ትግራይ ብምዃና፣ ብቐገላ ንእተሕልፎም መልእኽታት ከከምኣዳይነቱ ንኹሉ ንምብጻሕ ብቴክኖሎጂ፣ ኣውዳድባን ሓይሊ ሰብን ንምዕጣቕ ከምዝሰራሕ ኣብ መንበር ውድብ ህወሓት ዶ/ር ደብረሰብን ገ/ሚካኤል ገሊዖም።

ዶ/ር ደብረሰብን ነዚ ዝገለፁ፣ ብምኽንያት መበል 51 ዓመት ምጅማር ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ 11 ለካቲትን መበል 50 ዓመት ወርቃዊ እዮቤልዮ ምስረታ ጋዜጣ ወይንን ኣመልኪቶም ብፍሉይ ንጋዜጣ ወይን ኣብ ዝሃብዎ ቃል መሓተት እዩ። ታሪኽ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ እትለዓል ወይን ኣካል እቲ ታሪኽ ኮይና ትለዓል፣ ዝበሉ ዶ/ር ደብረሰብን ጋዜጣ ወይን ኣብቲ ናይ 17 ዓመት ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ ኮነታት ቃልሲን ደገይ ውድብን ህዝቢ ሓበሬታ ክረክብ፣ ክነቅሕ፣ ክውደብን ክዕጠቕን ነቲ ተጋዳላይ ድማ ፖለቲካዊ ኣረኣእያኡ እናደልደለ ክኸይድ፣ ተጋዳላይ ረብሓ ህዝቢ ትግራይ ሸኽሉ ገይሩ ፀላእቱ ከምክት ዝለዓለ ብፅሒት ከምዝነበሩ ገሊዖም።

ዶ/ር ደብረሰብን ብተወሳኺ፣ ወይን ኣብቲ ውድብ ንዘሎ ኣባልን ኣመራርሓን፣ በዓል ዋና እቲ ቃልሲ ንዝኾነ ህዝቢ እዋናዊ ሓበሬታ ክረክብ ጥራሕ ዘይኮነስ በበዚዘለዎ ክውደብ፣ መንእሰይ ኣብቲ ህዝባዊ ቃልሲ ክሰለፍ ምንጫ ሓበሬታ ከምዝነበረት ኣረዲኦም። ካብዚ ብተወሳኺ ህዝብን

ተጋዳላይን ኣብ መርገዕታት ፖለቲካ ዕምቆት ዘለዎም ሓሳባት ክጭብጥ፣ ተራራ ንክቐለስ፣ እምነቱ ክደልድል ሓሳባት ናብ ህዝቢ ክሰርሑ ኣብ ምግባር ኣብ ገጠር፣ ከተማን ወጻኢ ዓድታትን ተበግሒት ዝነበረት ልሳን ምዃና ኣዘኻኺሮም።

ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ደርግ ኣብ ዝነበሩ ናይ ሰላም፣ ልምዓት፣ ዲሞክራሲን ጉዕዞ ወይን ንዝነበሩ ኣስተዋዕኦ ኣመልኪቶም ድማ፣ ብፍላይ ልምዓታዊ ዲሞክራሲያዊ መስመር ምስተነፀረ ልዕልነት ልምዓታዊ ዲሞክራሲያዊ ኣተሓሳስባ ክሰርፀ፣ ኣካብነት ክራይ ክዳኸምን ስራሕቲ ሰናይ ምምሕዳር ክገራብትን ዝለዓለ ብፅሒት ዝነበሩ ልሳን ምዃና ዶ/ር ደብረሰብን ኣቢሮም።

“ብፍላይ ድማ” ይብሉ ዶ/ር ደብረሰብን፣ ኣብ ገፀራት ትግራይ ዝተፈጠረ ስራዊት ልምዓት በቢከባቢኡ ዘሎ ብሉጻት ስራሕቲ ክጋፉሕ፣ ተሞክሮታት ክለዋወጥን ንዝረኣዩ ኣሉታዊ ኣተሓሳስባታትን ዝንባላታትን መፍትሒ ሓሳባት ክቐመጡምን ከም ሚዲያ ወሳኒ ግደ ዝነበሩ ምዃና ግልጂ ገይሮም። ብተመሳሳሊ ኣብ ከተማታት ትግራይ ኣብ ልምዓት ደቐቕትን ኣናኣሸተይን ትካት ንግዲ፣ ከተማ ሕርሻ፣ ኣብ ክላሲካር ስርዓት ዝረኣዩ ምዕባላታትን ተሞክሮታትን እናቐመረት ተሞክሮ ብምሕላፍ ውፅኢታት ክረጋገፁ ዝገበረት ሚዲያ ምዃና ወሲኹም ኣቢሮም።

ዶ/ር ደብረሰብን ኣብ መብርሂኦም፣ ንዝተምሃረ ክፋል ሕ/ሰብ ንስርፀት ሓሳባት መፅሕፍት ንድፈ ሓሳብ ብምስንዳእ ዓመቕ ትንታኒታት ብምድላው መኣዲ ፖለቲካዊ ክትዕን ዘተን እተሰናድኦ ልሳን ወይን ምዃና

ዝሓበሩ እንትኾን፣ ኣብ 2013 ዓ/ም ኣብ ዘጋጠመ ኩናት ፅንተት እውን ጋዜጣ ወይን ሕትመቱ ተቋራፁ ከምዝነበረን ድሕሪ ሰኔ 2013 ዓ/ም ግን ናብ ስራሕ ስራሕቲ ተመሊሳ ካብ ዕንወት ፀላእቲ ብዝተረፈ ሃፍትን ንብረትን ኣተኣኻኺቢ ነቲ ህልው ኮነታት ፖለቲካ ስራሕቲ ጅግንነት ስራዊትና ዝፅጅሩ ስራሕቲ ሕትመት ብምቐጻል ግቡኣ ትፍፅም ምፅንኡ ኣቢሮም። ካብዚ ብተወሳኺ ኣብቲ ዲጂታል ዓለም ዘሎ ቴክኖሎጂ ብምትእትታው ብዘዕባ ፀላእቲ ህዝቢ ትግራይ ዝፈፀምዎም ፅንተትኣዊ ገበናትን ሓይሊ መኸተ ዝገበሮ ተጋድሎን ሓበሬታት ብመሃብ ህዝቢ ትግራይ ሓድነቱ ኣጠናኺሩ ካብ ዝሓተዎ ፈተና ንምውጻእ ከም ሓዲ ክንፎ ሓይሊ መኸተ ኮይና ተቐሊሳ ዘቃለሰት ልሳን ህዝብን ውድብን ከም ዝኾነት ዶ/ር ደብረሰብን ኣስሚሮምሉ።

ወይን ካብቲ ብጋዜጣን ብመፅሕፍትን ዝገበረቶ ቃልሲ ብተወሳኺ ካሊኦ ኣማራጺታት ሚዲያ ተዓፅዮ ድምዲ ህዝቢ ትግራይ ከይሰማዕ ተጋሩ ኣብ ትግራይ ዝነበሩ ናትና እንብሎ ሚዲያታት ምስቲ ብሄራዊ ክሕደት ዝፈፀመ ጉጅላ ከውግና ኣብ ዝተገበረሉ እዋን ወይን ድምዲ ህዝብን ውድብን ከምዝኾነትን ኣብ ውሽጢ ዓዲን ወጻኢን ንዘሎ ኣባልን ህዝብን እንኮ ፍልፍል ሓበሬታ ብምዃን ታሪካዊ ግቡኣ ክትፍፅም ምኽኣላ ዶ/ር ደብረሰብን ኣንዚሮም።

ካብቲ ኣመራርሓ ጀሚሩ ንወይን ዘድልዮ ደገፍ ኣብ ምሃብን መሓደራ ናብ ድጅታል ዓለም ንምኣታውን ተበግሶ እንተሃለወ እኳ ቴክኖሎጂታት ንምምላእ፣ ብንዋትን ሓይሊ ሰብን ንምጥንኻር ሕፅረት ፋይናንስ ማሕንጃ ኮይኑ ከምዘፀንሐ ዝገለፁ ዶ/ር ደብረሰብን

ነዚ ፀገን ንምፍታሕን ዘመናዊ ቴክኖሎጂ ንምዕጣቕን ድማ ከምዝሰራሕ ኣቢሮም።

“ህወሓት መበል 51 ምስረታኡ እንተኸብር ኣብ ፈተንቲ ኮነታት ኮይንካ ዝኸበር ዘሎ እኳ እንተኾነ ብመሰረት ውድብ ዝሓዘ ኣንፈትን መስመርን ሒዝካ፣ ስምምዕ ፕሪቶርያ ከም መሳርሒ ቃልሲ ተጠቐምና ነቶም ገጢምና ዘለው ፈተናታትን ክንሰግሮ ኢና” ዝበሉ ዶ/ር ደብረሰብን መንግስቲ ፌደራል ቐለቲ ዝኾነ ጥሕሰት ሕጊ እናፈፀመ ተመዛበልቲ ወገናትና ብጥሚት ሕማም ክሃልቁ ውዳበታትና ሓድነትና ክፈርስ ይሰርሑ ከምዘሎ ነዚ ድማ ብሓድነት ምቕላስ ከምዝሓትት ኣንዚሮም። ዶ/ር ደብረሰብን ኣብ መወዳእታ ማእኸልን ሰላምን ዘተን ገይርና ዘለውና ኣማራጺታት ፀንቂቕና ብምጥቃም፣ ኣብ ውሽጥና ዘለው ፀገማት መፍትሒኦም ኣብ ኢድና ምዃናም ብዝግባእ ተገንዚብና ብሄራዊ ሓድነትና ብምጥንኻር ንህዝብና ተሰፋ ናብ ዝህልዎ ብርኪ ንምብጻሕ ልዕሊ ኹሉን ቅድሚ ኹሉን ኣመራርሓ ግቡኡ ክዋጻእ ትፅቢት ይግበር ኣሉም።

መበል 50 ዓመት ወርቃዊ እዮቤልዮ ምስረታ ጋዜጣ ወይን “ወይን 50 ዓመት ተቐሊሳ ዘቃለሰት ልሳን” ብዝብል መሪሕ ሓሳብ ዝተፈላለዩ መደባትን ፓንል ምይይጥ፣ ምርኢት ኢግዚሸን፣ ሕሉፍ ጉዕዞ ጋዜጣ ወይንን መጻኢታቱን ዝሕቡሩ ዝተፈላለዩ ዶ/ር ደብረሰብን ፊልምን ካልኣት ትሕዝቶታትን ብምቕራብ ብዝደመቐ መንገዲ እናተኸበረ እዩ።

ዳሃይ መቐለ

ብምትሕብባር ምስንዳእ ጋዜጣ ወይንን ምምሕዳር ከተማ መቐለን ዝዳሎ መደብ

ዝቐርቀሩ ዘበገገ ገዢ ገዢ ገዢ ነገር ገዢ ነገር

“100 ዓመት ንድሕሪት ከንመልሰም ኢና” ብምባል መላፍንቲ ዓዲሙ ብኩናት ፅንተት ህዝቢ ዘብረሰን ትካላት ዘፀነወን መንግስቲ ኢትዮጵያ፤ ትግራይ ብዳግመ ህንፃት ናብ ዝነበረቶ ከይትምለስን ብልምዓት ንቅድሚት ከይትስገምን በጀት ሓኒቑ ሓዘዎ ኣሎ። ይትረፍ ፍሉይ በጀት ዳግመ ህንፃት ትግራይ ከምድብ እቲ ብቀመር መሰረት ዝግበእና በጀት እውን ስለዘይሃበና ካፒታል በጀት ሰሪፊና ዓዲና ከነልምዕ ኣይከአልናን። ልዕሊ ኩሉ ድማ መሃያ 17 ኣዋርሕ ሰራሕተኛ መንግስቲ ብምቕላእ ወገናትና የሳቕዮም ኣሎ። ካብዚ ሓሊፉ ማሕበረሰብ ንግዲ ነገዶም ከይልወጡ ከምቲ ካሊኦ ትግራይ ብፅንተታዊ ኩናት፤ ዕዕዋን ከባን ኣዳቕቕቕም እዩ። እም ድማ ባንኪ፤ መንገድን ካልኦት ግልጋሎታትን ዓፅዮ ከይነግዱ ቆሪንም እናሃለወ እቲ ከይለምዕ ዝተሓቐ ልቓሕ ብኸፋ ዝወለደ ናይ ወለድ ወለድ ክፈሉ እናበለ መዋእሎም ዘፍረይዎ ሃፍቲ ንክወርስ ይፅዕር ከምዘሎ ብማሕበረሰብ ንግዲ ትግራይ ብተደጋጋሚ ከግለፅ ፀኒሑ እዩ።

75 ሚሊታዊ ዝተዛዘመ ህንፃት መቐለታዊ ሆስፒታል ቀዳማዊ ወያኔ

እዚ ፀገም ብዋናነት ብመንግስቲ ፌዴራል ዝተፈጠረ እኳ እንተኾነ ተጋሩ ሓድነትና ኣስጢርና ኣብ ሓዲ መስመር ረቢብና ረብሓታትና ብዘይምርጋጸና እውን እዩ። ምኽንያቱ ሓድነትና ኣብ ዘሰጠምናሉ እዋን ንኣይልታት ልፍንቲ መኪትና ውዕሊ ፕሪቶርያ ክፍርሙ ኣገዲድና ኢና። ሕዚ ግን ሓድነትና ብምልሕላሕ እቲ ፕሪቶርያ ዝሃበና ዕድል እናባኸንና ንርከቦ ኣለና። እምበኣር ኣብ ከምዚ ዝበለ እዋን እናሃለና እዩ ምምሕዳር ከተማ መቐለ ዘይምሙ ስራሕቲ ዝውግን ዘሎ። እዚ እውን እቲ ዝሕምዕ ዝነበረ ፕጀል ብሄራዊ ክሕደት ምስተኣልየን ኣብ ሓዲ ዛፀባ ተመሳሳሊ ሓሳብ ዝዛረብ መሪሕነት ምስተፈጠረን ብሽዱሽተ ነጥቢ ሸውዓተ ቢልዮን ብር ከምእስፋልት፤ ሆስፒታላት፤ ኣብያተ-ትምህርቲ፤ ማእኸላት ዕዳጋ ወዘተ ዝሓመሱ ዝገፍቲ ፕሮጀክታት ልምዓት እናሰርሐ ይርከብ ኣሎ። እቶም ፕሮጀክታት ድሕሪ ውዕሊ ስምምዕ ሰላም ፕሪቶርያ ብቐጥታ ክሰርሑ ዝተሓሰቡ እኳ እንተነበሩ፤ ቦቲ ዝከሓደ ፕጀል ክፅንቀፉ ፀኒሑም እዩም። ይኹን እምበር ካብ 2017 ዓ/ም ጀሚሩ ብፍሉይ ይሰርሑ ኣለዉ።

75 ነጥቢ 10 ኪሎሜትር ንውሓት ዘለዎ መንገዲ ኣስፋልት ኣብ ከተማ መቐለ ብክልተ ነጥቢ ክልተ ቢልዮን ብር በጀት እዩ ዝሰርሐ ዘሎ። ዋላ እውን ብምኽንያት ሕፃናት ነዳዲ ስራሕቶም እንተተጓተቱ ኣብ ቀዳማይ ዙር ዝተትሓዘ 21 ነጥቢ 40 ኪሎ ሜትር ውሳኔት ናይ ኣጋር መንገድን ምስመፋሰሳት ምትሕሓዝን ዝተርፎም 95 ሚሊታዊ ተዛዘሙ ኣሎ። ኣብ ካልኣይ ምዕራፍ ድማ 44 ኪሎሜትር 56 ሚሊታዊ ተሰሪሑ እዩ። እቶም ዝተሰርሑ ኣስፋልት ካብ ነባር መንገድ ክሳብ ቤት ፅሕፈት ጉዳያት ኮምኒኬሽን፤ ካብ ኣደባባይ ሓውዜን ክሳብ ካስትል፤ ካብ ካስትል ብግራንድ ኣዋሽ ዘይሩ ክሳብ ገዛ ገርላሰ ዝኸይድ ዝሸፍን እዩ። ኣብ ሳልጳይ ምዕራፍ ድማ ትሸፍን ነጥቢ ሸውዓተ ኪሎ ሜትር ዝሸፍን ኮይኑ ኣብ ኩሓ፤ ኣይናለምን ቀዳማይ ወያኔን (ካብ ሚላና ናብ ሮማናትን ካብ ጁብርኽ ንሑሙራ ሆቴልን) እናሰርሐ ይርከብ። ኣብዚ ምምሕዳር ከተማ መቐለ ነተን ዘለዎ ነዳዲ ቀዳማነት እናሃበ እዩ ዝውግፍ ዘሎ እምበር ከምትልሚ መንግስቲ ፌዴራል እንተኸኾነ ነይሩ እቲ ልምዓት ደው ክብል እዩ ነይሩ። ስለዝኾነ ብምኽንያት ሕፃናት ነዳዲ ሱር ዝሓዘም ይኹኑ ካልኦት መሰረተ ልምዓት ይጓተቱ ከምዘለዉ ኣይተ ወረሰ የረድኡ።

መቐለ ካብ ክራይ ዝነፃ ዘውፅእን ዝዘመነ ግልጋሎት ዝህባሉ ኩነታት ዝፈጥርን ናይ ባዕለን ህንፃ ክውንና ምግባር እዩ። ከምዝፍለጥ ኣብያተ ፅሕፈት ክፍላተ ከተማ ብምኽንያት ክራይ ኣብ ዝተፈለሰዎ ከባቢ ዝተበታተና ብምዃን ብመዳርግቲ ኣካላት ዝውገን መደብ ዘለዎ ተገልጋላይ ካብቲ ሓዲ ህንፃ ናብቲ ካሊኦ ክንገላታዕ እዩ ፀኒሑ። ሕዚ ግን ካብ ምምሕዳር ከተማ ኣዲስ ኣበባ ተመክሮ ብምውሳድ ንቐፃሊ በዓል ብልፅሒ ሓዲ ነጥቢ 41 ቢልዮን ብር ኣብ ክፍላተ ከተማ ሓድነትን ሓውልትን ህንፃ ይሰራሕ ኣሎ። እቶም ዝሰርሑ ህንፃታት ተገልጋሊ ኣብ ሓዲ ማእኸል ንምሃብ ፕራሕ ዘይኮነስ ብቴክኖሎጂ ዝድገፍ ግልጋሎትን ክሳብ ግልጋሎት ባንኪ ንምሃብ ዝኸይድ ሓዲ ማእኸል ንክኾን ዝግለጸም እዩ። እቶም ህንፃታት ህንፃቶም ካብ 15 ክሳብ 26 ሚሊታዊ ዝበፀሐ ኮይኑ፤ ኣብዚ ዓመት ድማ ኣብ ክፍላተ ከተማ ቀዳማይ ወያኔን ኩሓን ተመሳሳሊ ህንፃ ምስራሕ ናብ ጨረታ ከምዝቐረበ ኣይተ ወረሰ የረድኡ።

ወገናት ብዙሓት እዮም። ኣብዚ እቲ ከፋሊ ግብሪ ብሰርዓት ክነግድ መልክዕ ስርዓት ግብሪ ኣትሒዝካ ዜጋታት ንምርባሕ ሰለስተ ማእኸላት ዕዳጋ ይሰርሑ ኣለዉ። ንሳቶም እውን ኣብ ክፍላተ ከተማ ሰሜን ሓርባታትን ስድራ ስውኣትን ዝተቀምሉ ብሸውዓተ ሚልዮን ብር በጀት፤ ኣብ ዓይደርን ኩሓን ድማ ኩሉ ክፋል ማሕበረሰብ ዝተቀምሉ ሕድሕዱ 15 ሚልዮን ብር በጀት ዝሓትት ይሰራሕ ኣሎ። እዚ ነቲ ኣብ ክፍላተ ከተማ ዓዲ ሓቕን ሓውልትን ብሰድራ ስውኣትን ሓርባታትን ዝተጀመረ ማእኸል ዕዳጋ ብምጥንኻር ኣብታ ከተማ ዘመናዊ ስርዓት ንግዲ ክህሉ ከምዝገብር ኣይተ ወረሰ የረድኡ።

እዚ ከምዚ እናሃለወ ኣብ ከተማ መቐለ ካሊኦ ዝፅመም ዘሎ ዝገፍ መደብ ኣብ ማይን መብራህትን ዘድሃበ እዩ። ኣብ ግልጋሎት ማይ ዘሎ መደብ እንተርእኢና፤ ብሓዲ ነጥቢ ሓዲ ቢልዮን ብር ዝርገሐ ማይ 70 ካሬ ንምስራሕ ምስ ኢንተርፕራይዝ ህንፃት ስራሕቲ ማይ ትግራይ ውዕሊ ተኣሲሩ ይሰራሕ ኣሎ። ዛሬ እቲ ትካል ዘድልዮ ካብ ደንን ውሽጥን ዝግዝኡ ናውትታት ብ500 ሚልዮን ብር ብምዕዳግ ህንፃት ጀሚሩ እዩ። መብራህቲ ዝምልከት ድማ ን70 ካሬ ሓዊሱ ኣብ ካልኦት 25 ከባቢታትን ዝርገሐ መብራህቲ ንምክዳድ እናተሰርሐ ይርከብ። ንኣብነት መብራህቲ ጎደና ካብ መዕርፎ ነፈርቲ ኣሉላ ኣባ ነጋ ናብ ማእኸል ከተማ መቐለ፤ ካብ መግና ቤት ትምህርቲ ናብ ገነት መደሊ ነዳዲ፤ ካብ ሆስፒታል ሃርሞኒ ናብ ቢሮ ጎዕና ትግራይ ዝወሰዱ እናተሰርሑ ይርከቡ። ኣብዚ ከግለፅ ዘለዎ መንግስቲ ፌዴራል ኣብ ካልኦት ከተማታት ዝፈቐዱ ትራንስፎርመር ንትግራይ ግን ቅድመ ክፍሊት እናሓተተ ስለዝሸገረ፤ ምምሕዳር ከተማ መቐለ ካብ መቐረብቲ ትራንስፎርመር ዝኾኑ ኣካላት ኣብ ውሽጢ ሰለስተ ዓመት ብዝኸፈል ልቓሕ እናዳደገ የምዕእ ከምዘሎ እቶም መካየዲ ስራሕ የረድኡ።

እቶም ብዝገፍ በጀት ዝሰርሑ ዘለዉ ፕሮጀክታት ልምዓት ምምሕዳር ከተማ መቐለ ከምተን ካልኦት ከተማታት እዛ ሃገር ክትረኽቦ ዝግባእ በጀት ስለዝረኽቦት ዘይኮነስ ካብ ውሽጢ ኣታዊ ብምእካብ እዩ። እዚ ድማ ዝናብብ መሪሕነት እንትህሉ ኩሉ ዓቕሙ ኣብ ረብሓ ህዝብን ልምዓትን ከምዘውዕል የመላኸት። ብፍላይ ኣብ ልምዓት ዝለዓለ ትኩረት እንትትገብር ዘለውኻ ፀጋታት ፀንቑቕኻ ንምጥቃም ዓብዩ ዕድል ስለዝፍጠር ናብ ልምዓት ንምእታው ኣየፀግምን። ብምዃኑ ምምሕዳር ከተማ መቐለ ኣብ ትግራይ ዘለዉ ትካላት ሱር ኮንስትራክሽን፤ ኢንተርፕራይዝ ስራሕቲ መንገዲ ትግራይን ኢንተርፕራይዝ ህንፃት ስራሕቲ ማይ ትግራይን እቶም ፕሮጀክታት ብዘይቅድመ ክፍሊት ክሕግዙ ገይሩ እዩ ዝሰርሐ ዘሎ። ብፍላይ ሱር ኮንስትራክሽን ህዝባዊ ትካል ብምዃኑ፤ ዝኾነ ይኹን ትካል እዛ ሃገር ክሰርሐ ዘይኸእል ኣብ ሽዱሽተ ዓመት ክኸፍሎ እዩ ቀዲሙ ኣስፋልት ዝሰርሐ ዘሎ። ካልኦት ኮንስትራክቲቲ ይትረፍ ንዓመታት ዝፀንሕ ብኣውድ ኣስፋልት ክሰርሑ፤ እታ በቢዓመቱ ዝሰርሐዎ እውን ንሕድሕድ ነገር ቅድመ ክፍሊት እናተውሃበም ከምዝሰርሑ መካየዲ ዋና ስራሕ ቤት መዘጋጃ ከተማ መቐለ ኣይተ ወረሰ ገገድታን ይገልፁ። ሱር ኮንስትራክሽን ኣብ ውሽጢ ሽዱሽተ ዓመት ዝኸፈል ኮይኑ ኣብ ሰለስተ ምዕራፋት ዝተኸፈለ

እቲ ካሊኦ ዝሰራሕ ዘሎ ዝገፍ ፕሮጀክት ብልፅሒ 918 ነጥቢ 91 ሚልዮን ብር በዓል ሓሙሽተ ደብረ ዘለዎም ክልተ መባእታዊ ሆስፒታላት እዮም። እቶም ኣብ ክፍላተ ከተማ ሰሜንን (ላጫ) ክፍላተ ከተማ ቀዳማይ ወያኔን ዝሰርሑ ዘለዉ መባእታዊ ሆስፒታላት፤ እቲ ኣብ ሓፈሻዊ ሆስፒታል መቐለ፤ መባእታዊ ሆስፒታላት ዓዲ ሓቕን ኩሓን ዝተፀፍፀሉ ግልጋሎት ንጊዜኡ ዘቃልሉ እዮም። እቶም መባእታዊ ሆስፒታላት ብቐፃልነት ናብ ሓፈሻዊ ሆስፒታል ንምዕባይ ከምዝጥዕሙ ተሓሲሱ እዩ ዲዛይናም ብዩኒቨርሲቲ መቐለ ተዳልዮ ዝሰርሑ ዘለዉ። ብፍላይ እቲ ኣብ ክፍላተ ከተማ ቀዳማይ ወያኔ ዝሰራሕ ዘሎ 75 ሚሊታዊ ህንፃቱ ዝተዛዘመ ካብቲ መባእታዊ ሆስፒታል ዝህቦ ግልጋሎት ብተወሳኺ ብፍሉይ ኣብ መዋልዳን ዝዓምም እዩ። እቲ ኣብ ላጫ ዝሰራሕ ዘሎ 27 ሚሊታዊ ህንፃቱ ዝተወገነ እውን ካብ ግልጋሎት መባእታዊ ሆስፒታል ብተወሳኺ ኣብ ሃንደባታዊ ሕግማት ዝሰርሐ ከምዝኾነ መተሓባበሪ ከይዲ ስራሕ ዲዛይን ህንፃትን ቤት መዘጋጃ ከተማ መቐለ ኣይተ ገብረኪዳን ኣለማዮ የረድኡ።

እቲ ካሊኦ ብምምሕዳር ከተማ መቐለ ዝውገን ዘሎ ዝገፍ መደብ ኣብ ህንፃት ኣብያተ ትምህርቲ ዘድሃበ እዩ። ኣብ ከተማ መቐለ እተን ዘለዎ ኣብያተ ትምህርቲን እቲ ዘሎ በዝሒ ነባር ህዝብን ስለዘይመጣጠን ቁፅሩ ዘይነጻቕ ተምሃራይ ኣብ ውልቀ ትምህርቲ ንክመሃር ይግደድ ኣሎ። ምስቲ ዘሎ ምኽባር መነባብሮ ኣብ ውልቀ ኣብያተ ትምህርቲ ንምምሃር ክሳብ ክንደየናይ ከቢድ ከምዝኾነ ንምርድኡ ኣየፀግምን። ብምዃኑ ምምሕዳር ከተማ መቐለ ብልፅሒ 505 ነጥቢ 639 ሚልዮን ብር ኣብ ሚዘር 70 ካሬ (ክፍላተ ከተማ ዓዲሓቕ) ቀዳማይን ካልኣይን ቤት ትምህርቲ፤ ብተወሳኺ ኣብ ሚዘር 70 ካሬ (ክፍላተ ከተማ ሓድነት) ካልኣይ ብርኪ ቤት ትምህርቲ፤ ኣብ ክፍላተ ከተማ ዓይደር መውላ ህፃናት ዝሓወሰ ቀዳማይን ካልኣይን ቤት ትምህርቲ ይሰርሑ ኣሎ። ብቶም ዝሰርሑ ዘለዉ ሰለስተ ኣብያተ ትምህርቲ ፀገም ህዝብና ስለዘይቃለል ኣብ ሸውዓተኣን ክፍላተ ከተማ ዘለዎ ነባራት ኣብያተ ትምህርቲ ኣብ ሕድሕድን 24 ክፍልታት ዘለዎ በዓል ሰለስተ ደብረ ብልፅሒ 218 ነጥቢ 64 ሚልዮን ብር ተወሰኸቲ ህንፃታት ይሰርሑ ከምዘለዉ ኣይተ ገብረኪዳን ይገልፁ።

ከተማ መቐለ ቦቲ ዝበፀሐ ፅንተታዊ ኩናት ምኽንያት ስርዓተ ንግዲ ተዛቢሑ እዩ። በቢመንገዱን ኣንጎሎኡን ዝሸቐጡን በቢከባቢኡ ኮንቴነራት ዝተኸሉን

ናብ ገጻ ፩ ይዘውግ

እንግዶት

“ህዝቢ ትግራይ፣ ብዓመፅን ዕግርግርን ዝፍታሕ ስረ የብሉን።”

“ወይን መወየኒት፣ ወያኔ ወይን ስነ-ምግባርን ባህርን ክንላበስ ትገብር ነይራ።”

ጋዜጣ ወይን ዕለማታት ውድብ ህወሓት ተሳታፊ፣ ዛሬ ባሕርይ ሰላም፣ ዲሞክራሲ፣ ልምዳትን ሰናይ ምምሕዳርን ትኩረት ገይሩ ህዝቢ ትግራይ ኣብ ምንቃሕ፣ ምልዕዳልን ምውዳብን ልዑል ቃልሲ ካብ ዝጀምር እንሆ 50 ዓመት ኣቐጻጽ ኣሎ። ህወሓት ኣብ ከይዲ ጉዕዝኡ ዝገብር ዝነበረ ቃልሲ፣ በቢኦቲኦ ይንፀሩ ዝነበሩ ኣንጻራት፣ ፅንሰ ሓሳብን ዘጋጥሙ ዝነበሩ ውሽጣውን ግዳማውን ተግባራት ኮታስ ኣብ ጉዕዞ መስመር ህወሓት ኣድሂቡ ዝገቡሩ ምንቅስቃሳት እናሰነደን ናብ ሕትመት እናብቀጠን 50 ዓመት ዝተጓዳዘ ልሳን ውድብ ህወሓትን ህዝቢ ትግራይን እዩ።

ብሄራዊ ልሳን ህዝቢ ትግራይ ዝኾነት ጋዜጣ ወይን፣ መቐለ ቃልሲ ሕሉፍ 17 ዓመት ብረታዊ ተጋድሎ ህዝቢ ትግራይ ብምጥፋእ ዕለማታት ውድብ ኣብ ምስራቅን ኣብቲ ንፁር ዕለማ ክሰለፍን ዝለዓለ ብፅሒት ገይሩ እዩ። ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ደርግ እውን ኣብ ምርግጋፅ ሰላም፣ ዲሞክራሲን ልምዳት ዝገበረቶ ቃልሲ ዓብዩ እንትኾን ካብዚ ብዘይንእስ ታሪኽ ገደሊ ህዝቢ ትግራይ ክዕቀብን ናብ ወለዶታት ክሰጋገርን ጋዜጣን መፅሕፍትን ወይን ኣበርክቶ እናገበረት መጻኢን ኣላን። ወይን፣ ብዘይካ እዚ ከምዚ ድረስ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተፈፀመ ፅንተት ኣብ ምምካትን ህዝባዊ ቃልሲ ኣብ ምሕያልን ርኡይ እጃም ነይርዎ። ካብዚ ኣሊፉ ኣብቶም ናይ ቀረባ ሰለስተ ዓመታት ድማ ኣብ ውሽጢ ውድብና ዝተፈጠረ ከቢድ ሓደጋ ህዝቢ ትግራይ ክፈልጠን ክቃላሰን ንፁር ቅዋም ብምሓዝ ውድብ ናብ ጥንካርኡ ክምለስ ተቐላሲን ኣቃላሲን። ሓዚ እውን ዕለማታት ውድብን ህዝቢ ትግራይን ንምዕቃት ኣብ ህልው ኩነታት ትግራይ፣ ኢትዮጵያን ዓለምን መሰረት ገይራ ቃልሳ ክትቐፅል እዩ።

ብመሰረት እዚ እቲ ሓዚ ዘለናሉ ኩነታት እንታይ ይመስል? ስርዓት ብልፅግና ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝፍሕሶ ዘሎ ፅንተት ብኸመይ መንገዲ ክንምክቶ ንኸእልዮ? ህልው ኩነታት ህዝቢ ትግራይን መዋዕልን እኹል ሓበሬታ ምሃብ ግደ ምስገዳእ ጋዜጣ ወይን እዩ። ብምኽንያት መበል 50 ዓመት በዓል ወርቅዮቤልዮ ምጅማር ጋዜጣ ወይን ድማ ኣብዘም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ጉዳያትን ካልእትን ኣመልኪትና ምስተጋዳይ ሜጀር ጀነራል ብርሃነ ነጋሽ (ወዲ መድህን) ግሩሕት ገይርና ኣለና። ሰናይ ንባብ!

ወይን፡- ስርዓት ብልፅግና ህዝቢ ትግራይ ንምጥፋእ መጠነ ሰፊሕ ኩነት ምክያዱ ይፍለጥ። እቲ ዘኾነት ክምክሓሰብ ክሳብ ዘሰገዱ ድማ ሓዳሽ ስልጣን ተኸተሉ ይኸይድ ኣሎ ዝብል ሓበሬታታት ይሰምዑ ኣለዉ። እቲ ዝኸተሉ ስልጣን እንታይ እዩ? ኣገባብ ኣፈፃፀማኡን ሽቶኡን ክ እንታይ ይመስል?

ተጋዳላይ ብርሃነ ነጋሽ፡- ከምቲ ዝፍለጥ ስርዓት ብልፅግና ህዝቢ ትግራይ ንምጥፋእ ሰፊሕ ኩነት ፅንተት ፈገገሙ እዩ። እዚ ኩነት ሳላ ጥንካሪ ህዝቢ ትግራይን ሰራዊቱን ግና ፀላኢ ተገዲዱ ተኸሲ ጠጠው ናይ ምባል ውዕሊ ተኣትቶ። ይኹን እምበር ድልዎት ውግእን ወራርን ግን ተወዲኡ ማለት ኣይኮነን። ውዕሊ ጥራይ ተግባራዊ ክሳብ ዘይገበረ ህዝቢ ትግራይ ንምዕናት ብዘለዎ ድልዎት ክምእንደገና ውግእ ገይርኻ ህዝቢ ትግራይ ናይ ምጥፋእ ሕልሚ ሓዚ እውን ኣሎ። ዝተፈላለዩ ስልትታት ክጥቀም እንተሎ እዚ ሸርሒ እዚ

ኣብ ድሕሪት ኣቐጻጽ እዩ። እንተጥዲም ወራር ብምክያድን ብኣይልን ትግራይ ጎቢጥካ ንምሓዝን ንምጥፋእን ዘሎ ድልዎትን ሕልምን ከምዘለዎ እዩ።

ይኹን እምበር ክሳብ ሓዚ ካብ ፈኸራን ምድላውን ኣሊፉ ብዝተፈለለ ምኽንያት ናብ ወራር ክኣቲ ኣይከእልን። እዚ ዝኾነሉ ቀንዲ ምኽንያት ጥንካሪ ህዝብና፣ ኩነታት ውሽጥን ደገን ክኸውን ይኸእል እዩ። ኣብዚ ሓዚ ዳግማይ ወራር እንተይሰረዘ ንግዝኡ ጠጠው ኣቢሉ ካልእ ቅድመ ኩነት ክሰርሖ ዝደለዮም፣ ድልዎቲ ከወውት ዝኸእልሉ ስልትታትን ስትራቴጂታትን ተለሙ እዩ ዝንቀሳቐስ ዘሎ። እዚ ምንቅስቃስ እዚ ኣብቲ እዋን ኩነት እውን ጎድኒ ንጎድኒ እቲ ወራር ብዝተፈለለ መንገዲ ይፍትን ነይሩ። ሓዚ ግና እቲ ዝዓበየ ዝጥቀሙሉ ዘሎ፣ ሓደ እቶም ናብኡ ክይዶም ዘለዉ፣ ኣብቲ መኸተ ዝነበሩን ዘይነበሩን፣ ምስሰርዓት ብልፅግና ኮይኖም ነቲ ፅንተት ዝደገፉ፣ ደሓር እውን ኣብቲ መኸተ ነይርዎም ብዝተፈለለ ምኽንያት ናብኡ ክሕርጉቲ ዝኸዱ በቢዝጥዕም ኣኻኺብዎም እዩ። ዝተፈላለዩ ወዳቢታት ወዲቡ ኣሎ። ዕለማ እዞም ውዳቢታት “ቶኹሲ እንተይገበርካ ካብ ቶኸሲ ወግኢ ህዝቢ ትግራይ ምብታን ይኸእል እዩ።” ዝብል ኣተሓሳስ ገሓዙን እዚ ልኡኽ ሓዞም ዝተዋፈሩን እዮም።

እቶም ዝወዳደቡ ዘለዉ ጉጅለታት ብታሪኽም ክንገራ እንተለና ንሰንሳቶም ዝስማዕምዎ ኣይኮኑን። ነኒ ዓርሶም እውን ሓውን ሓሰርን እዮም። እዞም ኣካላት ይትረፍዶ ኮፍ ኢሎም ብኣደ ክዘራረቡን ኣቢሮም ትልሚ ከውፅኡን ሰላም ክበሃሉ እውን ዘይደፋፈሩ ዝነበሩ ሰባት እዮም። ሓዚ ፀላኢ ዝገበር ዘሎ እንተኸኢልና ኣብ ውሽጢ ኣቲና ሓድነት ህዝቢ ትግራይ፣ ጥንካሪ ውድብ ህወሓትን ዓቕሚ ሓይሊ ፀጥታን ንምብታን እዩ። ነዚ መፈፀሚ ዝኸውን በጀት ነናብ ጉጅልኡ ተመዲቡሎም ዕለምኡም ትግራይን ትግራዊይን ምጥፋእ ማእኸል ገይርዎ ይሰርሖ ኣለዉ።

ኣብዚ እቲ ብጣዕሚ ዝገርም ተጋሩ ኮይኖም ትግራይ ንምጥፋእ ድልዎት ምስዘለዎም ኣካላት ሕብረት ፈጠሮም ምንቅስቃስ ክገብሩ እንተለዉ ምርኣይ እዩ። ኣብዚ ዝጥቀሙሉ ዘለዉ ስልጣን ድማ ሓደ ኣብ ውሽጢ ሓይሊ ፀጥታ ትግራይ ዘለዉ ሰባት ብገዝብ ደሊልካ ምሓዝ፣ ካልኣይ መናእሰይ ትግራይ ናብ ዓመፅ ምስግጋር፣ ሳልሳይ ኣብ ውሽጢ እቲ ውድብ ኣቲኻ ኣመራርሓ ምክፍፋል ምፍጣርን ምድኻምን ይኸእል እዩ ዝብል ኣተሓሳስ ኣለዎም። እዚ እም ብምግባር ዝተገኘመ ህዝብን ውድብን፣ ከምኡ እውን ዝተገኘመ ሰራዊት ብምፍጣር ከቢድ ውግእ እንተይገበርና ብቐሊሉ ትግራይ ክንቆግራ ንኸእል ኢና ዝብል ምንቅስቃስ ኣሎ።

ነዚ ዘፈፀም ሸሙ “ሓራ መሬት” ዝብልዎ ናይ ሸፋቱ ሓይሊ እውን ወዲቦም ኣለዉ። እዚ ሓይሊ እዚ ቅድም ኢሎም ዝጀመርዎ እኳ እንተኾነ ነዊሕ ዝወሰደም ኣይኮነን። ግን ድማ ከምሓይሊ፣ ከምመገዲ ሓዞምም ኣለዉ። ኣብ መወዳእታ ምስቲ ክገብርዎ ዝደልዩ እዩ። ነዚ ሓይሊ ብዙሕ ገንዘብ እዩ ዝበጀተሉ ዘሎ። ናይታ ሃገር በጀት ዝበሃል ኣብ ልምዳት ኣይወዕልን። ኩሉና ከምእንፈልጦ ዝተሰርሖ ሆስፒታል፣ ቤት ትምህርትን ዩኒቨርሲቲን፣ ዝተሰርሖ ሓዳሽ ግድብን መንገድን የለን። እቲ በጀት ናብ ኢንቨስትመንትን ህዝብን ኣይኣቶን፣ ህዝቢ ንምብታንን ኣብ ሕድሕድ ምጥፍፋእን፣ ንዓመፅን ዓዲ ንምፍራስን እዮም

ተጋዳላይ ሜ/ጀ ብርሃነ ነጋሽ (ወዲ መድህን)

ዝጥቀሙሉ ዘለዉ። ካብዚ ብተወሳኺ ጎድና ንጎድኒ እቲ ዓመፅን ዕግርግርን ውልቀ መራሕቲ እውን ክንቅንፅል ኢና ኢሎም ይሓስቡ እዮም። እቲ ዓብዩ ፀገምም ዝመስለኒ ኣብ መሬት ትግራይ ዘሎ ነገር ብደንቢ ዝፈልጥ ኣይኮነን። ህዝቢ ትግራይ ፅኑዕ እዩ ፈረኸረኽ ዝብል ኣይኮነን። ዋላ ስጉምቲ እንተወሰዱ ሰለስተ፣ ኣርባዕተ ሰባት እንተቐተሉ ኣይኸውንን ቅድሚ ሓዝሰ ተሰዊዖምና እንድዮም። ዕድሜና ምሉእ መራሕቲና እናተሰውኡ እኮ መጻኢም እዮም። ግን ድማ ክበዋእ እንተሎ ካልእ ሓይሊ እዩ እናተተከእ መጻኢ። ህዝቢ ትግራይ ብጣዕሚ ጠንካራ መሰረት ዘለዎ ዘይነቐቐ ግንዲ እዩ። እቲ ሰራዊት ድማ ካብዚ ዝመፀ እዩ። ካብዚ መሰረት ዝመፀን ዝበቐለን ስለዝኾነ ድማ ብቐሊሉ ዝፈርስ ሰራዊት የለን። ውልቀ ሰባት ብምቕታል፣ ወይ ድማ ሆይ ሆይ ብምባል፣ ዓመፅ ብምልዕዳል ዝናጋፅ ህዝቢ ኣይኮነን።

ጥራሕ እዮም ዝንቀሳቐሱ ዘለዉ። ኣጀንዳታት ክባቢያውነት ኣልዒሎም ፈሺሉ እዩ። ንሓራ መሬት ኢሎም ኣይኮነሎምን፣ ሓዚ ድማ ዓመፅ፣ ቅትለትን ምክፍፋልን ኢሎም ይኸዱ ኣለዉ። ኣይኸንን። ግን ድማ ፍሉይ ጥንቃቄ የድሊ። እዚ እቲ ህዝቢ ነቐሖ ዋርድያ ኮይኑ ከምታ ናይ ቅድሚ ሓዚ ንሸርሒታት ፀላእቲ ክፈሸሉን ክኸእል ኣለዎ። እቲ መንገድና እዚ እዩ ክኸውን ዘለዎ ዝብል ኣተሓሳስ ኣለሊ።

ወይን፡- ብሸም ደንበ ተቐውሞ ዝተወደቡ ገለ ገለ “ሰላማውያን ተቐውሞቲ ኢና” ዝብሉ ኣካላት ነቲ ብልፅግና ዝኸተሉ ዘሎ ተጋሩ ናይ ምብትታን ሓደገኛ ልኡኽ ተቐቢሎም ሰራዊት ትግራይ ንምብታን ካብ ብልፅግና ገላዕሊ ይሰርሖ ኣለዉ። ኣብዚ ክህሉ ዝግብእ ጉዳይ ተሓትትትን ንምንታይ ሸለል ተግሂሉ?

ተጋዳላይ ብርሃነ ነጋሽ፡- እዞም ኣካላት እዚ እም ናይቶም ተግባራዊ ፀረ ህዝቢ ትግራይ ዝንቀሳቐሱ ዘለዉ ሓይልታት ተለኣኣኹት እዮም። ማእኸል መተኣኻኺቢ እም ከባቢያውነት ገይርዎ ብዙሓት ውድባት እናተጫጫሑ ይመፁ ኣለዉ። እዞም ቁሽታዊ ውድባት ተፀዋዊም ኣቢርና ክንወዳደር ኢና ዝብሉ ዘለዉ ዓቕምን ሓይልን ዘለዎም ኣይኮነን። እቲ ከመርፅና እዩ ዝብልዎ ህዝቢ ኣብ መሬት ትግራይ እንድዮ ዘሎ ብጭብጥ እንትርእ ደገፍ ህዝቢ ትግራይ የብሎምን። ህዝቢ ትግራይ ኣብቲ ዘለዎ መራሕ ውድብ ኣመዓራሪ ክኸይድ፣ ክእረሙ ዝግብእም ክእረምን ክስተኻኸልን ይደሊ

ናብ ገፅ 16 ዝዞረ

ንድሕነት ህወሓት ኣብ ዝግበር ቃልሲ እትረባረብ ጋዜጣ ወይን!

ግምገማና ጥዕና

ብምትሕብባር ምስክሩ ጋዜጣ ወይንን ቢሮ ጥዕና ትግራይን ዝዳሎ መደብ

ሰነድ ዝሰጠኩም ጠብብ ህዝብን ክቕርብኩም ህግግሩን

ከምዘገለጹ ኣብ ትግራይ ዓቕሚ መሓከሚ ገንዘብ ስኢኑ ሓሚሙ ብእዋኑ ዘይሕከም ህዝቢ ቁፅሩ ኣዘዩ ብዘሕልፍ እዩ። እቲ ሓዚ ዘሎ ስርዓት ኣከፋፍላ ግልጋሎት ሕክምና ብቐጥታ ክፍሊት ዝሓትት ብምዃኑ ድማ ነቶም ኣብ ትሑት ብርኪ መነባበሮ ዝርከቡ ክፋላት ሕብረተሰብ ከፊሎም ግልጋሎት ሕክምና ናይ ምርካብ ዕድሎም ፀቢብ ይገብሮ። ስለዚ ዓቕሚ ምክፋል ዘለዎም ሕክምና ክረኽቡ፣ ዓቕሚ ምክፋል ዘይብሎም ድማ ስኢን ገንዘብ ናብ ዝኸፍኡ ብርኪ ፀገም ጥዕናን ሞትን ይሳጥሑ። እዚ ፀገም ዝተረደኦ ስርዓት ጥዕና ትግራይ ዓቕሚ መክፈሊ ዘይብሎም ዜጋታት ግቡእ ግልጋሎት ሕክምና ዝረኽቡሉ ዕድል ንምፍጣር ማሕበረሰብ መሰረተ ዝገበረ ፖሊሲ ፕሮግራም መድሕን ጥዕና ተሓንጺፁ፣ ደንብን መምርሕን ብምድላው ኣብ ተግባር ፀኒሑ። ብመሰረት እዚ ክሳብ መወዳእታ 2012 ዓ/ም ኣብ 36 ወረዳታትን ከተማታትን ትግራይ ልዕሊ 60 ሚሊታዊ መራሕቲ ስድራ ኣባል መድሕን ጥዕና ክኾኑ ብምግባር ተጠቓምነት ማሕበረሰብ ትግራይ ከብ ክብል ገይሮም ፀኒሑ እዩ።

ህስቃ ወ/ዮሃንስ ተ/ሃይማኖት
ኣሳቢ ቤት ስሕፈት ጥዕና ወረዳ ቀይሕ ተኽሊ

ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተፈፀመ ኩናት ፅንተት ስርዓት ጥዕና ትግራይ ዓንዩ ቅድሚ 22 ዓመት ናብ ዝነበሮ ትሑት ብርኪ ከምላሰ ተገይሩ እዩ። ድሕሪ ስምምነት ውዕሊ ሰላም ፕሪቶርያ ብዝተረኸበ ውሳኔ ሃዋህው ሰላም ኣብ ዳግመ ህንፅት ስርዓት ጥዕና ትግራይ ትኹረት ካብ ዝተረገፈ ስራሕቲ ድማ መስርሕ መድሕን ጥዕና ናብ ንቡር ንምምላሰን ካብቲ ዝነበሮ ንላዕሊ ተግባራዊ ምግባርን እዩ። ብመሰረት እዚ ኣብ መወዳእታ 2016 ዓ/ም ካቢኔ ግዝያዊ ምምሕዳር ትግራይ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ስርዓት መድሕን ጥዕና ክጀመርን ህዝብና ተረባሒ ዝገብር ስራሕ ክስራሕን ወሲኑ። ይኹን እምበር በቢደረጃኡ ዘሎ ኣመርካን በዓል ጥያ ጥዕናን ትኹረት ገይሩ ብዘይምስርሑ እቲ መስርሕ ናብ ተግባር እንተይኣተወ እናተገብሩ ፀኒሑ ሓዚ እውን ከምኡ ኢሉ እናቐፀለ እዩ።

ዘውፅእዎ ገንዘብ ዝተወራረደሎም እንትኸውን ኣብቲ ሆስፒታል ዝደቀሰሉ፣ ዝተሓከመሉን ዝተጠቐሞም መድሕኒትን ዝሓወሰ ኣይኮነን። እዞም ወገን ኣብ ዓመት 240 ብር ጥራሕ ብምክፋል ካብ ዓብዩ ወገኡ ከምዘደሓኑ ንምርድኡ ኣየፀግምን። ካብዚ ብተወሳኺ ልዕሊ 109,000 ብር፣ 68,000 ብር ካልኦትን ወገኡ ብመድሕን ጥዕና ተሸፈንሎም ግቡእ ግልጋሎት ሕክምና ዝረኽቡ ብርኪት ዝበሉ ወገናት ከምዝነበሩ ሓላፊ ቤት ስሕፈት ጥዕና ወረዳ ቀይሕ ተኽሊ ሃሊቃ ወ/ዮውሃንስ ተ/ሃይማኖት የረድኡ።

ወገናት ድማ ልዕሊ ክልተ ሚሊዮን ብር ብወረዳ ተመዲቡ ከምዝገቡ ተገይሩ ኣሎ። ግልጋሎት ሕክምና መድሕን ጥዕና ንምጀማር ድማ ኣብቲ ወረዳ ምስ ዘለዎ ትካላት ጥዕና፣ ሓፈሻዊ ሆስፒታል ዓብዩ ዓድን ሪፈራራ ሆስፒታል ዓይደርን ውዕሊ ተኣሲሩ ይርከብ። እቲ ናይ ሓዚ መስርሕ መድሕን ጥዕና ብመልክዕ “ሪፈር” ክሳብ ላዕሊ ዝኸይድ ብምዃኑ ካብዚ ቀይሕ ምስሆስፒታል ጥቁር ኣንበሳ ውዕሊ ንምእርጋር ርክብ ተጀምሩ ከምዘሎ ይገልፁ።

ከምዘለዎ ብምግላፅ እቲ መስርሕ ክጀመር እዩ ምስሰምዐት ድማ ኣባል ከምዝኾነትን ዓመታዊ ክፍሊት ከምዝፈፀሙትን ትካረብ። “ኣብዚ ሓዚ እዋን ብርኪት ዝበለ ሕብረተሰብ ንዝለዓለ ወገኡ ይቃላዕ ኣሎ እዩ። ክሳብ 60፣ 70 ሺሕ ብምውጻእ ኣብ ውልቀ ትካላት ጥዕና እዩ ዝሕከም ዘሎ። ስለዚ ጥቕሚ መድሕን ጥዕና ዘይፈፈጥ ህዝቢ የለን። ይኹን እምበር እቲ መስርሕ እናተገብሩ ብምፅንሕ ኣብ ህዝቢ ቅርታ ፈጠሩ ከምዘፀንሐ ተረድኡ። ሓዚ ብምጀማር ፅቡቕ ከምዝኾነ ዝሓበረት ወ/ሮ ወይዘር፣ ምሉእ ቀረብ ሕክምና ከምዘየለን መድሕኒት ካብ ደገ ዓድጉ ከምዘበሃሉን ትገልፁ። ስለዚ ዝምልከቶ ኣካል ቀረብ እታዎታት ከማልእ፣ ምሉእ ግልጋሎት ሕክምና መድሕን ጥዕና ክህብን ሕብረተሰብ ክግልገልን ከሰራሕ ከምዝግባእ ትፅውዕ።

ሸኽ በሪሁ መሓመድ እውን ነባሪ እታ ወረዳ እንትኾኑ ኣብ ብርኪ ማእኸላይ ዓቕሚ ተመዲቦም ምስሰለሰሱ ትሕቲ ዕድመ ደቆም 1,310 ብር ብምክፋል ኣባል መድሕን ጥዕና ከምዝኾኑ ይገልፁ። “መድሕን ጥዕና ቅድሚ እቲ ከፍት ኣብ ተግባር ስለዝነበረ ረብሕኡ ንፈልጦ ኢና። ሕብረተሰብ እንትሓምም ካብ ሃንደበታውን ዘዩድልን ወገኡታት ዘድሕን ብውሳኔን ዓመታዊ ክፍሊት ምሉእ ሕክምና ክትረከብ ዘግበር እዩ። ኣብ ናይ ውልቀ ክይድና ብዘሕ ወገኡታት ኢና ነውፅ ብመድሕን ጥዕና ግና ካብታ ኣብ ዓመት እንኸፍላ ካልእ ወገኡ ስለዘይብልና መነባበሮና ዝገድእ ኣይኮነን። ስለዚ እንተሓሚምና ንሕክምና እንተዘይሓመምና ድማ ዝሓመም ወገን ክሕከም እንተሓገዘሉ መስርሕ ስለዝኾነ ዝለዓለ ረብሓ ኣለዎ” ይብሉ። መድሕን ጥዕና ክሳብ ሓዚ እንተይተጀመረ ብምፅንሕ ኣባላት መድሕን ጥዕና ተመዝጊቦም እቲ ግልጋሎት ግና ብዘይምጀማር ብውልቆም ዝተሓከሙን ንዳግማይ ወገኡ ዝተቐልፁ ሰባት ከምዘለዉ ዝገለፁ ሸኽ በሪሁ ሓዚ ብምጀማር ድማ ሕጉሳት ምዃኖም የረድኡ።

እዚ ፀገም ንምፍታሕ ቢሮ ጥዕና ትግራይ ኣብ ኣፈፃፀማ መደባት 2017 ዓ/ም መሰረት ገይሩ ኣብ ዝገምገሞ መድረኽ ኣብ ምትእትታውን ምትግባርን መድሕን ጥዕና ዘሎ ክፍተት ዝለዓልን ትኹረት ዘይተውሃበ መደብን ምዃኑን ኣነጻጽ እዩ። ስለዚ ኣብ 2018 ዓ/ም በቢደረጃኡ ዘሎ መሓውር ካብዚ ውድቀት እዚ ክወፅእ፣ ሕብረተሰብና ረብሓ መድሕን ጥዕና ብዝግባእ ክርዳእ፣ ክለዓል፣ ኣባልን ተጠቓምን ክኸውን ከምእንፈት ተቐጥሞ ናብ ተግባራዊ ምንቅስቃስ ተኣትዮ ኣሎ። ኣብዚ ሓዚ እዋን ኣባላት ኣብ ምምዘጋብን ስርዓት መድሕን ጥዕና ናብ ንቡር ንምምላሰን ዝሓሸ ምንቅስቃስ ይገብሩ ካብ ዘለዎ ወረታዳት ትግራት ሓንቲ ድማ ወረዳ ቀይሕ ተኽሊ እዩ።

ኣብዚ ሓዚ እዋን ብፍላይ ከምዚ ከማና ዝበለ ኣብ ትሕቲ ድኽነት ዘለዎ እም ድማ ኣብ ልዕልየና ዝተፈፀመ ፅንተት ተወሲኽዎ ምትእትታው መድሕን ጥዕና መማረጺ ዘይብሉ ጉዳይ ምዃኑ ዝተሓታትት ኣይኮነን። ከምኡ ድማ ናይ ደገ ሓዘዛት እናጠፍኡ ኣብ ዘለውሉ እዋን ህዝብና ኣብ መድሕን ጥዕና ክሕቕፍ ብምግባር ብእንገብሩ ዓመታዊ ክፍሊት ባዕሉን ስድራኡን ዝሕከመሉ፣ ከምሕብረተሰብ ድማ ዝተሓገዘሉ መስርሕ ምዘርጋኡ ግድን ዝኾነሉ እዋን ንርከብ። ብመሰረት እዚ ወረዳ ቀይሕ ተኽሊ ስርዓት መድሕን ጥዕና ዘለዎ ረብሓ ብምርዳእ ኩሉ ሕብረተሰብ ኣባል ክኸውን ኣብ ምልዕዳልን ምምዘጋብን ዝሓሸ ስራሕቲ ተወጊኖም እዮም። ካብ ኣመራርሓ እታ ወረዳ ክሳብ ልምዓት ጉጅለ ሰፊሕ ምንቕፍቕፍ ብምፍጣር ዕላማ መድሕን ጥዕና ክውንንዎን ሕብረተሰብ ከላዕሉን ንምግባር ተኸኢሉ እዩ።

ቢሮ ጥዕና ትግራይ ልዕሊ 50 ሚሊታዊ መራሒ ስድራ ኣባል ዝገበሩ ወረዳታት ትግራይ ግልጋሎት ሕክምና መድሕን ጥዕና ክጀምሩ ከምዘለዎን ብዘቐመጠ መምርሒ መሰረት 1 ጥሪ 2018 ዓ/ም ስራዕ ግልጋሎት ተጀምሩ ኣሎ። እዚ መስርሕ ሕድሕድ ነባሪ ኣባል ካብ ዝኾሉኦ ጀምሩ ግልጋሎት ክረከብ እናተገበኦ እናተገብሩ ብምፅንሕ ዝበል ዓብዩ ሕቶን ቅርታን ፈጠሩ እዩ። ሓዚ እውን ዋለ እኳ እቲ ግልጋሎት እንተተጀመረ ዝተግልጸ ናውትን ኣፋውስን ስለዝይብልን ኣብ ደገ ዓድጉ ክንበሃል ኢና” ዝበል ሰግኣት ምህላው ፀገም ፈጠሩ እዩ። ካልእ ከምወረዳ ኩሉ መራሒ ስድራ ኣባል መድሕን ጥዕና ኣብ ምግባር ዓብዩ ክፍተት ኣሎ። ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ከምወረዳ ልዕሊ 55 ሚሊታዊ ኣባል መድሕን ጥዕና ዝተመዘገበ እኳ እንተኾነ ኣብ ጣብያታት ዘሎ ኣፈፃፀማ ግና ሰፊሕ ኣፈላላይ ዘለዎ እዩ። ትሕቲ 10 ሚሊታዊ ጥራሕ ኣባል ዝገበሩ ጣብያታት ኣለዩ። እዚ ፀገም ንምፍታሕ ኣመራርሓ እተን ትካላት ጥዕና፣ ኣባላት ቦርድን ምምሕዳርን ምስቢሮ ጥዕና ትግራይን ይግበር ብዘሎ ምርድዳእን ስጦም ርክብን ዘድልዩ እታውታት ሕክምና ከማላእ እናተሰርሐ ከምዘርከብ እዩ። ካብዚ ብተወሳኺ ኩሉ ሕብረተሰብ ኣባል መድሕን ጥዕና ክኸውን ኣብ ምግባር ዘሎ ድኽመት ንምስትኽኻል ምስኣመራርሓ ጣብያታትን ትካላት ጥዕናን ብምውዳድ ይሰርሑ ከምዘለዉ ሃሊቃ ወ/ዮውሃንስ የረድኡ።

ብድምር ፖሊሲ ስርዓት መድሕን ጥዕና ሓይ ስድራ በቢዓመቱ ብዝኸፍሎ ዝተሓተ መዋጮ ፀገም ጥዕና እንተጋጥሞ ካብ ዘይተሓሰበ ሃንደበታዊ ወገኡታት ዝድሕነሉን ሕክምና ዝረኽቡሉን መስርሕ እዩ። ካብዚ ብተወሳኺ ሕብረተሰብ ዓርሱ ንዓርሱ ክተሓገዝ ፍትሓዊ ተጠቓምነትን ተበግኣነት ግልጋሎት ሕክምናን ክህሉ ይገብር። ይኹን እምበር ነዚ ከተግብር ዝኸእል ትኹረት ኣብቲ በቢብርኩ ዘሎ መሬትነት የለን። ብምክንያት እዚ መስርሕ መድሕን ጥዕና ኣብ ምትትታውን ምትግባርን ንኣስታት ክልተ ዓመት እናተገብሩ ፀኒሑን ኣሎን። ከምትግራይ ዘሎ ኣፈፃፀማ እውን ትሑትን ክሳብ ሓዚ እውን መሊኡ ዝተጀመረ ኣይኮነን። ከምመርኣያ ወሲድና ዳህሳስ ዝገበርናላ ወረዳ ቀይሕ ተኽሊ እውን እንተኾነ መስርሕ መድሕን ጥዕና ድሕሪ ብዘሕ ምጉታት 1 ጥሪ 2018 ዓ/ም ዋለ እኳ ዝጀመረት እንተኾነት ክንድቲ ዝድለ ኣይኮነን። ኣባላት መድሕን ጥዕና ዝኾኑ መራሕቲ ስድራ ብመጠን ወሲድካ እንተተገምገሙ ትሑት እዩ። ኣብተን ግልጋሎት ጀምረን ዘለዎ ትካላት ጥዕና ዘሎ ቀረብ መድሕኒት እውን ምሉእነት ኣይብሉን። ስለዚ እዞም ክፍተታት ክፍትሑ ዘድሊ ቀረብ እውን መንግስቲ ከማልእ ኣለዎ። ካልኦት ከባቢታት ድማ ኣብ ወረዳ ቀይሕ ተኽሊ ዘሎው ብሉፃት ስራሕቲ ብምውሳድ ስርዓት መድሕን ጥዕና ከተኣታትዎን ህዝብን ተጠቓሚ መድሕን ጥዕና ክገብሩን ብትኹረት ክሰርሑ ይግባእ።

ቴምትሰ ፈጠራ ዕድል ስራች

በምትሰብር ምስጋና ጋዜጣ ወይንን ቢሮ ቴክኒክን ሞያን ትምህርትን ስልጠናን ፈጠራ ዕድል ስራች ትግራይን ዝግሎ መደብ

መርከብ ተባብሮ ስራ ስራች

ስራች መጠን ስራች ስለነት መናገሳይ ትግራይ ንምቕናስ መንግስቲ በቢ ዓመቱ ዝተፈለለዩ ትልምታትን ፕሮጀክታትን ብምቕራፅ መናገሳይ ናብ ስራች እናተኣሳሰረ መገኛ ኣሎን። መናገሳይ ናይ ስራች ኣፍልጦን ተሞኩሮ ክህልዎምን ዓርሶም ክኢሎም ማሕበረ ቁጠባዊ ዓቕምም ክዕብዩን ዓሊሙ መንግስቲ ኣማራጫታት ዘርፈ ስራች እናተኣታተወ እዩ ፀኒሑ። ካብ ግዜ ናብ ግዜ ዝተመላየሹ ሞያታት፣ ስራሕቲ ደኣንትን ካልኣት ዓውደ ስራሕን ብምዘርጋሕ ተሞኩሮታት መናገሳይ ክሰፍሑን ሙህሪታት ስራች ክፍጠናን እውን ኣኸኢሉ እዩ። ብዋናነት ደማ ኣብ ፈጠራ ስራች ልዑል ትኩረት ገይሩ ኣብ ህንፃት፣ ግንዛብን ኣተኣሳሰባን መናገሳይ ብቀጻልነት እናሰርሐ ይርከብ።

መንገስቤ ሙሓሪ ሙብራህት (ቁጠባዊ ዓርሰ ሕውየት የረገገው ካብ ዘሰው መናገስቤ)

ቢሮ ቴክኒክ፣ ሞያ ትምህርትን ስልጠናን ትግራይ ስለነት ስራች ንምቕራፍ ግምባር ቀደም ዓሚምም ካብ ዝሰርሐ መንግስታዊ ትኣላት ኣደ እዩ። እዚ ቢሮ መናገሳይ ብሞያን ክእለትን ክስልጥኑን ብሉፅ ብቐዓት ክሕዙን ርኡይ ስራች እናሰርሐ ፀኒሑ እዩ። ብጭቡጥ እውን ክሳብ ቅድሚ እቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተፈፀመ ፅንተታዊ ኮናት ብኣሸኣት ዝቐፀሩ መናገሳይ ብሞያን ክእለትን ኣብቑዕ ናብ ስራች ክተኣሳሰርን ተወሰኸቲ ዕድላት ክፈጥርን ክኢሉ እዩ። ብፍላይ ኣብቶም ዝሓለፉ ሓምሸተ ዓመታት ዝተረገዩን ሓዚ እውን ዘሎን ከም ኣብነት ካብ 2016 ዓ.ም ጀሚሩ ክሳብ ሓዚ ኣብ ብርክት ዝበላ ወረዳታትን ከተማታትን ትግራይ ብዝተፈለለዩ ዓውደ ስራሕትን ዘፈር ቁጠባታትን ንመናገሳይ ናብ ስራች እናተኣሳሰረ ይርከብ። ካብተን ኣብ 2016 ዓ.ም ንመናገሳይ ስራሕ ዕድል ዝተፈጠረሰን ከተማታት ደማ ከተማ መቐለ ሓንቲ እዩ። እዚ ቢሮ ምስ ፕሮጀክት ብቐዓት መናገሳይ ብምትሕብባር ንክልተ ሸሕ መናገሳይ ከተማ መቐለ ነንሕድሕድም 50 ሸሕ ብር ብመልክዕ ድጎማ ገንዘባዊ ሓገዝ ተገይሩሎም ብፍሉይ ናብ ስራሕ ክተኣሳሰሩ ገይሩ እዩ።

ብዙሓት ተጠቀምቲ ከም ዘለዉምን ትገልፅ። በዚ እውን ኣብ መነባብሮኡ ዓብይ ለውጢ ከም ዝረኸበትን እዩ ተረድኦ። ካብኡ ሓሊፋ ንክልተ ደቂ ኣንስትዮ ብወርሓዊ ሸውዓተ ሸሕ ብር መሃሪ እናተኸፈለን ምስኣ ስራሕ ተቐቓሪን ይሰርሓ ኣለዎ። እዚ ንእስቲ ኣብ ቀጻሊ ተወሳኺ ልቓሕ ወሲዳ ኣስፊሓ ንምስራሕ ትልሚ ከም ዘለዎን ደማ ትሕብር። ካብ ተሞኩሮኡ ተበጊሳ ደማ ኣብዚ ሓዚ እዋን መናገሳይ ትግራይ ስራሕ ስኢኑ ናብ ዘይሕጋዊ ስደት ካብ ዝኸይድ ብንእሸተይ መበገሲ ገንዘብ ዝኸእሎን ዝፈትዎን ሞያ መሪፁ ክሰርሕን ክልወጥን ከም ዝኸእል ደማ ትገልፅ።

(DDR) ዝተወሃበቶ 90 ሸሕ ብር ተጠቐሚ ክልተ ኣላሕም ዝዚኡ ኣብዚ ሓዚ ኣርባዕተ ኣላሕም ከም ዝኸፍላን ፀባ እውን ንዕዳጋ ከም እተቐርብን ትገልፅ። ኣብዚ ስራሕ እዚ ብምውፋሩ ንናይ መገኛ ህይወታ ዓብይ መሰረት ከም ዝኸነን ትርፍን ለውጥን ደማ ካብ ንእሸተይ እምበር ካብ ዓብይ ከም ዘይጀምርን ንኸልኣት መናገሳይ እኹል መርኣዩ ምጃኑ ብሙሉእ ዓርሰ እምትን ትገልፅ።

ከም ዝኸነን ኣብ ትግራይ ዘተኣማምን ሰላምን ምሕደራን እንተቀጸሉ ደማ ኣብ ዝሓፀረ እዋን ዝምነይዎ ለውጥን ቁጠባዊ ዕብዮትን ከም ዘረጋግፁ ይኣምኑ።

ንእስቲ ኣብረሀት ገ/ዮውሃንስ ካብተን 50 ሸሕ ብር ድጎማ ገንዘባዊ ሓገዝ ዝተወሃበን ደቂ ኣንስትዮ ሓንቲ እዩ። እዚ ንእስቲ ናብ ስራሕ ንምትእስሳር ኣብ 2016 ዓ.ም ናይ ስነ ልቦና ሕውየት፣ ስራሕን ኣተኣሳሳዝ ገንዘብን ግቡእ ሞያዊ ስልጠና ረኺባ እዩ። በዚ መሰረት እቲ ዝተወሃባ ገንዘባዊ ሓገዝ መበገሲ ገይሩ ኣብ ከተማ መቐለ ክፍለ ከተማ ሰሚን ንእሸተይ ዝተኸርፀ ብቀጥታ ኣብ ስራሕ ግልጋሎት ሻሂ ቡና ተሞፊራ እናሰርሐት ትርከብ። ቅድሚኡ ኣብ እንዳሰብ ተቐቓሪ እዩ ትሰርሕ ነይሩ። ናይ ባዕላ ስራሕ ምስ ጀመረት ግና ካብ መግልጺ ናብ መግልጺ ፅቡቕ እቶት ከም ትረክብን

እታ ካሊእ ዘዘራረብናዩ ኣብ ከተማ ሕርሻ ኣብ ምፍራይ ደርሁን ምርባሕ ፀባ ላሕምን ዝተዋፈረት መንእሳይ ተጋዳሊት ኣኸበረት ካሕሳይ እዩ። መንእሳይ ኣኸበረት ኣብ በረኻ ኣንጻር ደመኛታት ፀላእቲ ህዝቢ ትግራይ እናተዋገእት ኣብ ዝነበረትሉ እዋን ኣካላዊ መውጋእቲ ከም ዘጋጠማ ተረድኦ። ይኹን እምበር ብዝበፀሐ ኣካላዊ ሙዳእቲ እንተይተሰኮነት ኣብ ሕክምና እናሃለወት ንኹዳና ኢሎም ቢተሰሳን ፈተውታን ዝሃብዎ 30 ሸሕ ብር መበገሲ ገይሩ ኣብ 2016 ዓ.ም ኣብ ከተማ መቐለ ክፍለ ከተማ ላጪ ምርባሕ ደርሁ ጀሚሩ። እተን ደርሁ እናፋረየት ካብ 130 ናብ 300 ደርሁ ከም ዘበፀሐትን፣ ምስ እዚ ጎና ጎኒ እውን ንውጥኣት ተጋደልቲ ብዝተገበረ ናይ ምፍናው፣ ምስልጣንን መሊሰካ እግሪ ምትካልን

ብተሰሳላሊ ቅድሚ እቲ ኣብ ትግራይ ዝተፈፀመ ኮናት ፅንተት ምስ ሰለስተ መናገሳይ ተወዲቡ ኣብ መዘናግዒ መናገሳይ ክሰርሕ ዝፀንሐ መንእሳይ ተጋዳላይ ክብርም ሰገድን ከምኡ እውን ብውልቀ ኣብ ምርባሕ ፀባ ላሕም ተሞፊሩ ዝፀንሐ መንእሳይ ሙሓሪ መብራህቱን ዝሰርሕዎ ዘለዉ ተሞኩሮ ዓርሰ ሕውየት እዩ። መንእሳይ ክብርም ቡቲ ዝተፈፀመ ኮናት ፅንተት ኣብ ልዕሊ ኣባላት እታ ማሕበሩ መስዋእቲ ህይወትን ዕንወትን ንብረትን እንትበፀሐ መንእሳይ ሙሓሪ እውን ብሰንኪ ሕማምን ስእነት መድሓኒትን ኣሰታት ሓደ ሚልዮን ብር ዝግመታ ኣላሕምን ምራኽትን ሞይተንኣ እዩን። እዞም መናገሳይ ቡቲ ዝበፀሐም ሞትን ካሳሪን ተሰፋ እንተይቆረፁ ነቲ ዝተዋፈረሉ ዓውደ ስራሕ ባዕሎም ከጠናኸሩ፣ መሊሶም እግሪ ክተኸሉን ክሓውዩን ላዕልን ታሕትን እናበሉ ይርከቡ። ዛጊድ ብዝተገበረዎ ጻዕሪ ደማ ዓርሶም ካብ ተፀባይነት ድሕናም ስድረኣምን ብዝግባእ ዘመሓፍሩን ዝሕጉዙን

ደሚርካ እንትርእ በቢ ዓመቱ ኣብ ትግራይ ብዝሒ ስራሕ ስኢን መንእሳይ እናወሰኸ ይኸይድ ምህላዉ ግልጺ እዩ። ብተወሳኺ ቡቲ ኣብ ልዕሊ ትግራይ ዝተፈፀመ ፅንተታዊ ኮናትን ወራርን ስዒቡ ዘጋጠመ ምምዘባል፣ ዕንወት፣ ውድቀት ቁጠባዊ ምንቅስቃስን ደማ ኣብ ዘተኣሳሰብ ብርኪ ቢሑ ኣሎ። መንግስቲ ካብ ዓመት ናብ ዓመት ኣብ መናገሳይ ዘተኮረ ስራሕን ዘርፍታት ስራሕን እናፈጠረ ስእነት ስራሕ እናቃለለ ፀኒሑ እዩ። ነዚ ብስፍሓትን ለውጢ ብዘምፀእ መንገዲ ንምቐጻልን ሓዚ እውን ምስ ዝተፈለለ ፕሮጀክታትን መዳርግቲ ኣካላትን ተሞዲዶ እናሰርሐ ይርከብ። እዚ ዕማም ዕውት ንኸኸውን ግን መናገሳይን ዝተፈጠረሎም ዕድላት እንተይገብሩ ናብ ስራሕ ክኣትዉ፣ ዘለዎም ዓቕምን ክእለትን ናብ ዓርሰ ረብሐኣም ከውዕልዎን ካብ ዘይተደለዩ ስደት ክድሕኑን መነባብረኣም ክልውጡን ይግባእ መልእኽትና እዩ።

ዝቐርቐሩ... ካብ ገፅ 6 ዝዘረ

ዝተተሓሰቡ 162 ኪሎሜትር ዝሸፍን ኮይኑ፣ ከምቲ ናይ ሱር ኮንስትራክሽን ሰኣን ነዳዲ ይተዓናቐፍ እዩ ዘሎ። ስለዝኾነ እቶም ሰኣን ነዳዲ ዝጓተቱ ዘለዉ ተፋሒሮም ብምዝንጋዎም ሕብረተሰብ ንዝተፈለለዩ ፀገማት ዘቃልዑ ዘለዉ መንገድታት ብቅልጡፍ ንክሰርሑ ኩሉ ሕብረተሰብ ንዝምልከቶ ኣካል ፀቐጢ ክገብርን እቲ ፀገም ንክቐረፍ ክሳብ መወዳእታ ደምዲ ክኸውን ኣለዎ። እዞም ዓቢይቲ ፕሮጀክትታት እንትሰርሑ ኣብ ፀባቕ ከተማ፣ ስልጠና ግልጋሎትን ምቕዎነት ነባሪን ዝፈጥርዎ ጥራሕ ዘይኮነስ፣ ንብዙሓት ወገናት ዕድል ስራሕ ብምፍጣር ኣብ ምንቕጻሕ ቁጠባ እታ ከተማ ዝላዕላ ግደ ከምዘለዎም ኣይተ ወረስ ይገልፁ።

ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተገልፀ መንግስቲ ፌደራል ዝግበእና ነዳዲ ከይኣቱ ብምዕጻው ልምዳዊ ምንቅስቃስና ንምድኻም እናሰርሐ ይርከብ። መንግስቲ ፌደራል ትግራይ ኣካል ኢትዮጵያ ገይሩ እንተዝሓሰብ ነይሩ፣ እቲ ዝግባእ በጀት ጥራሕ ዘይኮነስ ንዳግመ ህንፃት ትግራይ ዝኸውን በጀት እዩ ክሰልፅ ነይሩም። ግን ዘይዘዘዎ ፅንተት ህዝቢ ንምቐጻል እዩ ቁጠባዊ ምንቅስቃስ ዝሓንቐን ተመዘበልቲ ብጥምየት ክረግፉ ዝገብርን ዘሎ። እቲ ተግባር መንግስቲ ፌደራል ከምኡ ከምዝኾነ ኣቐዲምካ ስለዝተገምገመ እዩ እምበኣር ምምሕዳር ከተማ መቐለ ብውሸጣዊ እቶት ኣጠናኺሩ ዝፍቲ ፕሮጀክትታት ዝዓምም ዘሎ። ስለዝኾነ ካብቲ ማሕበረሰብ ንግዲ ክሳብ በዓል ሞያን ጉልበታዊ ስራሕተኛን ተጠቃሚ ዝገብሩ ፕሮጀክትታት ልምዳት

ተኣንጻዎም እንትሰርሑ፣ ሕብረተሰብ ሓጋዚ ክኸውን ኣለዎ። ሊዝን ውዙፍ ሊዝን ዝኸፍሉ ወገናት እቲ ዝኸፍልዎ ገንዘብ ኣብቶም ዝተገለፁን ካልኣትን ልምዳታት ከምዘውዕሉ ተረዲኦም ብእዋናም ክኸፍሉ ይግባእ። ብዋናነት ደማ ኩሉ ነባሪ ከተማ መቐለ ኣብ ከባቢኡ ዝሰርሑ ልምዳታት ፅሬት ኣሰርሑኦም ክትትል እናገበረ ብሓሳብ፣ ብገንዘብን ጉልበትን ክድግፍ ይግባእ።

ምሩፃት ተግባራትና ኣብ ምግፋሕ እትዋሳእ ጋዜጣ ወይን!

ትእምት

ብምትሕብር ምስንዳእ ጋዜጣ ወይንን ትካል እግሪ ምትካል ትግራይን (ትእምት) ዝዳሎ መደብ

ተስፋ ዝህብ ጅምር ብሩህ ተስፋ

ፋብሪካ ቴክኖሎጂ መስኖን ማይን ብሩህ ተስፋ ካብተን ህዝቢ ትግራይ ብላ ቃልሉ፣ ብገንዘቡን ረገፁን ዘጣየሽን ትካል ትእምት ሓደ ኮይኑ፣ ማይ ረገፁን ምጥማይን ምዕማእን የብቅዕ ዝብል ወገን ኒሕን ሓዘ ኣብ ትግራይ ንልምዓት መስኖን ሕርሻን ዘገልግሉ ጠብጠብታ ቴክኖሎጂ ንምስፍሕፋሕ ዓለሙ ብ1996 ዓ/ም ዝተጣየሽ ትካል እዩ። ክሳብ 2002 ዓ/ም ኣብ ትሕቲ ደጅና ኢንዱስትሪ ዝነበረ ኮይኑ ብድሕራሕ ግና ዓርሱ ሓደ ካብ ኣሓት ትካል ትእምት ብምዃን ናብ ትእምት ተፀምቢሩ። እዚ ፋብሪካ ዝተጣየሹ ቀንዲ ዕላማ ኣብ ልዕሊ መሬት ዘለዉ ወሓዞቲ ፋብሪካታትን ኣብ ትሕቲ መሬት ዘለው ሃፍታታትን ማይ ዓቕብካ ብውሑድ ማይ ብዘሕ ምህርቲ ንምርካብ እዩ። ብፍላይ ብጠብጠብታ ማይ እናዓቀብካ ንመስኖ ክውዕል ንምግባር ዓለሙ ዝተመስረተ እዩ። ብውሑድ ማይ ብዘሕ ምህርቲ ንምፍራይ ካብተን ዝማዕበላ ዝበሃላ ዓድታት ናይ እስራኤል ተሞክሮ ተወሲዱ እዩ ክጣየሽ ተገይሩ። ብመሰረት እዚ ናይ ጠብጠብታ መፍረይት ማሽን ኣታኣታትዮ ቱቦታት ጠብጠብታ መስኖ እናፍረዩ ከምዝፀንሑ ኣካየዱ ስራሕ ፋብሪካ ቴክኖሎጂ መስኖን ማይን ብሩህ ተስፋ ተጋዳላይ ዮሴፍ ወ/ጀወርግስ ይገልፅ።

እቲ ፋብሪካ ናይ ጠብጠብታ ቴክኖሎጂ ውዕኢታት ዝኾኑ ቱቦታት ምፍራይ ጥራሕ ዘይኮነስ ኣብ ተኸላ ስራሕቲ እውን ከግምም ዘኸኸል ዓቕሚ ኣለዎ። ንኣብነት፣ ኣብ ከባብታት ንልጎል ራዮ ብዘሓት ናይ ጠብጠብታ መስኖ ስራሕ ውዕኢታዊ ብምዃን ብዘሓት ሓረስቶት ኣብ ረብሓ ክውዕል ገይሮም እዮም። ካብ ናይ ጠብጠብታ ቱቦ ብተወሳኺ ካብ በዓል 20 ዳይጂትር ከሳብ 315 ዳይጂትር ዝኾነውን ስፍሓት ዘለዎ ትቦታት በቢ ዓይነቱ የፍራ። ንመስኖ ጥራሕ ዘይኮነ ንመስተ ማይ ዘገልግሉ ቱቦታት እናፍረዩ ኣብ ብዘሕ ከባብታት ናይ ዝርግሓ ስራሕቲ እናገጠፈ መጂኡ እዩ። ቅድሚ ፅንተታዊ ወራር ኣብ ትሕቲኡ ልዕሊ 265 ስራሕተኛ ሓቕፉ ዕማማቱ ዘሳልጥ ዝነበረ ኮይኑ በቢ ከባቢኡ ኣብ ዝሕዞም ፕሮጀክትታት እውን ንብርክት ዝበሉ ወገናት ዕድል ስራሕ ይፈጥር ነይሩ። ብዓይኒ ጠለብ እንትረክ እቲ ፅንተታዊ ኩነት ቅድሚ ምውልዑ ዓብዩ ጠለብ እዩ ነይሮም። ኣብ ትግራይ ጥራሕ እንተይኮነ ኣብ ኣዲስ ኣበባ “ኪራይ ቤቶች ኮርፖሬሽን”፣ “መከላከያ”፣ ኣብ ዝህገፁ ፕሮጀክትታት መስኖ፣ ኣብ ክልል ሰማልን ካልኣትን ናይ መስተ ማይን መስኖን ስራሕቲ ኣብ ብዘሕ ከባብታት ኩንትራት ወሲዱ ስራሕ እዩ። ናይቲ ጠለብ ምክንያት ድማ ብፅርየትን ተሓማኒትን ስራሕ ስለዝውግን እዩ። ናይ ህዝቢ ትካል ስለዝኾነ ቀንዲ መለላይኡ ስርሑ ብፅሬትን ፅሬትን እዩ ዝሰርሕ።

ኣብ ከምዚ ዝበለ ውዕዕዕ ስራሕ እናሃለወ እዩ እምብእር ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይን ትካላቱን ከቢድ ጨፍጫፍ፣ ዕንወትን ሃሲያን ዘስዐበ ፅንተታዊ ወራር ዝተፈፀመ። ብሰንኪ ልፍንታውያን ኣይልታት ዝፈፀም ፅንተታዊ ወራር ፋብሪካ ቴክኖሎጂ መስኖን ማይን ብሩህ ተስፋ እውን ልክዕ ከምኩሎም ትካልት ህዝቢ ትግራይን ትእምትን ከቢድ ዕንወትን ዘረፉን ተፈጂሞም እዩ። ንኣብነት፣ ቅድሚ ወራር ፅንተት ምውልዑ ምስቢር ማይን መዓድንን ትግራይ ወዕል ብምእር ከባቢ ሸሞንተ ፕሮጀክትታት ንምስራሕ ይንቀሳቕስ ነይሩ። እዚ እም ከምፕሮጀክት መስተ ማይ ከተማ ሓምራ፣ ፋብሪካ ሸር ወልቃይትን ፕሮጀክት መስኖን፣ ፕሮጀክት መስተ ማይ ዕዳጋ ሰሉስ፣ ዓብዩ ዓዲ፣ መስተ ማይ ፈላጎ ህይወት (አበርገላ)፣ ኣብ ዞባ ደቡብ ትግራይ እውን ኣብ በሪ ተኸላይ፣ በሩ ካለና ዝበሃላ ከባብታት ፕሮጀክትታት መስተ ማይ ሓዘ ኣብ ኮይዱ ህንፀት ክንቀሳቕስ ፀኒሑ እዩ። ይኹን

እምበር ኣብቶም ፕሮጀክትታት ብጣዕሚ ብዘሕ ንብረታት ኣእትዮ እናሰርሐ እናሃለወ እቲ ኩነት ስለዝተወልዐ እዮም ንብረታት ኩሎም ብፀላእቲ ተዘራጭምን ዓንዮምን እዮም። ብሓፈሻ ግና ኮሚሽን መፅናዕቲ ጀኛሳይድ ትግራይ ብዘፅንዖ መሰረት ከምትካል ልዕሊ 734 ሚሊዮን ብር ዝጣመት ዕንወት ብዚሓድ እዩ። ኣብቲ ፋብሪካ ዝበፀሐ ዕንወት ከቢድ ብምዃኑ ድማ ንልዕሊ ክልተ ዓመታት ካብ ስራሕ ወፃኢ ኮይኑ እዩ ፀኒሑ። ብሰንኪ እዚ ድማ ዳርጋ ኩሉ ስራሕተኛ ናይቲ ትካል በቢ ዘለዎ ተብታቲኑ ንከቢድ ፀገም ክሳጣሕ ተገዲዱ ከምዝፀንሐ የገንዝቡ።

ከምዝፍለጥ ከምህዝቢ ኣብቲ እዋን ክባን ዕፅዋን እናሃለና ኣትሒዞ ትካላት ትእምት ብምሕዋይን ዳግመ ህንጻት ብምክያድን ናብቲ ቅድሚ ኩነት ዝነበረን ቆመና ንምምላስ ዘኸኸል ትልሚ ተዳልዮ እዩ ናብ ስራሕ ተኣትዮ። ነዚ መሰረት ብምግባር ፋብሪካ ቴክኖሎጂ መስኖን ማይን ብሩህ ተስፋ እውን ናይ ባዕሉ ትልሚ ኣዳልዮ። ከምትካል ከመይ እዩ ክሓድ ዝኸኸል? ገንዘብ የለን? ጥሪ ኣቕሓ የለን? ስራሕተኛ ተብታቲኑ እዩ፣ እንተሃለወ እውን ዝኸኸሎ መሃዶ የለን? ስለዚ እንታይ ክግበር ኣለዎ? ዝብል ከምማኔጅመንት ምይይጥ ተኸይዱ። ስለዝኾነ “ኩሉ ሰብ ይጋደል እዩ ዘሎ፣ ኣብዚ ዘሎ ስራሕተኛን ኣመራርኣን እውን ክጋደል እዩ ዘለዎ። ክጋደል ኣለዎ ማለት እቲ ትካል እግሪ ክሳብ ዝተኸል ካብ ኣላፊ እቲ ትካል ጀግሩ ኩሉ ስራሕተኛ ብዘይ መሃዶ፣ ብዘይ መጋዳዘያ ክሰርሕ ኣለዎ” ዝብል ብምሉእ ምርድዳእ ብምውሳኔ ናብ ስራሕ ኣትዮ።

ብድሕሪ እዚ ዝወዳደቑ ምህርታት ኣኪብካ ብምሻጥ ንእሽተይ ገንዘብ ምርካብ ጀግሮም። ብኡ ኣቢሎም ኣናእሽተይ ትቦታት ናብ ምስራሕ ኣትዮም ገንዘብ እውን እናጠራቐሙ ከይዶም። እዚ እንትኸውን ንክልተ ዓመት ዝኣክል እቲ ስራሕተኛ ናይ ታክሲ ጥራሕ እዩ ተኸፊሎም። ቀጺሉ ድማ ልክዕ ከምናይ ተጋዳላይ ራሽን ተሓሲቡ ምሉእ ራሽን ምሃብ እኳ እንተዘይተኸኣለ እንተንኣስ ፍርቂ ራሽን ክወሃቦ ተወሲኑ። እቲ ትካል ዓቕሚ እናጥረየ ምስከደ ድማ ናብ ምሉእ ራሽን ክባቢ ተገይሩ። ኣመራርኣ ናይቲ ትካል “ለውጢ ክንምፅእ ኢና” ዝብል ዓብዩ ተበግሶ ተወሲዱ ምስወሰነ ምስቲ ስራሕተኛ እውን ተመሳሳሊ ምርድዳእ ተገይሩ። ስለዝኾነ “እቲ ትካል ክነድሕኛ ኣለና” ዝብል ናብ ምሉእ ምርድዳእ ተበጊሑ።

ብካለኡ መዳይ ኣብቲ ትካል ብዝበፀሐ ዕንወት ምክንያት ነቲ ዝነበረ ኩሉ ስራሕተኛ ክሓቕፍ ዝኸኸል ዓቕሚ ስለዘይበሉ ኣማራጺ እውን ስለዘይነበረ ኣይሊ ሰብ ክኸነስ ተወሲኑ። ከምዝፍለጥ ሓደ ትካል ዓቕሚ እንተሰኢኑ ንዓቕሙ ዝምጥን ኣይልሰብ ጥራሕ ምሓዝ መስርሕ እዩ። ካልኣይ ድማ ምዕፃው እዩ። ገንዘብ እንተረኺብካ ድማ ኣስፋሕፋሕኻ ንኩሉ ስራሕተኛ ክሓቕፍ ምግባር እዩም። ብመሰረት እዚ እቲ ትካል ክዕዮ የብሉን፣ ስራሕቲ ምስፍሕፋሕ ከይካየድ እውን ገንዘብ ኣይነበርን። ስለዝኾነ ንዓቕሙ ዝምጥን ኣይሊ ሰብ ሓዘ ክሰርሕ ተገዲዱ። ካብዚ ዝብገስ ብናይ መስርሕን ስራሕተኛን ኣዋጅ መሰረት እቲ ስራሕተኛ ብዝነበሮ ግልጋሎት ስራሕ፣ ውዕኢት ስራሕን ግልፂ ዝኾነ ውድድር ተኸይዱ 124 ስራሕተኛ ተቐኒሱ። እታ ብሕጊ ትግብእም ጥቕሚ ተሞሪፎም ድማ ተሰንዮም። ኣብ ልዕሊ እዚ 16 ዝኾኑ ድማ ብፍቓዶም ስራሕ ዝለቐቑ ኣለዉ። ኣብዚ ሕዚ እዋን እቲ ትካል ኣብ ምግዳል ዘለዉ ከምዘሎ ኮይኑ ልዕሊ 109 ስራሕተኛታት ሓዘ ኣብ ምስራሕ ከምዝርከብ እዮም ዝሕብሩ።

ካብዚ ዘጋጠም ዕንወት ንምድኣን ካብ ባንኪ ወጋግን ብዝረኸበ ገንዘባዊ ልቓሕ ተጠቐሙ ካብ ወፃኢ ጥሪ ኣቕሓ ብምግዳል ብዝተወሰነ ዓቕሚ ትቦታት ናብ ምፍራይ ኣትዮ ኣሎ። ካብዚ ድማ ሓደ ሓደ ወፃኢታት

ኣካዶዲ ስራሕ ፋብሪካ ቴክኖሎጂ መስኖን ማይን ብሩህ ተስፋ ተጋዳላይ ዮሴፍ ወ/ጀወርግስ

ባዕሉ እናሸፈነ ምኻድ ጀግሩ። ትግላ ተስፋ የብሉን፣ ደጊም ዓንዮ እዩ፣ ኣይትሰእን ተባሂሉ ዝነበረ ትካል ብናይ መሪሕነቱን መላእ ስራሕተኛታቱን ተወፋይነት ፅዒኑ ለውጢ ከምዘምፅእ ተስፋ እናገበረ፣ በቲ ተስፋ እናተተባብዑ፣ ምህርታት እናፍረዩ፣ መሸጣኡ እናዕበዩ ከይዱ። ንኣብነት ኣብ 2016 ዓ/ም ፅቡቕ ለውጢ ብምርኣይ ኣብ 2017 ዓ/ም ትርፌ ናብ ምርካብ ተሰጋጊሩ እዩ። እዚ ማለት ግና ናብ ምሉእ ዓቕሚ ተመሊሱ እዩ ማለት ኣይኮነን። ይኹን እምበር እቲ ጉዕዞ ናብ ምሉእ ሕውዳት ዝወሰድ ምዃኑ ዘረጋግፅ እዩ። ኣብ 2017 ዓ/ም እቲ ትካል ካብ ዝሓዘ ትልሚ መሸጣ ምህርቲ ኣስታት 73 ምእታዊ ኣዕዋቱ እዩ። ብመንፅር ክረኽቦ ዝተለም ትርፌ ድማ ልዕሊ 90 ምእታዊ ከሰቢ ረኺቡ ኣሎ። ኣብ 2018 ዓ/ም ድማ ካብቲ ዝሓለፈ ዓመት ብበዝሕን ብፅሬትን ዝሓሸ ምህርቲ ብምፍራይ ዝበለፀ ትርፌ ንምርካብ ኣብ ምንቅስቓስ ይርከቡ።

ናይ ሓደ ንግዳዊ ትካል ስራሕ ዝዕቀን ብመሸጣን ዝረኸቦ ትርፍን እዩ። ፋብሪካ ቴክኖሎጂ መስኖን ማይን ብሩህ ተስፋ ከምቲ ልዕሊ ኢሉ ዝተገለፀ ቅድሚ ኩነት ብዘሓት ፕሮጀክት ሓዘ ይሰርሕ ስለዝነበረ ዓመታዊ ልዕሊ 60 ሚሊዮን ብር ትርፌ ዝረኸበሉ ኩነታት ነይሩ። ዓቕሙ እውን ከሳብ 315 ዳይጂትር ቱቦታት ናይ ምፍራይ ዓቕሚ ወኒኑ ነይሩ። ድሕሪ ኩነት ሕዚ ብጭቡጥ ግና ካብ 160 ከሳብ 200 ዳይጂትር ትቦታት ንምስራሕ ዘኸኸል ዓቕሚ ጥራሕ እዩ ዘለዎ። እዚ ዝኾነሉ ምክንያት ፔለር(መዝሓሊ ማይ)ን ፋስትነር(መፃረዪ ማይ)ን ዝበሃሉ ነቲ ማሽን ዝጠቐሙ መዝሓልን መፃረይን ማይ ኣቕሑ ዕንወት ስለዘጋጠምም ኣብ ስራሕ የለውን። እዚ እም ንምግዳል ዘኸኸል ዓቕሚ ንምፍጣር ይሰራሕ ኣሎ። ንሶም ምስተገዘኡ ግና እቲ ፋብሪካ ናብቲ ቅድሚ ኩነት ዝነበሮ ዓቕሚ መፍረይነት ከምላስ ከምዝኸኸል ተጋዳላይ ዮሴፍ የገንዝብ።

ኣብ ዝሓለፈ ዓመት ዝተጠቐምሎ ጥሪ ኣቕሓ ምሉእ ብምሉእ ካብ ባንኪ ወጋገን ብዝተረኸበ ልቓሕ ዝተገዘአ እዩ። ኣብዚ ዓመት ግና 60 ምእታዊ ካብቲ ትካል 40 ምእታዊ ድማ ካብ ባንኪ ወጋገን ብዝርከብ ልቓሕ ዘድሊ ጥሪ ኣቕሓ ንምግዳል ተለግም እኳ

እንተነበሩ ዛጊድ ግና ልቓሕ ክረኽቡ ኣይከኣሉን። ስለዝኾነ በቲ ዘሎ ናይ ትካል ዓቕሚ ጥራሕ 1200 ኩንታል ጥሪ ኣቕሓ ዝዚእም ኣብ ምስራሕ ይርከቡ። ካብዚ ምርዳእ ዝኸኸል ምሉእ ብምሉእ ብልቓሕ ጥራሕ ካብ ምንቅስቓስ ወፃኢ ብናይ ባዕሉ ዓቕሚ ዘድልዮ ጥሪ ኣቕሓ ናብ ምዕዳግ ተሰጋጊሩ ምህላዉ እዩ። እቲ ዝተዓደገ ጥሪ ኣቕሓ ናብ ምህርቲ ቀይርካ ምስተሸጠ ድማ ካብኡ ዝግበየ መጠን ጥሪ ኣቕሓ ብምዕዳግን ኣፍራሻ ብምሻጥን እቲ ትካል እዮም ዝጎደደዎ ማሸናትን ናውትን ከማልእን ናብ ምሉእ ዓቕሙ ንክምላስን ዓለምም ኣብ ምርብራብ ይርከቡ። በዚ መንገዲ ኣብ ዝግመት ዝተትሓዘ ናይ ሕውዳት ትልሚ ብምዝዛም ኣብ ቀፃሊ ዓመት ናይ ጠብጠብታ መስኖ ማሽን ፀገንካ ናብ ስራሕ ንምእታው ከምኡ እውን ካብ ወፃኢ ተዓዲጦ ዝመፅእ ዝነበረ መግባጠሚ ትቦ (ፉትንግ) ዘፍሪ ማሽን ኣምዲኻ ብምትካል ኣብዚ ንምፍራይ ትልሚ ከምዘለም እዮም ኣላፊ የብርሁ።

ኣጠቓሊልካ እንትርእ፣ ዋና መጣየሺ ልኡኽ ፋብሪካ ብሩህ ተስፋ፣ ትርፌ ንምርካብ ዘይኮነስ ገባር ትግራይ ናብ ቴክኖሎጂ ክሰጋገር ምግባር ስለዝኾነ ኣብቲ ሕብረተሰብ ለውጢ ኣረኢኦ ንምምዳእን ብመስኖ ኣበልካ ዝሓሸ እዮት ንምርካብን እዩ። ብመንፅር እዚ ኩሉ ስራሕተኛን ኣመራርኣን እቲ ትካል ካብ ዝበፀሐ ዕንወት ንኩሓዊ ብተወፋይነት ተረባሪቡ ናብ ከባቢ 70 ምእታዊ ዓቕሙ ከምላስ ገይሩ ኣሎ። ካብዚ ብዝበለፀ ቅልጠፍን ሙሉእን ሕውዳት ክረጋግፅ ከምኡ እውን ናብ ዝላዕሊ ደረጃ ክበፀሕን እንተኾይኑ ግና በይኑ ብዝተገብሮ ምንቅስቓስ ጥራሕ ዘይኮነስ ካልኣት መዳርግቲ ኣካላት እውን ብፅሒቶም ክበርከቱ ይግባእ። ስለዚ ኣሓት ትካል ትእምት ክሳብ ሕዚ ዝገበርኦ ኣስተዋፅኦ ከምዘሎ ኮይኑ ሕዚ እውን ግን ኣስተዋፅኦኡን ክዕብዮ ትፅቢት ይግባር። ብዘይካ እዚ ባንክታት፣ በብደረጃኡ ዘሎ ኣመራርኣን ቦርድን ትእምት ከምኡ እውን መንግስታዊ ኣብዮተ ዕዮታትን መላእ ሕብረተሰብን ክተሓባብር ኣለዎ። ብሓይሩ ነዚ ትካል እዚ ኣብ ምሕዋይ ዘይሰለፍ ኣካል ክህሉ ኣይግብኡን ዝብል መልእኽትና እዩ።

ዓውደ - ትምህርት

ብምትሕብባር ምስንዳእ ጋዜጣ ወይንን ቢሮ ትምህርት ትግራይን ዝዳሎ መደብ

ኒሕ ዝተግጠቐ ገሰጋስ

ቅድሚኒ ኩናት ፅንተት ኣብ ዝነበሩ እዋናት ኣብያተ ትምህርት ትግራይ ብብርኪ ክልልን ሃገርን ተወዳደርቲ ዝኾኑ ተምህሮ ብምፍራይ ኣብ ምህናፅ ወለዶ ዓቢዩ ግደ እናተገወታ መደብን እየን። ካልኣይ ብርኪ ቤት ትምህርት ብሩህተስፋ ኮረም እውን ብብርኪ ክልል ትግራይን ሃገርን ተነካሪታም ፀብለልታ ዘለዎም ተምህሮ ካብ ዘፍርያ ዝነበሩ ኣብያተ ትምህርት ትግራይ ሓዲ እዩ። ይኹን እምበር እዚ ቤት ትምህርት ልክዕ ከምካልኦት ኣብያተ ትምህርትን ካልኦት ትካላትን ትግራይ ብሰንኪ ኩናት ፅንተት ከቢድ ዕንወትን ሃሰድን ቢሮታም ጥራሕ ዘይኮነ ንብርኪት ዝበለ እዋናት ብወረርባታ ተታሒዞ መዋፈሪ (ካምፕ) ወታደራት ፀላኢ ኮይኑ ፀረኡ እዩ። ስለዝኾነ ድማ ወሽጣዊ ናውቲን መሰረተ ልምዳቱን ተዘሪፉን ዓንድን፣ መምህራ ክፍልታቱ እውን ብደብዳብ ድርጅትን ከቢድ ኣፅዋርን ፀላኢቲ ከቢድ ጉድኣት ብቢሮታም። ኣብቲ ቤት ትምህርት ዝበፀሐ ጉድኣት ብገንዘብ እንትትመን ልዕሊ ሰለስተ ሚልዮን ብር ይግመት። ድሕሪ ወዕሊ ሰላም ጥራቶርያ እውን ወረርባታ ሓይልታት ካብ ከተማ ኮረምን ከባቢኡን ቀልጢፎም ስለዘይወፁ ከሳብ ጉንቦት 2016 ዓ/ም ናብ ስሩዕ ምሕደራ ግዝያዊ ምምሕዳር ትግራይ ከይተሓቐፈ እዩ ፀረኡ። እቲም ወረርባታ ምስወፁ እውን እንተኾነ እቲ ከባቢ ከሳብ ሕዚ ብ“ኮማንድ ፖስት” ይመሓደር ብምህላወ እቲ ሓዲጋን ስግኣትን መሊኡ ከምዘይተቐረፈ ርእሰ መምህር ካልኣይ ብርኪ ቤት ትምህርት ብሩህተስፋ ኮረም መምህር ኔትነት ብርሃኑ ይገልፁ።

መምህር ኔትነት፡ “ፈለማ ኣብ 2015 ዓ/ም ትምህርት ይጀመር ምስተብሃለ ተበታቲኑ ዝነበረ ንብረታት ኣተኣኻኺብና፣ ዝተበታተኑ መምህራን እውን ገለጻም ከመፁ ተገይሩ። ካብዚ ብተወሳኺ ምስዓብይቲ ዓዲ፣ መራሕቲ ሃይማኖትን ካልኦት ዝምልከቶም ኣካላትን ብምዝርራብ ዝ ገዛ መንደር ንመንደር ብምዛር ተምህሮ ድሕሪ ምምዘጋብ ትምህርት ከጀመር ክኢሉ። በዚ ድማ እቲ ተምህራይ ካብቲ ዝበፀሐ ስነ ልቦናዊ ሃሳዩ ክወፅእ፣ ከረጋጋእን ቀልቡ ናብ ትምህርት ክገብርን ዝኾነሉ ኩነታት ተፈጠሩ” ይብሉ። ከምዝፍለጥ እቲም ወረርባታ ሓይልታት ካብቲ ከባቢ ኣይሰቐቑን ነይሮም። በዚ ምክንያት እቲም ወረርባታ ኣብ ልዕሊ ነበርቲ ብፍላይ ድማ ርእሰ መምህር፣ ተምህሮን መምህራንን ከቢድ ምፍርራሕ፣ በደልን ፀቕጥን ዝፍፀሙሉ ኩነታት ነይሩ። እቲ ዝነበረ ዘይሕጋዊ ምምሕዳር ተምህሮ ብቁንቁኦም ከይማሃሩን ከይዘረቡን ይኸልክል ነይሩ። ይኹን እምበር “ደቅናን ኣኣቕናን ካብ መሓዲ ትምህርት ክርሕቑን ክድንቁሩን ኣይግባእን” ብምባል ንኩሉ ተግባር ካ ምስዘም ኩሎም ስግኣታትን ሓይራጋታትን ትምህርት ከጀመር ከምዝተገበረ የገንዘቡ።

ኣብቲ እዋን እቲ መጀመሪ ዝኾነ በጀት ስለዘይነበረ ካብ ውልቀ ሰባት ብምትእኻኻብ መሳርሒ ፅሕፈት ዝኣመሰሉ መበገሲ ዝኾኑ ነገራት ንምግባር ተኻኢሉ። ብተወሳኺ መምህራ መፅሓፍቲ እውን ኣይነበሩን። ካብ ውልቀ ሰባት ብሶፍት ኮፒ ዝተረኸበ ብምጥቃም፣ መምህራን እውን ናይ ባዕሎም ውልቃዊ ባዕርን ዓቕምን ተጠቐሞም ከምህሩ ብምክላሎም እቲ ከይዲ ምምህሮ ምስትምህር ምስብዘሉ ፀገማቱ ከጀመርን ከቕፅልን ክኢሉ። እዚ ግን ምስ ብዙሕ ክፍተታቱ ምዃኑ ምርዳእ የድሊ። እቲ ቀንዲ ዕላማ ነቲ ፈቐድኡ ተበቲኑ ዝነበረ፣ ናብ ስደት ዝሓሰብ፣ እቲ ኩናት ብዘሕደር ፅልዋ ተስፋ ብምቕራፅ ኣብ ዘይግቡእ ቦታ ማለት እውን እንዳ ቁጭር፣ ጫትን መስተን ክውዕል ተገዲዱ ዝነበረ ተምህራይን መምህርን ናብ መሓዲ ትምህርት ከምሰልን ስለትምህርት ክሓሰብን

ምግባር እዩ ነይሩ። ናብዚ ንምኣታው ኣዝዩ ፈታኒ እዩ ነይሩ። ምክንያቱ እቲም ተምህሮ ኮነ መምህራን ከምቲ ኣብ ካልት ከባቢታት ትግራይ ዝወሃብ ዝነበረ ናይ ስነ-ልቦናዊ ሕውየት ስልጠናን ኣስተምህሮን ከይተወሃቡ እዮም ናብ ትምህርት ኣትዮም። ከሳብ ሕዚ እውን ብተዳጋጋሚ ሓቲቶም መልሲ ከምዘይረኽቡ ይዛረቡ። ብመንፅር እዚ ቀንዲ ትኹረት ተምህሮ ኣብ ኣጉል ቦታ ካብ ምውዓል ኣውግእኻ ናብ መሓዲ ትምህርት ምምላሽ ስለዝነበረ እምበር ምስፅሬት ትምህርት ተዛሚዱ ብዙሓት ፀገማት ነይሮም እዮም። ኣብ ወርሒ ጉንቦት 2016 ዓ/ም መሓውር ግዝያዊ ምምሕዳር ትግራይ ናብ ኮረም ምስኣተወ እውን ከቢድ ኩነታት እዩ ነይሩ። ንኡብነት፣ ንዘበነ ትምህርት 2017 ዓ/ም ቅድመ ምድላው ኣብ ዝግበረሉ ዝነበረ እዋን ናይ ኩሉን ኣብ ከተማ ኮረም ዝርከባ ኣብያተ ትምህርት ርእሰ መምህራን ኣብ ገለገሉ ድማ መምህራን እውን ሓዊሱ “ንምንታይ ቤት ትምህርት ከፊትኩም” ብምባል ብሰራዊት ምክልኻል ሃገር ተኣሲሮም እዮም። ይኹን እምበር እቲ ሕዝቢ ነዚ ምስሰምዖ ግልብጥ ኢሉ ወገኡ ፀቕጢ ብምግባር ክፍትሑ ክኢሎም። ዋላ ኣብዚ ሕዚ እዋን እውን እታ ከተማ ኣብ ትሕቲ ኮማንድ ፖስት ፌደራል ስለዛለ ዝተማለእ ነገት የለን። ኣብ ዘይተመቻቸወ ኩነታት ኮይኖም እዮም እቲ ከይዲ ምምህሮ ምስትምህር ዘካይዱም ዘለዉ። ምምሕዳር እታ ከተማ እውን ብዘተረጋግኦ መንገዲ ስራሕቱ ዘሳልጠሉ ምቹው ኩነታት ስለዘየለ ነቲ ቤት ትምህርት ብዘድለ መጠን ክሕግዝ ኣይከኣልን። እዚ ኮይኑ ግን ካብ እዋን ናብ እዋን እቲ ዝነበረ ኩነታት እናተመሓየሸ ይኸይድ ኣሎ። ኣብዚ ከምመርኣዩ ክውሰድ ዝኾነሉ ቦቲ ሓዲሽ ስርዓተ ትምህርት መፅሓፍቲ ተማሊኦም ኣለዉ። ካብኡ ሓሊፉ ንምምህር ምስትምህር ዘድልዩ ዝተፈለገዩ ደገፋት ማለት እውን ከምወንበር፣ ኮምፒተርን ፕሮጀክተርን ዝኣመሰሉ ብወሰን መልክዑ ዝመፅሉ ኩነታት ኣሉ። ስለዝኾነ ብተነፃፃሪ ካብቲ ሕሉፍ ኣብ ዝሓሸ ኩነታት ከምዘለዉ እቲም ርእሰ መምህር ይገልፁ።

ብመንፅር ምክንያት ተምህሮ እንትርእ እውን ተምህሮ ናብ መሓዲ ትምህርት ብዝሓሸ መልክዑ ይምለሱ ምህላዎም ዘርእ እዩ። ንኡብነት፣ ኣብ ዘበነ ትምህርት 2018 ዓ/ም ከምቤት ትምህርት 677 ተምህሮ ከምዝግቡ ትልዩ ሓዲሞ ነይሮም። ካብዚ ብምብጋስ 614 (ካብ ትልዩም 90 ነጥቢ ሽዳሽተ ምኡታዊ) ተምህሮ መዝገቡም ኣብ ከይዲ ምምህሮ ምስትምህር ይርከቡ። መሓውር ግዝያዊ ምምሕዳር ናብ ቦትኡ ምስተመለሰ፣ ተመዘቢሎም ዝነበሩ ተምህሮን መምህራንን እውን ተመሊሶም እዮም። ብካሊ እ መዳይ ዛጊድ ክፍትሑ ዘይካኣሉ ዓብይቲ ፀገማት ድማ ኣለዉ። ብመሰረቱ ከምቤት ትምህርት ስታንዳርዱ ዝሓለወ ኣይኮነን። ሕፅረት መምህራ ክፍልታት፣ ቤተ ፊተነ፣ ቤት ፅሕፈት(ኦፊስ) የብሉን። ቤተ መፅሓፍቲ እውን እቲ ነባር ስራዓተ ትምህርት ተቐይሩ ስለዘሉ ምስቲ ሓዲሽ ስርዓተ ትምህርት ተዛማዲነት ዘለዎም መፅሓፍቲ ኣይተኻተቱን። ግልጋሎት ኢንተርኔት እውን ብኣካልን ብደብዳቤን ደጋጊሞም እኳ እንተሓተቱ ዛጊድ ተጠቀምቲ ከምዘይኮኑ እዮም ዝገልፁ። ኣብ ልዕሊ እዚ ከምወረዳ ሕፅረት ካልኣይ ብርኪ ቤት ትምህርት ስለዘሉ ተምህሮ ነይሕ ርሕቕት ተጓዲዞም ዝመፁሉ ኩነታት ኣሉ። ቅድሚኒ ኩናት ኣብ ዝነበሩ ዓመታት ብ“ጃይካ” (ትካል ተራድኦ ጃፓን) ክስራሕ ዝተጀመረ ቤት ትምህርት ነይሩ ከሳብ ሕዚ ግና ክስራሕ ኣይከኣልን። ከምቤት ትምህርት ብዓቕሚ እቲ ከባቢ ክፍትሑ ኣብ ዝኾነሉ ጉዳይት ምስወለዱ ተምህሮን መላእ ሕብረተሰብን ምርድዳእ ብምግባር ክሕግዙ እናተገበረ ይርከቡ። ናይቲ ከተማ ምምሕዳር ኮነ ካልኦት ዝምልከቶም ኣካላት እውን ነቲ ዘሎ ፀገም እናረዳኣኻ ዝከኣሎም ደገፍ ክገብሩ ዝግበሩ ባዕርታት ኣለዉ። ብቀንዱ ግና ቢሮ ትምህርትን ግዝያዊ

መምህር ኔትነት ብርሃኑ ርእሰ መምህር ካዕባዲ ብርኪ ቤት ትምህርት ብርሃኑ ተስፋ ኮረም

ምምሕዳር ትግራይን ትኹረት ሂሳብ ክሕግዙ ይግባእ። እዞም ኩሎም ፀገማት ኣብቲ ቤት ትምህርት ዘለዉ እኳ እንተኾኑ ብመንፅር ውፅኢት ተምህሮ እንትዕቀን ግና ከምቤት ትምህርት ኣብ ዘተባብዕ ኩነታት ይርከቡ። ንኡብነት፣ ኣብ ናይ 2017 ዓ/ም ሃገራዊ መልቀቂ ፊተና 12 ክፍሊ ብተፈጥሮ ሳይንስ 89 ተምህሮ ተፈቲኖም 10 ተምህሮ ብቐጥታ መሕለፊ ነጥቢ እንትረኽቡ 16 ተምህሮ ድማ ናብ “ሪሚድያል” ሓሊፎም እዮም። ብማሕበራዊ ሳይንስ ካብ 69 እቶም 26 ተምህሮ መሕለፊ ነጥቢ እንትረኽቡ 34 ተምህሮ ድማ ናብ “ሪሚድያል” ሓሊፎም። ከምቤት ትምህርት ብድምር ኣብ 2017 ዓ/ም 158 ተምህሮ 12 ክፍሊ ኣፈቲኑ 36 ብቐጥታ ናብ የኒቨርሲቲ ዘእቱ ነጥቢ እንትረኽቡ 50 ተምህሮ ድማ ናብ ሪሚድያል ትምህርት ሓሊፎም እዮም። 10 ተምህሮ ልዕሊ 400 ውፅኢት ከምዘምፅኡን ከምቤት ትምህርት ድማ 22 ሚኡታዊ ተምህሮ 12 ክፍሊ ክሓልፉን ክኢሎም እዮም። ኣብ 2018 ዓ/ም ድማ መጠን ዝሓልፉ ተምህሮ ናብ 30 ምኡታዊ ንምዕባይ ተለምዖ ይሰርሑ ከምዘለዉ መምህር ኔትነት የገንዘቡ።

ትምህርት ብሩህተስፋ ኮረም ተምህራይ 12 ክፍሊ እዩ። ከም ቤት ትምህርት ብዙሓት ውሉንነታት ከምዘለዉ ይገልፁ። ንኡብነት፣ ቤተ ፊተነ፣ ግልጋሎት ኢንተርኔት፣ ግልጋሎት ዓይነ ምድሪ (ሽቓቕ)፣ ተወሰኽቲ ሓገዝቲ መፅሓፍቲ ዘይምህላዉ ንከይዲ ምምህሮ ምስትምህር ምቹው ከምዘይኮነ ይገልፁ። ይኹን እምበር ብመምህራን ዝግበር ሓገዝ ክትትልን ኣዝዩ ፅቑቕ ምዃኑ የረድእ። ብፍላይ ፍሉይ ሓገዝ ትምህርት ብምህብ፣ ክትትል ምኽርን ማዕዳን ብምህብ ከምዝሕግዝምን በዚ ተበረታቲው ልዑል ውፅኢት ንምምሕዳ ምድላው ይገብር ከምዘሎን ይሕብር። ስለዝኾነ ድማ “ንሕና ምስብዘሕ ፀገማት እናተጋፈጥና ንኡልፎ ኣለና ነቲ ቀጺሉ ዝመፅእ ተምህራይ ግና እቲ ቤት ትምህርት ዘድልዩዎ ናውቲ ተማሊኦምሉ ዝሓሸ ከይዲ ምምህሮ ምስትምህር ከህሉ ክግባር ኣለዎ” ይብሉ። ኣጠቓሊልኻ እንትርእ ካልኣይ ብርኪ ቤት ትምህርት ብሩህተስፋ ኮረም ብሰንኪ ወረርባታ ሓይልታት ብዙሕ ዕንወት ኣጋጢሙዎ እዩ። ይኹን እምበር ደቅናን ኣኣቕናን ካብ መሓዲ ትምህርት ክርሕቑ የብሎምን ብምባል ብኒሕን ሓብን ኣብ ጓጓ ፀላኢ ኮይኖም ምስመዳልታዊ ስግኣትን ሓዲጋን እናተጋፈጡ ትምህርት ከጀመር ብምግባር ወለዶኣዊ ሓላፍነቶም ዝተዋፀኡ ብምዃናም ከምስገኑ ይግብኡም። ብተወሳኺ ድማ ኣብ ክሊ ብዙሓት ፀገማት ኮይንካ ተምህሮ ብሰንኪ ኩናት ካብዝበፀሎም ስነ ልቦናዊ ሃሰድ ወጪም ኣብ መሓዲ ትምህርት ክውዕሉን ኣድላይ ክትትልን ደገፍን ብምግባር ዝሓሸ ውፅኢት ከምፅኡ ንምግባርን ዝተገበረ ባዕሪ ኣዝዩ ዝነኣድ እዩ። እዚ ኒሕ ዝተግጠቐ ገሰጋስ ተግባሩን ተጠናኺሩን ክኸይድ ዘለዎ ምንቕስቓስ እዩ። ስለዝኾነ እቲም ዘለዉ ፀገማት ልዕሊ ዓቕሚ እቲ ቤት ትምህርት ስለዝኾኑ ቢሮ ትምህርት ትግራይ ኮነ ኩሎም ዝምልከቶም መዳርግቲ ኣካላት ኣድላይ ትኹረት ገይሮም መፍትሒ ኣብ ምምሕዳ ክሕግዙ መልእኽትና ነመሓላልፍ።

ንህላወ ሕዝቢ ትግራይ እትጋደል ጋዜጣ ወይን!

ተጋድሎ

ሙትከሳዊ ልንዓት ብሄረሰብ ኩናማ

ክልላዊ ክፍል

ህዝባዊ ተልእኮ ዝተሓገጡ ጀጋኑ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ፣ ምልሻታት ታሕታይ ኢድያቦን አባላት ፍሉይ ሓይሊ ትግራይን እቲ ኩናት ምስተጀመረ ብዝገበር ምዃንን ጅግንነትን መኪቶም ናብ ፀረ መጥቃዕቲ ተሰጋገሩ። ፀላኢ ጀጋኑና ብዝገበር ምክልኻልን መጥቃዕትን ምውት፣ ቁሱልን ምናብን ኮነ። ቁፅዕ ዘይናዓቕ ድፋዕ ሓዙ ዝዋጋእ ዝነበረ ኣጋር ሰራዊትን እቲ ዘመናዊ ኣፅዋር ዝተዓጠቐ ሓይሊ መካናይዘድን ካብ ሞት ዘምለጠ ሓይሊ ድማ ስዕራቱ ተጎልቢቡ ናብ ኤርትራ ሃደመ። እቲ ሰብአውን ንዋታውን ክሳራታት ተጎልቢቡ ንኤርትራ ዝሃደመ ሓይሊ ፀላኢ ምስሰራዊት ሻዕብያ ተዋዲዱ ብሓይሊ ሰብን ኣፅዋርን ተመዓራርዩ 29 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ዳግም ተወዲቡ ብኹሉ ኣንፈት መጥቃዕቲ ከምዝጀመረ ኣብ ዝሓለፈ ቀዳማይ ክፋል ምቕራብና ይዝከር። ንሎሚ ድማ መቐፅልትኡ ክነስዕብ።

ሙትከሳዊ ልንዓት ከተሞታትን ጃጋኑ ተጋድሎ ብሄረሰብ ኩናማ

ተጋዳላይ መብራህቶም ዝሓሉ ሕዚ ምክትል ዋና ኣመሓዳሪ፣ ሓላፊ ዘፈር ፀጥታን ምምሕዳርን ወረዳ ታሕታይ ኢድያቦ እዩ። ኣብቲ ብ2013 ዓ/ም ዝተጀመረ ኩናት ፅንተት ሓላፊ ቤት ፅሕፈት ምልሻ እቲ ወረዳ ብምግባር ንድሕሪት ምልሰ ኢሉ ነቲ ኩነታት የዘንቱ።

ኣጋር ሰራዊትን ሓይሊ መካናይዘድን እዚ ሰሜን 24 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ባዕሉ ብዝጀመረ ኩናት ብቶም ጀጋኑ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ፣ ምልሻታት እቲ ወረዳን ውሑዳት አባላት ፍሉይ ሓይሊ ትግራይን ምስተቐጥቀጠ ብዙሕ ኣይፀንሐን። ንምእማኑ ዘፀገም ሰብአውን ንዋታውን ክሳራታት ተጎልቢቡ እቲ ዕድል ዝረኸበ ኣብ ሓፂር ሰዓታት ሃዲሙ ንኤርትራ ኣትዩ። እዞም ልፍንታውያን ወረርሷ ህዝቢ ትግራይ ንምፅናት ኣቐዲሞም ዝገበርዎ ስምምዕ ንምትግባር ብዙሕ ኣይተሸገዩን። ካብዚ ዝተገበሰ እቲ መጀመርታ ተዘቢጡ ንኤርትራ ዝሃደመ ሓይሊ ሰራዊት ኢትዮጵያ ምስሰራብ ሰራዊት ሻዕብያ ተዋዲዱ ዳግም ተወዲቦም 29 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ብዝተፈለለዩ ኣንፈት ውግእ ጀመሩ።

ጀጋኑ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ፣ ምልሻታት ታሕታይ ኢድያቦ፣ ምልሻታት ከተማ ሸራርን አባላት ፍሉይ ሓይሊ ትግራይን ብወገኖም ህዝባዎን መራቶምን ንዘይምድፋር ዝተወሃቦም ልኡኽ ብፅንዓት ከምክቱ ወሰኑ። ሓብን ፅንዓት ሰንቓቕ ኣብ ሓቐኛ ዕላማ ተሰሊፎም ምእንተ ህላወ ህዝቢ ትግራይ ንመሰዋእቲ ቅርብት ምዃኖም ካብ ተግባራዊ ምንቅስቃሶም ኣየጠራጥርን። ይኹን እምበር ጀጋኑ ምልሻታትን አባላት ፍሉይ ሓይሊ ትግራይን ዝነበረም ሓይሊ ሰብን ዝሓዘዎ ኣፅዋርን ምስናይቶም ልፍንታውያን ወረርሷ ኩለመዳዩዎ ዓቕሚ ብፍላይ ብሓይሊ ሰብን ኣፅዋርን ዝመጣጠን ኣይነበረን። ሰራዊት ኢትዮጵያ ኣቐዲሙ ናብ ኤርትራ ዘለተዎ ሓይሊ ወሲኹ ዘመናዊ ኣፅዋር ኣዕጢቑ ዘሰለፎ ኣጋር ሰራዊት መቐፅፀሪ የብሉን።

ዕሱብ ሰራዊት ሻዕብያ እውን ብተመሳሳሊ ዳርጋ ናይታ ሃገር ብኣጋር፣ መካናይዘድን ኮማንዶን ዝፍሰጣ ክፍላተ ሰራዊት ናብቲ ግምባር ኣኸተተ። ልፍንታውያን ወረርሷ «ወታደራዊ ዓወት ንምሕፋስ የኸእለና እዩ» ዝበልዎ ሸሽ ሰራዊትን ማእለያ ዘይብሉ ዘመናዊ ኣፅዋርን፣ ምሉእ ዘይጎደሎ ዕጥቅን ስንቅን ሓዞም መሬት ኣድያቦ

ብኹሉ ኣንፈት ከምኣንበባ ወረርሶ። 29 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ብኣንፈት ምዕራብ ትግራይ ዝመፀ ፀላኢ ነቲ ዝተመዛበለ ህዝቢ እናሳደደ ናብ ከባቢ ዓዲ ጎሹ ተፀገዐ። ብኣንፈት ሰሜን ድማ ሻዕብያ፣ ሰራዊት ኢትዮጵያ፣ ፋኖ፣ ዕጡቓት ኣምሓራ ተላፊኖም ብዓዲ ፀፀር ሓደ ግምባር፣ ብባድመ፣ ገምሃሎ ካልእ ግምባር ፈጠሮም ብደብዳብ መካናይዘድ ተሓጊዞም 30 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ጀጋኑና ናብ ዝነበርዎ ከባቢ ከምዝተፀገዐ ተጋዳላይ መብራህቶም ንድሕሪት ተመሊሱ ተዘክሮኡ ኣካፊሉና።

አባል ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ዝኾነ ጅግና ተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ኣብ ወረዳ ታሕታይ ኢድያቦ ጣብያ ለምለም እዩ ዝነበር። ቅድሚ ኣብ 2013 ዓ/ም ኩናት ምጅማሩ ይኹን ምስተጀመረ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ዝነበሮም ምድላውን መኸተኦምን ብዝምልከት ከምዚ ይብል። ኣብ 2013 ዓ/ም ኩናት ቅድሚ ምጅማሩ ከምጣብያ ለምለም ዝነበረ በዝሒ ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ 91 ኮይኑ፣ ካብዚ 48 ምልሻ ኣብ ብርኪ ሓደ፣ 43 ድማ ብዕድመ ድፍኡ ዘበሉ ስለዝኾኑ ኣብ ብርኪ ክልተ ተወደቡ። እቲ ኣብ ብርኪ ሓደ ዝተወደበ ሓይሊ ብመልክዕ ፀረ ሸፍታ ርሕቕ ኢሉ ለይትን ቀትርን ዝንቀሳቐሰ ሓይሊ እዩ። እቶም ኣብ ብርኪ ክልተ ዝተወደቡ አባላት ምልሻ ድማ ምስህዝቦም ኮይኖም ፀጥታ ከባቢኦም ዘውሕሱ ዝነበሩ ዮም።

እቲ ኩነታት ቀስ ብቀስ እናሓመቐ ይኸይድ ብምግባር አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ካብ ወረዳ ብዝወሃቦም መምርሕን ኣንፈትን መሰረት ኣብ መፋርቕ ወርሒ ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ውሱን ምድላው ክገብሩ ተገደዱ። ብመሰረት ዝተወሃቦም ኣንፈት ኣብ ቀዳማይ ብርኪ ዝነበሩ 48 አባላት ምልሻ ኣብ ሓንቲ ሓይልን ኣርባዕተ ጋንታን ተወደቡ። ካብዚኦም እታ ሓንቲ ጋንታ 15 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም «ድልድል ተከዘ ብፀላኢ ከይፈርስ» ብዝብል ንሓለዎ ክትኸይድ ተገብረ። እተን ዝተረፉ ሰለስተ ጋንታታትን ኣብ ብርኪ ክልተ ዝነበሩ አባላትን ድማ ፀጥታ ከባቢኦም እናውሓሱ ኣብ ጣብያኦም ፀንኡ።

ምስዚ ጎድና ጎድኒ 80 መናእሰይ ብሄረሰብ ኩናማ ከምብረት ምፍታሕን ምግጣምን ከምኡ እውን ደረቕ ቴንሽን ዝበሉ ውሱናት ወታደራዊ ታዕሊማት (ስልጠና) ኣብ ውሽጢ ወርሒ ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ይወሃብ ምንባር ተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ገሊፀልና። ልፍንታውያን ወረርሷ 24 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም

ብሃንደበት ኩናት ምስከፈቱ፣ እቲ ኣብ ብርኪ ሓደን ብርኪ ክልተን ተልእኾ ዝፅበ ዝነበረ ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ገሊኡ ምስናይ ኣፅራጋን ማይኩሕልን ምልሻ ተወዲቡ፣ ገለ ክፋሉ ድማ ንምክልኻል ናብ ከባቢ ኣደመይቲ ኣምረሐ። ዝሓሸ ዓቕሚ ዝነበሮ ምልሻ ብሄረሰብ ኩናት ድማ አባላት ምልሻ ታሕታይ ኣድያቦ ዝሓዘት ብሻሊታ ገብረዮህድ ገብረዝጊሄር ኣትምራሕ ቦጦሎኒ ብምዃን ንምክልኻል ናብ ከባቢ ሳምበል ኣምርሑ። ኣብዚ እዋን፣ ብተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ካልኣትን እናተመርሐት ሰራዊት ብልፅግና ናብ ዝዓረደሉ ከባቢ ኣደመይቲ ንምክልኻል ናብ ከባቢ ሰምበል ኣምርሑ። ኣብዚ እዋን፣ ብተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ካልኣትን እናተመርሐት ሰራዊት ብልፅግና ናብ ዝዓረደሉ ከባቢ ኣደመይቲ ንምክልኻል ናብ ከባቢ ሰምበል ኣምርሑ። ኣብዚ እዋን፣ ብተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ካልኣትን እናተመርሐት ሰራዊት ብልፅግና ናብ ዝዓረደሉ ከባቢ ኣደመይቲ ንምክልኻል ናብ ከባቢ ሰምበል ኣምርሑ። ኣብዚ እዋን፣ ብተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ካልኣትን እናተመርሐት ሰራዊት ብልፅግና ናብ ዝዓረደሉ ከባቢ ኣደመይቲ ንምክልኻል ናብ ከባቢ ሰምበል ኣምርሑ። ኣብዚ እዋን፣ ብተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ካልኣትን እናተመርሐት ሰራዊት ብልፅግና ናብ ዝዓረደሉ ከባቢ ኣደመይቲ ንምክልኻል ናብ ከባቢ ሰምበል ኣምርሑ።

ብብከባቢኡ ነናይባዕሎም ተልእኾ ዝተውሃቦም አባላት ምልሻ ወረዳ ታሕታይ ኢድያቦ መብካሕቲኦም ብዓወት ዘዘገም። ብተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ትምራሕ ዝነበረት ኣሃዳ ነዚ ተረዲኦ ንብፅባሕቲ 27 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ስዓት ወጋሕታ ነቲ ኣብ ቁሽት ኣደመይቲ ዝዓረደ ሓይሊ ፀላኢ ብዘይከሳራ ወቕዓ ነቲ ቦታ ተቐፃፀሪቶ። ፀላኢ ኣብ ሓፂር ሰዓት ከቢድ ሰብአውን ንዋታውን ክሳራ ተጎልበዘ። ገሊኡ ምውት፣ ቕሱል፣ ምናብን እንትኸውን ገሊኡ ድማ እግሩ ናብ ዝመርሖ ሃደመ። ካብ ብሬን ጀሚሩ ቁፅሩ ዘይናዓቕ ከላሽን ማሪቶም ወታደራዊ ዓቕሞም ኣደልዲሎም ካብ ፀላኢ ዝተማረኸ ንብረትን ኣፅዋርን ክሕልዉ ብላዕሊ ተነግሮም። ብማሞ ትምራሕ ኣሃዳ እውን ንሓለዎ ናብ ከባቢ ዓዲኣባይ ኣምረሐት።

ኣብ ከምዚ ዝበለ ኩነታት እናሃለዉ ልፍንታውያን ወረርሷ ከምብሓዳሽ ጥምረት ፈጠሮም 30 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ኣብ ሸሻቢት ኮይኖም ናብ እንዳማርያም ደብዳብ ከቢድ ብረት ጀመሩ። ከባቢ ሰዓት 10 ድሕሪ ቀትሪ ዝጀመረ ደብዳብ ክሳብ 12 ናይ ምሽት ኣየቋረጸን።

ፀላእቲ ብሓይሊ ሰብ ይኹን ብኣፅዋር ኩሉ ዓቕሞም ኣዋዲዶም ብኹሉ ኣንፈት ኩናት ስለዝኸፈቱ ኩነታት ክቀያየር ጀመረ። ማሞ ዝሓዘ ጋንታ ኣብ ሓለዎ ዓዲ ኣባይ እናሃለወት ነቲ ሓለዎ ገዲፉ ኣብ ስታድዮም ከተማ ሸራር ምሽት ሰዓት ክልተ ክትርከብ ከምዘለዎ መልእኽቲ በፅሓ። ግን ድማ ነቲ ንብረት ዝሕሉ ካልእ

ተተካኢ ሓይሊ እውን ኣይተልእኸን። ኣብዚ እዋን ዝኾነ መልእኽቲ (ሓበሬታ) ብሰብ እንተዘይኮይኑ ብፊድዮ ዝገበር ርክብ የለን። እዚ ጋንታ መማረቂ ምስተሰኣነ ነቲ ንብረት ገዲፉ እንተኸደት ግውዒት ዝገበሩ ኣካላትን ካልኣት ኣሃዳታትን ዘተኣኸቦም ጉዳይ ዘትዮም ወዲኦም ነናብ ተልእኾኦም ስለዝኸዱ ናብ ዝነበረቶ ቦታ ተመሊሶ ኣደረገ። ንብፅባሕቲ ሓደ ሕዳር 2013 ዓ/ም ብንጉሆኡ ናብ ምቓዕ ነጋሪት ኣምረሐት። ናብቲ ቦታ ምስኣተወት ኣብኡ ምስከረኸቦቶም አባላት ምልሻ ታሕታይ ኢድያቦ ብምዃን ናብ ማይ ሓፃ ኣምርሑ። ብተከዘ ተቐሪፃ ዝነበረት ጋንታን ሰምበል ዝነበረ ኣሃዳን ብብዝጥዕሞም ኣንሳሊቦም ተራኸቡ። ካብ ማይ ሓፃ ብለይቲ ዓዲ ሃገራይ ኣትዮም ኣደሩ።

ኣብዚ እዋን እዚ ሰራዊት ሻዕብያ ብኣንፈት ባድመ፣ ሰራዊት ብልፅግና ድማ ብተከዘ ሸሽ ሰራዊት ኣሰሊፎም ክኣትዉ ስለዝጀመሩ ኣባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማን ምልሻታት ታሕታይ ኢድያቦን 2 ሕዳር 2013 ዓ/ም ኣብ ዓዲ ሃገራይ ሓዳሽ ኣወዳድባ ፈጠሮም ንምክልኻል ተዳለዉ። ፀላኢ ብኹሉ ኣንፈት ግዝያዊ ልዕልነት ስለዝረኸበ ንማይ ሓፃ እውን ተቐፃፃርታ እዩ ዘሎ። ጀጋኑ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማን ምልሻታት ታሕታይ ኢድያቦን ነቲ ናብ ማይ ሓፃ ዝኣተወ ሓይሊ ንምውቓዕ 4 ሕዳር 2013 ዓ/ም ካብ ዓዲ ሃገራይ ተበጊሶም ተፀጊዐም ሓደሩ። ንነሆ ከባቢ ሰዓት ሓደ ኣብ ልዕሊ ፀላኢ ዝኸፈትዎ መጥቃዕቲ ክሳብ ሰዓት 3:30 ረፋድ ብዝገርም ፅንዓትን ጅግንነትን ተዋግኡ። ፀላኢ ብዝነበሮ ኣፅዋርን በዝሒ ሰራዊትን ምኽንያት ብኸልእ ኣንፈት ክኸብሮም ምስጀመረ ግና ናብ ዝጥዕሞም ሸሊኹም ክውፁ (ክንሳሕቡ) ተገደዱ። ኣባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ዝርከቡም ምልሻታት ታሕታይ ኢድያቦን ገለ ውሱናት አባላት ፍሉይ ሓይሊ ትግራይን ኣብ ከምዚ ዝበለ ከቢድ መግብብ ዋላ እናሃለዉ ብዝተወደበን ዘይተወደበን መንገዲ እናተኸላኸሉ ፀላኢ ደው ክብልን ክሰግኡን ይገብሩ ምንባር ጅግና ተጋዳላይ ማሞ ፍርንጊ ንድሕሪት ምልሰ ኢሉ ነቲ ዝነበረ ኩነታት የዘንቱ።

24 ጥቅምቲ 2013 ዓ/ም ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተፈፀመ ኩናት ፅንተት ሃንደበታዊ እዩ ነይሩ። ህዝብን መንግስትን ትግራይ ኣጀንደኦም ሰላምን ልምዓትን ስለዝነበረ ነቲ ኩናት እዚ ዝበሃል ምድላው ኣይነበሮምን። ካብዚ ዝተገበሰ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ኣቐዲሞም ብመልክዕ ፀረ ሸፍታ ተወዲቦም ይንቀሳቐሱ ስለዝነበሩ እቲ ኩናት ምስተጀመረ ምስአባላት ምልሻ ወረዳ ታሕታይ ኢድያቦ ብምትእሳር ቀልጢፎም ናብ ምክልኻል ዝኣተዉሉ ኣጋጣሚ ነይሩ። ይኹን እምበር ህዝቢ ብሄረሰብ ኩናማ ኣቐማምጥኡ ኣብ ደብ ኤርትራ ዝርከብ ብምዃን ሰራዊት ሻዕብያ ብገምሃሎ ገይሩ እንትኣቱ ኣብ ልዕሊ እቲ ብሄር ብኸቢድ ብረትን ብእግረኛን ብዙሕ ግፍዒ እዩ ፈገፀ። ልፍንታውያን ወረርሷ ከምቲ ኣጀማምረኦምን ኣመፃፅኦምን ዝተርፍ ሰብ ኣይምነበረን። ሳላ እቶም ጀጋኑ አባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ፣ ምልሻታት ታሕታይ ኢድያቦን ሸራርን ከምኡ እውን ኣባላት ፍሉይ ሓይሊ ትግራይ ቀልጢፎም ብዝገበርዎ ዓርሰ ምክልኻልን ፀረ መጥቃዕትን ፀላኢ ንግዚኡ ደው ክብል ተገደደ።

ህዝቢ ብሄረሰብ ኩናማ እውን ኣብ ጎድኒ ደቁን ኣይታቱን ተሰሊፉ ስንቅን ዕጥቅን እናቐረበ ካብ

ካብ ክቢ ሃዕረ ዘሎ ሕዝብንቕ

ብትካል ገባሪ ሰናይ ኣድራ ዝተሃነፀት ትካል መስተ ማይ

ወረዳ ታሕታይ ቆራሮ ኣብ ዙርያ ከተማ ሸረ እንዳሰላሴ እትርከብ ንምንግር ተብሂላት ወረዳ እያ። እታ ወረዳ፤ “ቆራሮ” ዝተብሃለት ሙብሓተኦታ መሬት ሰማን ምዕራብ ትግራይ ኣብ ቆላን ሓውሲ ቆላን ዝርከብ ብምዃን ኣብቲ ከባቢ ዘሎ ወይና ደጉዓ ስነ ምህዳር ዘለዎ ከባቢ ስለዝኾነ ቆራሮ (ቆራሮ ቦታ) ተባሂላ። እቲ ዛጅሊ ኣየር ዘለዎ ከባቢ ንምምሕዳር ክጥዕም ኣብ ክልተ እንትኸፈል ድማ “ታሕታይን ላዕላይን ቆራሮ” ዝብል ስያመ ተዋሂቡዎ ክብሉ ካብ ሰብ ሞያ ከይዲ ስራሕ ማይን ኢነርጅን እታ ወረዳ የብርሁ። እዚ ዛጅሊ ከብታት ኣየር ዝወነነትን እኹል ሃፍቲ ማይ ከርሰ ምድር ዘለዎን ንምንግር ምቕደብ ዝኾነት ወረዳ ኣይልታት ፅንተት ብሰንኪ ኣብ ትካላት ማይ ብዘብፀሕዎ ዕንወት ሎሚ ሕብረተሰብ ብፅምኡ ማይ ቃዕቃዕ ዝብላላ ኮይና ኣላ።

ምስንዳእ ጋዜጣ ወይን ብምዃን ማይ ዝሰቐ ዘሎ ነባሪ ወረዳ ታሕታይ ቆራሮን ተወሳኺ ኣብታ ወረዳ ኣብ ቴንዳ ዝነብሩ ዘለዉ ልዕሊ 5,000 ተመዘበልቲ ምዕራብ ትግራይን ከብታት መስተ ማይ ኣመልኪቱ ዳህሳስ ኣካይዱ ኣሎ። ብመሰረት እቲ ዝተገበረ ዳህሳስ፤ ካብ 95 ሺሕን 352 በዝሒ ህዝቢ እታ ወረዳ እቲ ልዕሊ ፍርቂ ማለት እውን 53 ሺሕን 970 ህዝቢ ከምኡ እውን 5,000 ተመዘበልቲ ምዕራብ ትግራይ ተወሳኺ ምዃን ስእነት ምእ ፅሩይ ዝስተ ማይ ተሳጢሖም ይርከቡ። ብርግፅ ቅድሚ ልፍንታዊ ወራር 2013 ዓ/ም ብብርኪ ወረዳ ፅሩይ መስተ ማይ ንምምላእ ብዝተሰርሑ ስራሕቲ 9ባይቲ ለውጥታት ተመዝገቦም ነይሮም። ንኣብነት፤ ኣብ 2012 ዓ/ም እታ ወረዳ 401 ትካላት መስተ ማይ ብምውናን 70 ምኡታዊ ነባሪ እታ ወረዳ ተጠቃሚ ፅሩይ ዝስተ ማይ ከምዝነበረ ካብታ ወረዳ ዝረኽብናዮ መረዳታ የመላኹት።

ይኹን እምበር ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ጀርዳይድ ምስተፈፀመ 300 ትካላት ማይ ብኣይልታት ፅንተት ብምዕናዎን ብምስራቕን ሸፋን ፅሩይ ዝስተ ማይ እታ ወረዳ ናብ 43 ነጥቢ ስለስተ ምኡታዊ ወራር። እቲ ዘጋጠመ ፀገም ንምቕራፍ ካብ 2016 ዓ/ም ጀሚሩ ከምዓረት፤ ሳማሪታንስ ፐርሰ ኢትዮጵያን ኣድራን ዝበላ ትካላት ምግባር ሰናይ ኣብታ ወረዳ ምንቅስቃስ ጀሚረን። ብፍላይ

ማሕበራዊ ረድኤት ትግራይ (ማረት) 50 ትካላት መስተ ማይ ብምዕጋንን ድሕሪ ፅንተታዊ ኩናት ተጠፋፊኡ ዝነበረ 1,500 ኮሚቴ ማይ እታ ወረዳ ስልጠና ብምሃብ ናብ ስርሑ ከምሰሰ ብምግባርን ቅድሚት ትሰራዕ።

ብተመሳሳሊ ትካል ገባሪ ሰናይ ወርልድ ቫኾን ክልተ ተወዝወዘቲ (ተሓቕንቲ) ትካላት መስተ ማይ ናብ ሶላር ብምቕያርን 12 ፅገና ብምክያድን ናብ ተጠቃምነት ሕብረተሰብ ክሰጋገሩ ገደሩ እዩ። ከምኡ እውን ትካል ገባሪ ሰናይ ሳማሪታንስ ፐርሰ ኢትዮጵያ 12 ትካላት መስተ ማይ ምስምሉእ ሓፀረን ሃኒፃ እያ። ትካል ገባሪ ሰናይ ኣድራ ድማ 07 ትካላት መስተ ማይ ብምህናፍ ብሶላር ገጠማ ንሕብረተሰብ ከምዘረከበት መተሓባበር ከይዲ ስራሕ ቀረብ መስተ ማይ ወረዳ ታሕታይ ቆራሮ ሃለቃ ወልደአረጋይ ኣጎስ ይገልፁ።

ካብዚ ተበጊስኻ ክርእ እንተሎ፤ ኣብታ ወረዳ ዝንቃሳቕሳ ዝነበራ ትካላት ገበርቲ ሰናይ ማለት እውን ማረት፤ ወርልድ ቫኾንን፤ ሳማሪታንስ ፐርሰ ኢትዮጵያ፤ ኣድራ፤ ዋሽን፤ ኣይኤምሲን ኣብ ምቕላል ፀገም መስተ ማይ እታ ወረዳ ዝተግዕዙ ግደ ልዑል እዩ። ዛጊድ ድማ፤ ብድምር 80 ዝእኸላ ትካላት መስተ ማይ ፀገኒን እዩን። ኮይኑ ግና እቲ ዝካየድ ፅገና ነዊሕ ግልጋሎት ከይሃበ ሙብሓተኦታ ተባላሽዮ ዝብል ደብዳቤ እዩ ዝመፀካ። እቲ ካልእ ፀገም፤ ብዘይካ ማረት እተን ካልኣት ትካላት ገበርቲ ሰናይ ዝነበረን ግንኢት ወዲኣን ኣብ 2018 ዓ/ም ካብታ ወረዳ ጠቕሊለን ምውፃእን እዩ።

ትካላት ገበርቲ ሰናይ ኣብ 2016 ዓ/ም ናብ ስራሕቲ ፅገና መስተ ማይ እታ ወረዳ ምስኣተዎ ካብ 101 ትካላት መስተ ማይ ናብ 364 ወሲኹን እዩን። ኣብዚ በተን ትካላት ምግባር ሰናይ ዝተገበረ ፅገና ትካላት ማይ እቲ ሸፋን ዝስተ ፅሩይ ማይ ካብ 43 ሚኡታዊ ናብ 50 ምኡታዊ ሓፍ ክብል ይግበእ ነይሩ። እንተኾነ ግን ምስቲ ኣብታ ወረዳ ዘሎ ልዕሊ 5,000 ተመዘበሊ በዝሒ ተጠቃሚ እንትድመር እቲ ሸፋን ዝስተ ማይ እታ ወረዳ ካብ 43 ነጥቢ ሸፍንተ ምኡታዊ ክኣልፍ ኣይከእለን። ስለዝኾነ እቲ ልዕሊ ፍርቂ ዝኾነ ህዝቢ ካብ ወሓዚ ናብ፤ ዕቑራት፤ ካብ ጎቦታት ዝፍልፍሉ ንማይ ወለድ ሕማማት ዝተቐረፁ መስተ ማይ ንምጥቃም እዩ ተገዲዱ ዘሎ።

እቶም ሕዚ ፅሩይ ዝስተ ማይ ረኺቦም ዘለዉ ነበርቲ

ቅድም ኢሉ ፅሬት ዘይብሉ ማይ ንምምላእ ክሳብ ክልተ ነጥቢ ሓሙሽተ ኪሎ ሜትር ይጓዛዩ ነይሮም። ኣብቲ ጊዜ ብፍላይ ደቂ ኣንስትዮ ንልዕሊ ሓደ ሰዓት ጀሪካን ማይ ተሰኪመን እንትጓዛዩ ሰፊሕ ፀገም ጥዕና ይበፀሐን ዝነበረ እንትኸውን ህፃውንቲ እውን ማይ ከምዕሉ ካብ ትምህርቲ ይተኣገዙ ነይሮም። ሕዚ ግን ትሕቲ ፍርቂ በዝሒ ህዝቢ እታ ወረዳ ስለዝተፈትሐ ብብርኪ ወረዳ ማይ ንምርካብ ዝነበረ ክልተ ነጥቢ ሓሙሽተ ኪሎ ሜትር ርሕቕት ናብ ክልተ ኪሎ ሜትር ወራዳ ኣሎ።

ይኹን እምበር እቲ ፀገም ሕዚ እውን መሊኡ ኣይተፈትሐን። ብርግፅ ከምቲ ልዕሊ ክብል ዝተገለፀ ቅድሚ እቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝተፈፀመ ኩናት ፅንተት እቲ በዓል ሞያ መስተ ማይ ፀገም ሕብረተሰብ ኣሎ ኣብ ዝተባሃሉ ቦታ ከይዱ ንምፍታሕ ደፋእፋእ እናበለ ውፅኢት የምፅእ ነይሩ። ሕዚ ግና ብሕፅረት በጀትን ነዳድን ዝነበረ ስራሕቲ ምግባሕ መስተ ማይ ጠጠው ኢሉ እዩ ዘሎ። ኣመራርሓ ቤት ፅሕፈት ቁጠባ ጉዳይ መስተ ማይ ረሲዑ መደባት ሕርሻ ጥራሕ ሒዞ ናብ ጣብያታት ስለዝወፍር፤ ጉዳይ መስተ ማይ ትኹረት ኣይተገበረለንን። ከይዲ ስራሕ መስተ ማይ ተባሂሉ ኣብ ትሕቲ ቤት ፅሕፈት ቁጠባ ካብ ዝምደብ ምስትካላት ገበርቲ ሰናይ ዘሎ ርክብ ብሰብ ሞያ ከይዲ ስራሕ መስተ ማይ ተበግሶ ተፀሓሒይም ዝረኽብዎ ዕዳል እንተዘይኮይኑ ምስቢሮ ማይን ኢነርጅን ይኹን ቤት ፅሕፈት ቁጠባ ዝግበር ርክብ ኣዘዩ ትሕቲ እዩ። እዚ ዝፈጠሮ ድማ ሸፋን መስተ ማይ ወረዳታት ፍትሓውነት ከምዝጎደሎ ሃለቃ ወልደአረጋይ ይገልፁ።

ፀገም መስተ ማይ ታሕታይ ቆራሮ በዚ ጥራሕ ዝግለፅ ኣይኮነን። ቅድሚ ፅንተታዊ ኩናት ሕብረተሰብ ብኸነት ማይ ንምክልኻል መተሓዳሪ ደንቢ ኣውግኡ ኣብ ቤት ምኽሪ ኣፅዳቕ ይጥቀም ስለዝነበረ ኣብ ማሕበራዊ ቤት ፍርድን ካልኣት ምምሕዳርን ሕጊ ኮይኑ የገልግል ነይሩ። እቲ ሕብረተሰብ በቲ ዝፀደቐ ሕጊ ይግልገል ስለዝነበረ እውን ብኸነት ማይ ቀኒሱ እዩ ሕዚ ግና ብጀካ ኣብ ውሑዳት መርኣያ (ሞዴል) ትካላት ዝበዝሕ ሕብረተሰብ ዝጥቀሙሉ ዝነበረ መተሓዳሪ ደንቢ ብኸነት ማይ ረሲዖም እዩ። ብምዃን እውን ዝርከባ ማይ በቢ ከባቢኡ ብዘይኣግባብ ይባኸን ኣሎ። ኣብ ከተማታት ድማ ምብኸን ማይ ጥራሕ ዘይኮነስ

እቶም ዝተዘርግሑ ቱቦታት ማይ ስለዝኣረጉ ምስቲቦ ሸቓቕ ብምትሕውዋስ ፀገም ጥዕና የጋጥም ከምዘሎ ሃለቃ ወልደአረጋይ የረድኡ።

ኣብዚ፤ ዋላ እኳ ሕብረተሰብ ብጉልበቱ ዝገብሮ ተሳትፎ ናብ ገንዘብ ቀይርካ ኣብ ምኣዝ ፀገም እንተሃለወ ኣብ ስራሕቲ መስተ ማይ ናይ ባዕሉ ኣስተዋፅኦ ይገብር እዩ። ንኣብነት፤ ካብ ወረዳ ታሕታይ ቆራሮ ናብ ከተማ ሸረ ዝኣትው 26 ሚልዮን ብር ዝወድኦ ፐሮጀክት መስተ ማይ ብማእኸል ወረዳ ታሕታይ ቆራሮ እንትኣልፍ ንነበርቲ እታ ወረዳ 10 ናቕጣታት ማይ ንክወሃብ ተወሲኑ እዩ።

እቲ ሕብረተሰብ ነዚ ዕድል ኣብ ረብሓኡ ንምውግል ኣብ ዝተገበረ ስራሕቲ ብጉልበቱ ተሳትፏ እዩ። ይኹን እምበር ሕብረተሰብ ቀፃሊ ዝሳተፈሎ ባይታ ይንእስ እዩ። ምኽንያቱ ገበርቲ ሰናይ ዝሰርሕዎን ትካላት መስተ ማይ ምሉእ ስራሕቲ ብናይ ባዕሎም ወፃኢ ስለዝኸፍንዎ ተሳትፎ ሕብረተሰብ ዝሓትት ኣይኮነን። እተን ትካላት ናብ ሶላር ንምቕያር ስለዝኣስቡ ኣብ ተወዝወዘቲ ትካላት መስተ ማይ ዝጥቀም ሕብረተሰብ ኣብ ወርሒ 30 ብር እናዋፀኦ ንሶላር መቐየሪ ዝኸውን፤ መሕፀሪ እተን ትካላትን ፀገም እንተጋጥመን መፀገንን ገንዘብ ይዓቕር ኣሎ። ኣብ ምሕላው እተን ትካላት ዘሎ ኩነታት ዝሓሸ እዩ ምባል ይክእል። ብፍላይ ሶላር ዘለዎን ትካላት መስተ ማይ ዋርድዶ ይቆፅረለን ኣሎ። ቅድም ሕብረተሰብ ሓዳሽ ትካል ማይ እንትኣዓት “ካብ መሬተይ ኣርሒቐለይ” ዝብል ዝነበረ ሎሚ ምስሰራሕቲ መስተ ከተሓሕዞ ስለዝደሊ “ኣብ ጥቓ ዝይ ኩዓትዎ፤ ባዕላይ ክኸልፍ” ናይ ምባል ሕቶ ከምዘቐርብ እዩም እቶም መተሓባበሪ ዘረድኡ።

ሃለቃ ንጉስ በየነ ነባሪ ጣብያ ዓዲ ግዳድ ቁሽት ሰላም እዩም። እዘም ወላዲ፤ ቅድሚ እታ ሕዚ ዝጥቀሙላ ዘለዉ ትካል መስተ ማይ ምስርሓ ካብ ፍልፍል ተፈጥሮ ይጥቀሙ ምንግባርም ኣዋጊዮምና። እቲ ፍልፍል ተባላሽዮ እንትፀንሖም ንፅኡ ከምብሓዳሽ ፀሪጎም ንምምላእ ልዕሊ ሓደ ሰዓት ይውድኡ ምንግባር ድማ ይገልፁ። ብፍላይ ኣብ እዋን ክረምቲ ካብ ውሕጅ ይጥቀሙ ብምንግባርም ብማይ ወለድ ሕማማት ውፅኢትን ቁርፀትን ይጥቅዑ ነይሮም። ሃለቃ ንጉስ ኣብዚ ሕዚ እዋን ንዝተሰርሐት ትካል መስተ ማይ ዘሎ ኣጠቓቕማ ኣመልኪቶም እንትገልፁ፤ “ሕብረተሰብ ንብኸነት ማይ ስለዝጥንቀቑ ናብታ ትካል ማይ መንቐርቐር ገይሩ እዩ ዝጥቀም። ነዚ ዝከታተል ዋርድዶ ከዓ ኣሎ። ኮሚቴታት ማይ ተመሪፀም ብምሉእ ወነ እዮም ዝሰርሑ። ካብ ዓቕሚ ንፃዕሊ ፀገም እንተኣጋጠሙ ጥራሕ እዩ በዓል ሞያ ዝፀዋዕ። ቁሽት ሰላም ሓውሲ ከተማ ስለዝኾነት ተወሳኺ ሰብ ይሰፍር ስለዘሎ ተወሳኺ ትካል ማይ ተሰሪሖ ናብ ታንክር ብምእካብ ናብ ዝሓትት እንተኣካቱ ብኸነት ምቁፅፃር እውን ምተኸእለ” ይብሉ።

ካሊኦ ኣብዚ ጉዳይ ኣመልኪትና ዘዘራረብናዮን ነባሪት ጣብያ ዓዲ ግዳድ ቁሽት ሰላም ዝኾና ወይዘር ዮርዳኖስ ተካ እዩን። እዘን ወገን፤ ቅድሚ ትካላት ማይ ምስርሓን ካብ ዕቋር ማይ ንምምላእ ሰዓታት ይወስደሉን ከምዝነበረ የረድኡ። ብሰንኪ እዚ ድማ ኣዴታትን ህፃናትን ብፀገማት ዋሕዲ ማይን ማይ ወለድ ሕማማትን ይጥቁዑ ነይሮም። ንባዕላን ብመድሓት ዝተሓከመ ፅሩይ ማይ ብዘይምርካብን ንሕማም ሕፊስ (ጎይተር) ተቐሊፀን እዩን። ኣብዚ ሕዚ እዋን ብኸነት ማይ ንምክልኻል ጠብታ ማይ እውን ከይትባኸን ብስርዓትን ግቡእ ክትትል ብምግባርን እዮም ዝጥቀሙ። ሕብረተሰብ

ናብ ገፅ 17 ይዘውር

ህዝቢ ትግራይ... ካብ ገፅ 7 ዝዞረ

እምበር ካልኣት ብዙሓት ፓርቲታት ፈጠሩ ኣብኡ ኣትዮ ክሕምዙቑን ክሕምዙቑን ኣይፈቅድን። ሐዚ እዚአም እውን ኣብቲ ደንበ ተቋውሞ ኮይነን ህዝቢ ንምክፍፋልን ንምጥፋእን መሰለፊ መንገዲ ክጥቀሙለን ደልዮም እዮም እምበር እዚ ዝበሃል ዓቕሚን መማረጊ ሓሳብን ዘለዎም ውድባት ኣይኮኑን።

ኣብቶም በቢግዘይኡ ዝፍልፈሉ ዘለዉ ውድባት ዝኣተዉ ሰባት ዕላማ የብሎምን። ዕላማ ማለት ኣብ ትግራይ ናይ መስመር ኣፈላላይ፣ ዘይምፅራይ፣ ኣተሓሳስባ ፀገም ኣሎ እዮ እዚ ለውጢ ከንምፅእ ኢና ኢሎም ፕሮግራም ሓንጻዎም ብዕላማ ዝቃሉሉ ኣይኮኑን። ሽም ጥራሕ ሓዞም፣ በጅት ይምደበሎም ኣዲስ ኣበባ እዮም ዝነብሩ። ስለዚ ዝኾነ ፓርቲ ይፈጠር ከወዳደር እዮ ክሳብ ዝበለ ኣብቲ ህዝቢ መገኡ ብሰላማዊ መንገዲ ይወዳደር። ብዓመፅን ብዕላማዊ መንገዲ ንገር ግን ፈጻሚ የለን። ምኽንያቱ ህዝቢ ትግራይ ብዓመፅን ዕላማዊን ዝፍታሕ ስረ የብሎን።

ካብዚ ሓሊፉ ንምንታይ መፍትሒ ዘይግበረሉ ዝብል ሕቶ ኣብ ዓመፅ ምእታው እንትጅምሩ እንተለዉ ሽዑ መፍቲኡ ኣሎ። ብሰላማዊ መንገዲ ንመፅእ እንተይሎም ከዓ ዓቕሚ እንተልይዎም ይምፅኡ እቲ ሰላማዊ መንገዲ መፍትሒ እዩ። እቲ ህዝቢ ዘለዓዕልን ዝውድብን ትክክለኛን ምሩፅ ዝበሃልን ፕሮግራም ተታሒዙ እዩ። ካብኡ ሸሪፎምን ቆርሚሞምን ፕሮግራም ከውፅኡ ኣይክእሉን። እዚ ኢኻ ክትገብር ኣትክእል እምበር ውድብ ብዝተፈጠረ ቐፅሪ ሓዞ ትስደ፤ ከይትለቆ ዓይነት ስጉምቲ ምእታው ምንም ትርጉም ዘለዎ ኣይኮነን።

ወይን:- ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ፅንተት ምስዝፈፀመ ሓይሊ ጥፍኣት ተላልኲ ትግራዊዎ ዝበሃል ፍጡር ካብ ገፅ መሬት ንክጠፍእ ብዕጥቂ

ዝተደገፈ ምንቅስቃስ ዝገብር ጉጅለ ኣሎ። እዚ ጉጅለ ብዝተፈለየ ምኽንያት ቅሬታ ዝሓዘ ሓይሊ ብብዙሕ መልክዕ ይፈረስ ከምዘሎ ይሰማዕ እዩ። መበገስን ምትእኻኻብን እቲ ሓይሊ እንታይ እዩ? ሐዚ ዝርከበሉ ኩነታት እንታይ ይመስል?

ተጋዳላይ ብርሃን ነጋሽ:- እዚ ሓይሊ ከተኣኻኹብ እንተሎ መሰረቱ እቶም ሐዚ ብግልጺ ተወዳዲቦም ፀረ ህዝቢ ትግራይ ምንቅስቃስ ዝገብሩ ዘለዉ ዝፈጠሮም እዮም። እዞም ኣካላት ብዙሕ ገንዘብ ተመዲብሎም ተዓሲቦም ከባቢውነት ከምመበገሲ ኣጀንዳ ብምሓዝ ህዝቢ ትግራይ ብከባቢያውነት ክጓነፅን ክፈርስን ንምግባር ቃለ ኣትዮም ይሰርሑ ኣለዉ። ንሶም ዝፈጠሮ ከባቢያውነት ኣሎ። ይኹን እምበር ከባቢያውነት ሐዚ ኣብ ህዝቢ ትግራይ ትርጉም የብሉን። ካልእ ከምመበገሲ ዝወሰድዎ “እቲ ቃልሲ ብመንእሰይ ከምራሕ ኣለዎ ዝብል እዩ። ኣብቲ ምምራሕ ዘለዉ ሰባት ዓባይቲ እዮም ይኣኹሎም።” ዝብል ኣተሓሳስባ ሓዞም እውን የለዓዕሉ እዮም።

ኣብቲ ውድብ ዘለዉ ነባራት ኣመራርሓ ኣይቀየሩ ኣይኮንኩን ዝብል ዘለኹ። እዚ ናይቲ ውድብ ኣሰራርሓ፣ ባዕሉ ብዝመሰሎ ዝገብሮ ዕዮ ዝ እዩ። ኣብ ዘይውዳብኻ ኣትኻ እክለ ይፅናሕ እክለ ይውግእ እንተይልካ ጌጋ እዩ። እቶም ከምዚ ዝብሉ ዘለዉ ኣካላት ንሳቶም ዩንቨርስቲ እናተምሃሩ እቶም ሐዚ ኣብ ኣመራርሓ ዘለዉ ሰባት ኣብ ካልኣይ ብርኪ ቤት ትምህርቲ እዮም ነይሮም። ዕድሚኦም ኣብ ቃልሲ እዮም ኣኣለፎም። ከምመበገሲ ግና መናእሰይ ይምርሕዎ ዝብል መሸፈኒ ዘለዎ ጭርሓ ሓዞም እዮም ከውድቡን ስርዓት ክፍርሱን ሞኩሮም።

ካልእ ኣብ ውሽጢ እቲ ሰራዊት ብዘሎ ዘይምዕሩይ ምምሕዳር ቅርታ ዝሓዙ ሰባት ናብዚ መንገዲ ጥፍኣት ኣሰለፎምም እዮም። ኮነ ተባሂሉ ዓሰቢ ተሰፊርሎም፣ ተዝእምን ተሰሊቦምን ዝኾኑ ኣካላት እውን ኣለዉ። ይኹን እምበር ነዚአም ዝጠምር ሓድ ዕላማ የለን። መበገሲአም ቂምን ቅርታን እዩ። ሐዚ ቂምን ቅርታን ዕላማ ክኸውን ኣይክእልን። ተኣኻኺቦም ምስኩዳ እንተረኣይዎ ግና መቃለሲ መንገዲ፣ ዝቃለሲሉ ሕቶ፣

ዕላማን ፕሮግራምን የለን። እንተረኣይዎ ንሰኻ ወዲ ዓድዋ፣ ንሰኻ ወዲ ቴምቦን፣ ወዲ ራያ እናተብሃሃሉ ብከባቢያውነት ይፋጠጡን ይበኣሱን ኣለዉ። ካብዚ ሓሊፉ መሳርሒ ናይቲ ማእኸላይ መንግስቲ እዮም እምበር ኣብ ትግራይ ለውጢ ከምፅኡ ዝኾኑሉ ኣይኮኑን። እቶም ዝመርሕዎም ዘለዉ ሰባት ድማ ኣብዚ ሐዚ እዋን ብግልጺ ምስቲ ማእኸላይ መንግስቲ ኮይኖም እናተዓሰቡሉ ካብቲ ዝተዓሰብዎ ዓሰቢ ዘሓርጉቱ ኮይኖም ራሕምም እዮም። ስለዚ መበገስን መቃለስን ዕላማ ስለዘይብሎም ግድን እዩ ክፈርሱ። ሐዚ ሓሲቦም ራሕም ግና ከምዘየዋፅእ ወሲኖም ዝመፁ ዘለዉ እዮም።

ብመሰረት እዚ ከምዚ ዓይነት ምትእኻኻብ ምኻኑ ስለዝተፈለጠ ኣብቲ ህዝቢ፣ ውድብን ሰራዊትን ድማ ምስ እዚአም ንጎጂ ኣየድልዮናን፣ እዚአም ብዘይፍላጥ፣ ብቐርታ፣ ካልኣትን ምኽንያት ብድሕሪት ተደፊአም ዝኾኑን ዕላማ ስለዘይብሎምን ምስዚአም ኣይንጓነፅ ኢሉ ፀኒሑ እዩ። ንኣብነት፣ ሓድ ሓድ ግዜ ናብ ትግራይ ቅልቅል እንትብሉ እቲ ህዝቢ ባዕሉ ጠጠው ዘብሎም ዘሎ ዕላማ ዘይብሎም ተላኢኹም ዝመፁ ምኻኖም ስለዝፈልጉ እዩ። እዚ ስለዝኾነ እውን እዩ ክሳብ ሐዚ ናብ መጥቃዕቲ፣ ናብ ኣፕሪልን ቶኸስን ዘይኣተናሉ። ብውሕሉል መንገዲ እዩ ተመራሕ፣ ሐዚ እውን ብውሕሉል መንገዲ እዩ ዝምራሕ ዘሎ። እናፈረሱ ድማ ይመፁ ኣለዉ።

ወይን:- ምርግጋፅ ግዝኣታዊ ሓድነት ትግራይ ካብቶም ዓባይቲ ዕማማት ወዕሊ ፕሪቶርያ ሓደ እዩ። ይኹን እምበር ዛሬ ልዕሊ 40 ምእታዊ መሬት ትግራይ ኣብ ኢድ ወረርሽኤ ሓይልታት እዩ ዘሎ። ልኣላዊነት ትግራይ ንኸረጋፀ ግዝያዊ ምምሕዳር፣ ውድብ ህወሓት፣ ሰራዊትን ካልኣትን ከመይ ተዋዳዶም ይሰርሑ ኣለዉ? ኣብዚ ዘሎ ጥንካረን ድኽመትን እንተተገልፀልና?

ተጋዳላይ ብርሃን ነጋሽ:- ብወገን ትግራይ ኣብ ውዕሊ ፕሪቶርያ ስምምዕነት ዝተገበረሎም ነገራት ብምሉእነት ተግባራዊ ንምግባር ላዕልን ታሕትን ይበሃል ኣሎ እዩ። ምስቲ ማእኸላይ መንግስቲ ተራኸብና ገመድ እውን

ውዕሊ ፕሪቶርያ ጥራሕ እያ ነይራ። ይኹን እምበር እቲ ቐልፊ ዝተሰማዕዎናሉ ውዕሊ ከሳብ ሐዚ ክፍፀም ኣይከኣለን። ኣይተደለየን እውን። ሓደ ቁልፊ እንብሎ ሉኣላዊ ግዝኣት ትግራይ ቅድሚ ወራር ናብ ዝነበረ ምምሕዳር ቦትኡ ከምለሰ ምግባር፣ ካብኡ ዝተመዘበሉ ህዝብና ሰላሙን ድሕንነቱን ብዝተሓለወ መንገዲ ምምላስ እዩ። ኣብዚ ቁልፊ ስራሕ እዚ ምንም ዝተሰርሐ ነገር የለን። እቲ ዝነበረ ተስፋ ብሰላማዊ መንገዲ ፀንቂቕና ንኺዶ ዝብል ኣተሓሳስባ እዩ ሐዚዎ ፀኒሑ እምበር ናይ ዘየምርዳእ ሽግር የብሉን። ኣብ ሙሉእ ህዝቢ ትግራይ፣ ውድብን ሓይሊ ፀጥታን ተመሳሳሊ ኣረዳድኣ እዩ ዘሎ።

ኣብዚ ሐዚ እውን እቲ ኣጀንዳ ከምኣጀንዳ ኣይጠፍአን፣ ዝርርብን ምምልላስን ኣሎ። ህዝቢ ትግራይ “ምትዕርራይ ክግበር ዶ ይኸውን” ኢሉ ተስፋ ገይሩ እዩ ዝነበር ዘሎ እምበር ግዝኣታዊ ሓድነቱ ተወራሩ ህዝቡ ተፈናቂሎ፣ ኣብ ከቢድ ጥምየትን ሓዲጋን ኮይኑ ህይወት ዘለዎ ሰብ ብዝብኡ ከብላዕ እናሰምዐ እናረኣዩ ዝነበር ዘሎ ሰኒፉ፣ ፈራሕን ተንበርኪኹ ኣይኮነን። ልቢ ኣዕብዩ እዩ። ስለዚ ከምህዝቢ ኣብቲ መኸተ ዓብይ እጅግ ዝነበሮ ኣካል ብምሉኡ ብትዕግስቲ ኢዩ ዝሪኦ ዘሎ። እቲ ሰላማዊ ቃልሲ ብፅቡቕ ክኸንበት ይኸውን እዩ ኢሉ ዝሓሰበ ዘሎ እምበር ህዝቢ ትግራይ መሬቱ ኣኣለፉ፣ ህዝቡ በቲ፣ ክነበር ኣይክእልን። መወዳእትኡ እንታይ እዩ ክኸውን ዝብል ከውስን እዩ። እቲ ውሳኔ ከምሃገርና ንሪኢ ከምሃገርና ሓሳብና ንገልፅ። ናይ ባዕሉ መፍትሒ ክገብር ከምዝኸእል ግና ምንም ዘጠራጥር ኣይኮነን። ቅድሚ ዝኸፍኦ መፍትሒ ምውሳድ ግና ዝሓሸ ምርድዳእ ደኹን ይህሉ ተባሂሉ እዩ ገዕሪ ዝግበር ዘሎ። ብኡኡ ምኻድ ድማ ፅቡቕ እዩ።

ወይን ኣብ ሰለስተ ምዕራፋት... ካብ ገፅ 1 ዝዞረ

ወይን ካብ ምስረታኡ ጀሚሩ ን 50 ዓመት ኣብ ዝዘለቐ ሰለስተ ምዕራፍ ብፅንዓት ዝተቐለሰትን ዚቃለሰትን ቦኳር ልሳን ከምዝኾነት ዋና ዳይሬክተር ምስንዳእ ጋዜጣ ወይን ተጋዳላይ ተወልደብርሃን ተኸሉ ገሊፁ። ተጋዳላይ ተወልደብርሃን ነዚ ዝገለፀ፤ 15 ጥሪ 2018 ዓ/ም መበል 50 ዓመት ምስረታ ወይን ኣመልኪቱ ኣብ ዝሃቦ መግለጺ እዩ።

ካብ ጥሪ 1968 ዓ.ም ክሳብ 1972 ዓ.ም ኣብ ዝነበሩ ተኸታተልቲ ኣርባዕተ ዓመታት ወይን ደሃይ ውድብ ክፈልጥን ከውድብን ህዝቢ ትግራይ ዝግልገልላ ዝነበረት በኻር ሚድያ ከም ዝኾነት ዝገለፀ ተጋዳላይ ተወልደብርሃን፤ ድሕሪኡ እውን ወይን፣ ኣንጻር ፋሽስት ስርዓት ደርግ ይካየድ ኣብ ዝነበረ ብረታዊ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ ተጋዳላይ ኣብ ምልዕዳል ቀንዲ መሳርሒት ቃልሲ እናኾነት ከም ዝመፀት ሓቢሩ። ተጋዳላይ ተወልደብርሃን ብተወሳኺ መበገስን ዕላማን እቲ ዝነበረ ብረታዊ ቃልሲ እንታይ ከም ዝነበረ ዘብራህርሁ ፅሑፋት ብምድላውን ንህዝቢ ኣብ ምርዳእ፣ ሕራሕን ወያኔ ኣተሓሳስባን ኣብ ህዝብን ተጋደልትን ኣብ ምቕራፅ፣ ከይዲ እቲ ቃልሲ ኣብ ምትንታንን ኣብ ምቕላሕን ወሳኒ ተራ ዝነበራ ብሕታዊት ሚድያ ከም ዝነበረት እውን የረድእ። ካብ 1972 ዓ.ም ንደሓር ወይን ምስ ፊደላዊ ድምጺ ወያኔ ትግራይ ሓቢራ ብምስራሕ ፍጻሜታትን ዓወታትን እቲ ቃልሲ ናብ ውሽጥን ወጻኢን ዓዲ ዝነበረ ህዝቢ ትግራይ ብምግባሕ ዓይንን እዝንን ህዝቢ ትግራይ ኮይኖ ከም ዘገልገለት

ኣብሪሁ። ድሕሪ 1983 ዓ.ም ኣብ ዝነበሩ ናይ ሰላም፣ ልምዓትን ዲሞክራሲን ዓመታት እውን ወይን እዋኑ ዝጠልቦም ስራሕቲ ህንፀትን ፖሊስን ኣብ ምስላጥ እናተቐለሰት ዝፀነሐትን በዚ እውን ብሉጻት ተሞኩሮታት ህንፀትን ልምዓትን ኣብ ምርግጋፅ ርኡይ ኣስተዋፀኦ ከምዝፈፀመት ተጋዳላይ ተወልደብርሃን ገሊፁ። ወይን ካብ እትምስረት ጀሚሩ ኣብ መዋእለ ኣብ 2013 ዓ.ም ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ብዝተፈፀመ ፅንተታዊ ኮናት ንሸምንተ ኣዋርሕ ዝኣክል ስራሕቲ ሕትመት ኣቋሪጎ ምንባራ ዝሓበረ ተጋዳላይ ተወልደብርሃን፤ ኣብ ውሽጢ ሓደ ወርሒ ምትዕርራይ ገይራ ድሕሪ 21 ሰነ ናብ ስራፅ ስራሕታ ተመሊሳን ኩነታት ናይቲ ዝነበረ መኸተ ብሕትመትን ኣንላይን ሚድያን ኣቢላ ናብ ህዝቢ ክትበፀሕ ከም ዝኸኣለት ግልጺ ገይሩ።

ነቲ ኣብ ትግራይ ዘጋጠመን ሐዚ እውን ዘሎን ሓዲጋ ብሄራዊ ህላወን መንነትን ኣብ ዝኸተየደ ህዝባዊ መኸተ እውን ወይን ብልዑል ገዕሪ ተኸታታሊ ሸፋን ከምዝሃበትን፣ ኣብ ደጀንን ኣብ ግምባርን ዝነበረ ናይ ህዝብን ወታደራዊ ምንቅስቃስን ኣብ ማእኸል ዝነበረ ናይ ውድብ ህወሓት ምንቅስቃስን እንታይ ከም ዝመስል ብዘርኢ መልክዑ ብመፅሄትን ጋዜጣን ፅሑፋት ኣዳልዮ ናብ ህዝብን ሰራዊትን ኣብ ምዝርጋሕን ምቕላሕን ዓብይ ኣስተዋፅኦ ምግባራ ኣገንዘቡ።

“ወይን ኣብ 2017 ዓ.ም ኣብ ፖለቲካዊ መራሕነት ትግራይ ተፈጠሩ ኣብ ዝነበረ ናይ ኣመራርሓ ፀገማት ንምትዕርራይ ንነባራት ተቐላሰቲ፣ ኣመራርሓን ካልኣት ተወክልቲ ሓፋሽ ውዳባታት ቃለ-መጠታት

ብምግባርን ርኢቶታትን ብምኣካብ መፍትሕታት ኣብ ምቕላሕን ኣንፈት ኣብ ምንጻርን ምይጣት ንዝካየዱ ኣብ ምቕላሕን ናይ ኣምበሳ ግደ ተግባራት እዩ።” ዝበለ ተጋዳላይ ተወልደብርሃ ኣፍለጡ። ብፍላይ ድማ ውድብ ህወሓት ንምድሓን ኣንጻር ጉጅለ ክኣደት ኣብ ዝተኻየዱ ዝተፈለለዩ መድረኻትን ከበድቲ ፖለቲካዊ ቃልሲታትን ግምባር ቀደም ዝተቐለሰት ሚድያ ከም ዝነበረትን በዚ ዘይርሳዕ ታሪኽ ከም ዘመዝገበትን ሓቢሩ።

“ወይን 50 ዓመት ተቐላሰ ዚቃለሰት ልሳን እያ” ብዝብል መሪሕ ሓሳብ ዝኸበር ዘሎ መስል 50 ዓመት እዩቤልዮ ወይን ኣመልኪቱ ሓሳብ ዝሃቦ ዋና ዳይሬክተር ተወልደብርሃን፤ ወይን ካብ እትምስረት ክሳብ ሐዚ ዕላማታት ውድብ ህወሓት ብምልላይ ኣብ በቢ ምዕራፍ ዝነበሩ ናይ ቃልሲ ኣንፈታት መሰረት ገይራ ንህዝቢ ኣብ ምንቃሕ፣ ኣብ ምውዳብ ኣተሓሳስባታት ኣብ ምቕራፅ እምስሰረት ዘንፀፈት ፈላጊ መሪሕ ሚድያ ከም ዝኾነት ገሊፁ። ከም መጠን ሚድያ ልሳን እቲ ውድብ እንታይነት ምንቅስቃስ ፀላእቲ፣ ኣብ ህዝቢ ከጋጥሙ ዝኸኣሉ ፈተናታት፣ ኣገባብ ኣቀላልስኡን ኣመኻኸትኡ ንህዝቢ ኣብ ምርዳእን ምሕባርን ልሳን ህዝብን ውድብን ኮይኖ ን 50 ዓመት ዝኣክል ክትዘልቐ ከም ዝኸኣለት ወሲኹ ኣረዲኡ።

ኣብ መወዳእታ፤ ኣብ ከይዲ ጉዕዞ ቃልሲ ህዝቢ ትግራይን ውድብ ህወሓትን ወይን ዝገበረቶ ቃልሲ፣ ብሓፈሻ ብታሪኽ ዝፍለጥ ኮይኑ፤ ስራሕቲ ፅሑፋትን ፈነወ ኣንላይን ሚድያን ዓብይ ታሪኽን ዓወትን ዝተረኣየሉን ዝተጨበጠሉን ከምዝኾነን ብመንፅር እዚ

ከም ሓደ ዓብይ ብሄራዊ ትካል ክርእን ክቐመጥን ዝግበኦ ታሪኽ ከም ዝኾነ ተጋዳላይ ተወልደብርሃን ኣረዲኡ። ብምኻኑ ድማ ወይን መበል 50 ዓመት እንተተኸብር ክሳብ ሐዚ ዝተቐለሰቶ ታሪኽን ዓወትን መዘመሪ ዘይኮነስ ነዚ ብምዕቃብ ናብ ወለዶ ክሓልፍን ብዝተፈለየ ዓቕምን ናይ ቃልሲ ኣንፈትን ከም ሓድሽ ንቅድሚት ክትቐፅልን ካብ ስራሕቲ ሕትመት ብተወሳኺ ናብ ዲጂታል ሚድያ ክትዓብን ክትጠናኸርን መደብ ከምዘሎ ኣገንዘቡ። ነዚ ንምስኽሮ ድማ ንውድብ ህወሓትን ወይንን ጥራሕ ዝግደፍ ሓላፍነት ዕምምን ዘይኮነስ ኣብ ውሽጥን ደገን ኣትነብሩ ተጋሩ፣ ፈተውትን ደገፍትን ወይን ከምኡ እውን ንዕብየት ስነ-ፅሑፍ ትግርኛ ዝግደሱ ወገናት ኣብ ክሊ ወይን ዓሲሎም ሞያዊ፣ ንዋታውን ገንዘባውን ሓገዝ ንክበርኩቱ ተጋዳላይ ተወልደብርሃን ገውዲቱ ኣመሓላፊ።

ወይን ኣብ ወርሒ ጥሪ 1968 ዓ/ም ኣብ ዞባ ምብራቕ ትግራይ ወረዳ ሳዕሲፅ ፍሉይ ሸሙ “ዳይማ ማርሞ” ተባሂሉ ኣብ ዝፍለጥ ኣብ ሓንቲ ንእሽቲ ዓገዳ ሓንቲ ታይፕራይተርን ሓንቲ መራቢሒት ሕትመትን ሓዞ ስራሕ ዝጀመረት ቦኳር ልሳን ህዝቢ ትግራይ ከምዝኾነት ዝፍለጥ እዩ።

ገበቲካዊ ቁጥጥር ክሳብ ምዃዝ?

ኣብ መፈለግታ ሰሙን ወርሒ ታሕሳስ 2018 ዓ/ም ብምኽንያት ስራሕ ናብ ዘባ ሰሜን ምዕራብ ተጓዲዞ ነይረ። ኣብቲ ሰሙን እቲ ካብ ትግራይ ካልኣት ከባብታት ኢትዮጵያን ዝተኣኸኸቡ ቲክቶራት ብዛዕባ ኣብ ሕፃዕ ዝርከቡ ተመዛበልቲ ወገናት ዝምልከት ንምሕበረሰብ ዓለም ዝወገዎም ሓቃዊ ሓበሬታ ነይሩ። እዚ ሓበሬታ ብሰንኪ ስርዓት ብልፅግና ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝኣወጀ ኩናት ፅንተት ካብ ምዕራብ ትግራይ ናይ ዝተመዛበሉ ወገናት ስቓይን መከራን ዘርእ እዩ። እን እውን ብምኽንያት ስራሕዬ ቡብራዚኡ ካብን ናብን ኣብ ዝተቀሳቐሱሉ፤ እዋን ኣብ ዝተፈለለዩ ከባብታት ትግራይ ዝርከቡ ተመዛበልቲ ዘሎ ፀገም ብዙሕ ተዓዚቦ እዩ። ካብ ዝመዛበሉ ልዕሊ ሓሙሽተ ዓመት ዘቐፀሩ ወገናትና ብጥምየት፣ ሕጻንም፣ ቐረብ ዝስተ ፅሩይ ማይ ከምኡ እውን ብቁሪ፣ ፀሓይ፣ ዝናብን ንፋስን እናተሳቐዩ ቡብራዚኡ ዝሞቱ ኣዝዮም ብዙሓት እዮም። ወዮ ድኣ እቶም ግዳሳት ቲክቶራት ኣብ ሕፃዕን ዓዲ መሓመዳይን ዘሎ ጭቡጥ ኩነታትን ሓቃዊ ምስልን ዝሓዘ ሓበሬታ ወዘይም እምበር እቲ ፀገም ኣብ ኩሉን መዕቐቢ ቦታታት ከምዘሎ ተዓዚቦ እዩ።

ሓሙሽተ ዓመት ኣብ ኪንዳ ዝነበረ ዘሰው ተመዛበራት ዞባ ምዕራብ ትግራይ (ከተማ ሸረ)

ከምዝኸለል እውን ዝፍለጥ ኣይኮነን። ህዝቢ ትግራይ ንምዕናት ዝግበር ፖለቲካዊ ቁጥጥር ክሳብ መዓዝ እዩ ክቐፅል? ካብዚ ሓቂ እዚ ብምብጋስ ኣብ 146 መዕቐቢ ተመዛበልቲ ቦታታት ዝርከቡ ብኣሻሻት ዝቐፀሩ ወገናት ግዝያዊ ምምሕዳር ትግራይ፣ ውድብ ህወሓትን ህፁፅን ዘላቑን ፍታሕ ኣብ ምምጻእ ክረባረቡ ኣለዎም።

ብፍላይ ፖለቲካዊ ውድባት ትግራይ እንተኾነ ነቲ “ክንመርሖ ኢና” ዝብልዎ ዘለዉ ህዝቢ ደምዲ ክኾንዎ ኣለዎም፤ ስለዝኾነ ንስልጣን ኢሎም ኣብ መረጃ 2018 ዓ/ም ንምውድዳር ካብ ምሕሳብ ተቐጢቦም ብሓድነት ህዝብም ክድሕኑ ኣለዎም። ምኽንያቱ ውድብ ዝመሰረቱ ንረብሓ ህዝቢ እንተኾይኑ ዝረገፍ ዘሎ ህዝቢ ክበፅሕሉ ኣለዎም። ኣብ ትግራይ ዝርከባ ዓለምሸገ ዝበርቲ ሰናይ ትካላት እውን ንተመዛበልቲ ዝቐርብ ሰብኣዊ ሓገዝ ብመጠኑ፣ ብፅሬቱ፣ ብእዋናውነቱ እናረጋገፀካ ንሕሊና ዝምጥን ሰብኣውነት ወይንን ዝማገታ ክኾና ይግባእ። ብኣጠቓላሊ ደማ ግዝያዊ ምምሕዳር ትግራይ ብመሰረት ወዕሊ ፕሪቶርያ ህዝቢ ትግራይን ውድብ ህወሓትን ዝገብዎ ተልእኾ ሓዙ ግዝኣታዊ መሬትናን ተመዛበልቲናን ኣብ ምምላሽ ዝተውሃቦ ታሪኻዊ ሓፍነት ብኣግባቡ ክፍፅዎ ኣለዎ ኣብል።

እቲ ዘሕዝን ግን ስርዓት ብልፅግና ኣብ ኪንዲ ብመሰረት ወዕሊ ፕሪቶርያ ሕገ-መንግስታዊ ላዕላውነት ግዝኣት ትግራይ ኣኸቢሩ ተመዛበልቲና ዝመልሱ፤ ህዝቢ ትግራይ ንምዕናት ዝተለሞ ፕሮጀክት ክትግበር ክሳብ ሓዘ ፖለቲካዊ ቁጥጥር ይግወት ኣሎ። ካብ ዝሕቲ ልዕሊ ኩሉ ዘሕዝን ድማ ተፈላለዩ ከባብታት ትግራይ ዝተመዛበለ ህዝብና ጅሆ ብምሓዝ እዚ ዝበሃል ውፅኢት

ብዘይብሉ ዘዝመፀ እናንብነዮ (እናሃወፀ) ምዃኑ እዩ። ህዝቢ ትግራይ ብሰንኪ ፋሽስታዊ ስርዓት ብልፅግናን ንኹብደም ብዝሓድሩ ውሑዳት ጉጅለ ብሄራዊ ክሕደትን ብዘይ ድምዲ ክፀንት ካብ ምርኣይ ዝኸፍኣ ነገር የለን። እዚ ክይኣከል ንጭቡጥ ስቓይ ተመዛበልቲ ሕፃዕን ኣብ ካልኣት መዕቐብታትን ዘለዉ ወገናትና ንምሕጋዝ ብቲክቶራት ዝተጀመረ ምትእኻኻብ ሓገዝ ስርዓት ብልፅግና ጥምየት ከምዘየለን “እቲ ዝበሃል ዘሎ ጥምየት ሓሶት እዩ” ኢሉ ክሓዱ እዩ። ካብዚ ክሕደቱ ዝብገስ እቲ ዝግበር ዝነበረ ኣብ ገዕሪ

ምት ዘሎ ናይ ምብጻሕን ሓገዝ ምግባርን ተግባር ደው ንኹብል ዝገብር ዘሎ ፖለቲካዊ ሸርሕን ገዕርን ጨና ሰብኣውነት ዘይብሉ ምዃኑ ዘቃልዕ ስርሖ እዩ። ስርዓት ብልፅግና ብቲ ባዕሉ ዝእዝዞ ኮሚሽን ኣመራርሓ ስግኣት ሓደጋ ኢትዮጵያ ኣቢሉ ዝሃቦ ግበር መልሲ ክትዕዘብ እንተሰኸት እቲ ስርዓት ኢ-ሰብኣዊነት እናፈፀመ ብዘይ ድምዲ ንህዝቢ ትግራይ ክፅንት ዝገብር ዘሎ ኣካይዳ ጥራሕ ኣይኮነን ዘርእ። እንታይ ድኣ እቲ ፅንተታዊ ተግባሩ መዓዝ ደው ክብል

ፍሰሃ ሶሻል ካብ ሰሜን ምዕራብ ትግራይ

መትከላዊ ... ካብ ገፅ 13 ዝዞረ

መጀመርታ ክሳብ መወዳእታ ከምዝተቐለሰ ሓላፊት ለግ ደቂ ኣንስትዮ ወረዳ ታሕታይ ኣድያቦ ወ/ሮ ለተንቸኣል ጋያ ኣዋጊዓትና። ኣባል ምልሻን ተወላዲት ብሄረሰብ ኩናማን ለተንቸኣል ጋያ፣ ኩናት ምስተጀመረ ድሕሪ ዝተወሰኑ መዓልታት ተፅዕኖ ልዕሊ ልዕሊ ከባብ ምሉእ ብምሉእ ምስተቐየፀርዎ እውን እቲ ህዝባዊ መኸተ ፈጻሚ ከምዘይተቐረፀን ዝያዳ ሓራት ንቃልሲ ከም ዝተለዓለን እዩ ንናይቲ ህዝቢ ጅግንነት ትገልጾ። ህዝቢ ኣብ ትሕቲ ፀላኢ ኮይኑ ከምቐሎ፤

ጥሕኒ፣ ጫማን ካልኣትን እናዳለወ ናብቶም ጀጋኑ ምልሻታትን ተጋደልትን ትግራይ የብፀሕ ነይሩ። ጀጋኑ ኣባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ እውን ፀላኢ እናሃለወ ብለይቲ ሸለቆም ኣትዮም ዘድልዮም ዕጥቅን ስንቅን ይወስዱ ነይሮም። ህዝቢ ብሄረሰብ ኩናማን ወረዳ ታሕታይ ኣድያቦን እውን ብተመሳሳሊ ካብ ቦረኻ ዝኾነ መልክቲ (ሓበሬታ) እንትረከብ ካብ ቀለብ ጀሚሩ ደቂ መሪቐ የጋድል ነይሩ። ብፍላይ ሰራዊት ሻዕብያ ኣንስቲ ምልሻን ስድራ ተጋደልትን እናፅነፀ ዝወውቲ የቃፅል። ንፁሃት ይሓርድን ይቐትልን፣ ንብረትን ሃፍቲ

እንስሳን ይሰርቕ ስለዝገበረ ኩሉ መንእሰይ ክጋደል ከምዝተገደደ ወ/ሮ ለተንቸኣል ተዘንቱ። ሰራዊት ሻዕብያ ኣብ መሬት ኣድያቦ ንኣዋርሕ ክቐመጥ ምስጀመረ ኣብ ልዕሊ ብሄረሰብ ኩናማ ዝፈፀመ ግፍዕን በደልን ማእለያ ኣይነበሮን። ዝሓቐርን ዝሓዱን ዝበሃላ ክልተ ጎጥ ምሉእ ብምሉእ ኣቃዒልዎን። ኣብ ልዕሊኡ «ኤርትራዊ እምበር ትግራዊ ዝበሃል ኩናማ የለን» ብምባል ነቲ ብሄረሰብ ኩናማ ዝነበረሉ ከባቢ «ዘባ ጋሽባርካ» ዝብል መፀውዒ ገይርሉ ምንገሩ ትዝክር። ወ/ሮ ለተንቸኣል ጋያ ጋል ስውእ ተጋዳላይ እዩ። ኣብቲ ናይ 2013 ዓ/ም እዋን መኸተ እውን ሓዋን

ሰብኣዊን ዘጋደሉት ኣባል ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ኮይና ኣብቲ መኸተ ነቲ ሓደ ጅግና ሓዋ ተጋዳላይ ዓምዶም ጋያ ዘወፈየት ስድራ ስውእን ባዕላ እውን ጉቡኣ ዝፈፀመት ጅግና ጋል ተነስተይቲ ብሄረሰብ ኩናማ ምዃና ዝምስክሩ ብዙሓት እዮም። ዛንታ ውዕሎ ጀጋኑ ኣባላት ምልሻ ብሄረሰብ ኩናማ ኣይተዘዘመን ኣብ ቀፃሊ ሳልሳይ ክፋል ሕታም ከንምለስ ኢና።

ኣብ ክሊ ገዕሪ... ካብ ገፅ 15 ዝዞረ

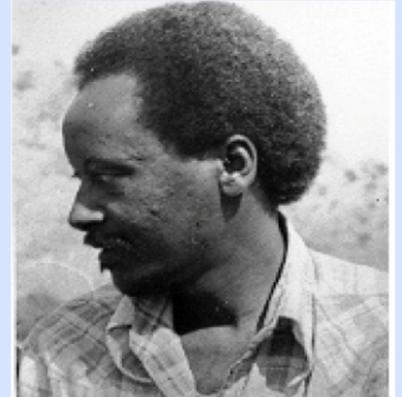
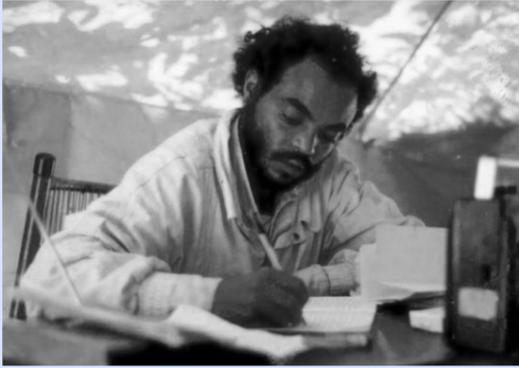
ንሰብን እንስሳን ዝኸውን ማይ ፈልዩ እዩ ብኣግባቡ እናተጠቐመ ዝርከብ። እቲ ንማይ ዝህቦ ትኹረት ልዑል ስለዝኾነ ህግወንቲ እውን ኣብ ገዝኡም ንማይ ዝወሃቦ ትኹረት ስለዝርድኡ ዝጥቀሙላ ትካል ማይ ፀገም እንትበፅሓ ተዓዚቦም ንወለዶም ከምዝነግሩ እዩን ዝገልፃ። ኣብዚ ዛዕባ ተወሳኺ መብርሂ ዝሃባና፣ ኮሚቴ ማይ ኮይነን ሓዳሽ ትካል ማይ እናሓለዎ ዝረኽብናዩን ነባሪት ጣብያ ዓዲ ዓዲ ቁሽት ሰላም ዝኾና ወይዘሮ ብርሂን ገብረገድታን እዩን። እታ ትካል መስተ ማይ፣ ብትካል ገባሪ ሰናይ ኣድራ ሰላር ካብ እትሰራሕ ሰለስተ ኣዋርሕ ዝገበረት ኮይና ብዙሕ ሰብ ካብ ረቶ ብሓደ ግዘ መምልኢ ተሰሪሖላ እተተኣናግድ ትካል ማይ ከምዝኾነት ይገልፃ። እታ ትካል ማይ ብምስርሓ ነበርቲ ፅቡቕ መንፈስ ስለዝፍጠረሎምን ዕግቡት ስለዝተሰምዎምን ንናይ ቀትሪ ዋርድ ወርሓዊ 1,500 ብር እንትኸፍሉ ንእይቲ ዝሓድር ዋርድ ድማ ወርሓዊ 4,500 ብር ብምቐፃር ብኣግባቡ ክትሕለው ይገብሩ ኣለዉ። እታ ትካል ማይ ብምስርሓ ካብ ምጭንናቕ ሪጋ

ዘድሓት እዩ። ገበርቲ ሰናይ ይኹኑ መንግስቲ ፀገም ሕብረተሰብ ተዓዚቦም ስለዝፈትሑ እዚ ዕዳል ዘይረኽቦ ሕብረተሰብ ክበፅሖ እዩን ዝላበዎ። ብድምር ቢሮ ማይን ኢንጅነርን ትግራይ ኣብ ገፀን ከተማን ዘሎ ሕብረተሰብ ቀረብ ፅሩይ መስተ ማይ ንምምላእ ዓቢይቲ ስራሕቲ እናዓመመ መጻኢ እዩ። ሕዚ እውን ስራሕቲ ኣጠናኺሩ እናወገነ ይርከብ። ኣብ ገፀ ወረዳታት ኣብ ስራሕ ዝርከብ ከይዲ ስራሕ መስተ ማይ እውን ምስ ትካላት ገበርቲ ሰናይ ብምትሕብባር ብፀላእቲ ዝግነዎ ትካላት መስተ ማይ ኣብ ምዕጋንን ሓደሽቲ ኣብ ምህፃዕን እናጠፉ ይርከቡ። ኮይኑ ግና ሃፍቲ ማይ ክርሰ ምድሪ ኣለዎ ተገሂላ ዝእመነላ ወረዳ ታሕታይ ቆራሮ ልዕሊ ፍርቂ ዝኸውን ህዝቢ ፅሩይ ዝስተ ማይ ክረከብ ኣይከእልን። እዚ ህዝቢ ማይ ተተርኢሉ እዩ ማይ ሓሪምዎ ዘሎ። እዚ ጉዳይ ግዘ ከይሃብኻ ክፍታሕ ከምዘለዎ ነበርቲ ተደጋጋሚ ግውዒት የቐርቡ ኣለዉ። ስለዚ ምስኣብ ፅሩይ መስተ ማይ ዝነጥፉ ትካላት ጥቡቕ ርክብ ብምግባር ነቲ ከባቢ ብዝምጥን ስራሕ ክስርሓሉ ኣለዎ። ተወለድትን ሰብ ሃፍትን እታ ወረዳ ድማ ቀረብ ፅሩይ ዝስተ ማይ ንምምላእ ካብኡም ትፅቢት ዝግበር ተግባር ስራሕ ክሰርሖ ይግባእም።

ማህደር ይቶ

ወይን፣ 50 ዓመት ተቃሊስ ዘቃለሰት ልሳን!

ፈላግት መስራት ልሳን ውድብ ህወሓት ጋዜጣ ወይን (1968 ዓ/ም)

ፈላግት ወይን ዝተሓተመላ ጉጂ (ዳይግ ማርዋ ዘባ ምብራቕ ወረዳ ሳዕሰዕ ዓዕዳ እምባ)

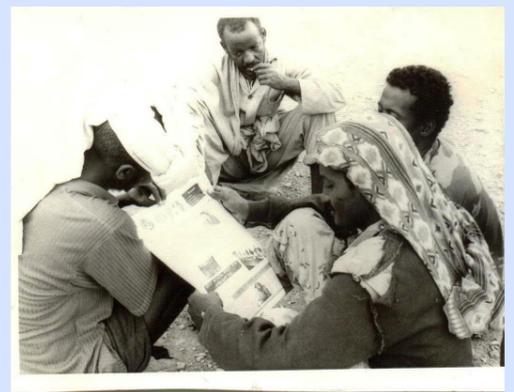
ተጋደልቲ ካብ ቤት ትምህርቲ ኣግኣዚ ከተማ ዓዲግራት ዝወፀ ናውቲ ሕትመት ሒዞም እንትጻዕዙ፣ ታሕሳስ 1968 ዓ/ም

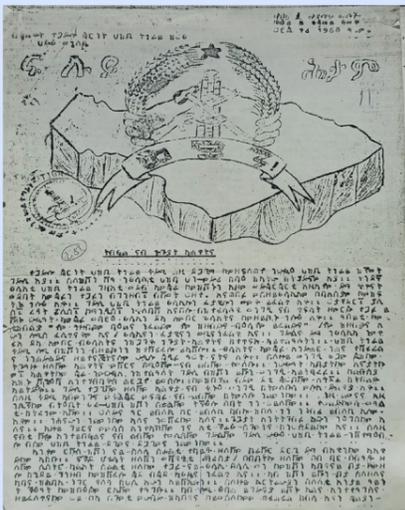
ታይፕራይተር ዝወፀሉ ቤት ትምህርቲ ኣግኣዚ ዓዲግራት

ፈላግቲ ታይፕራይተር ወይን

ተጋደልቲ ኣብ ምደይፕ ወይን፣ ዕጥቃዊ ቃልሲ

ፈላግቲ ሕታም ጋዜጣ ወይን “ትብባሕ ናብ ግጥይት ኣሕዋትና!”

